

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ=ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. Παπ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΩΡΕΑΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

ΕΤΟΣ Ε'—ΑΡΙΘ. 18

ΙΟΥΝΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΓΑΤΩΝ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΕΝ ΚΛΥΠΛΙΩ. — Μιχαήλ Λαμπρινίδου. 3985
- Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ
Α. Π. Ἀραβαντινοῦ. 3394
- Η ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ. — Μαῦσον Ῥενάρ λοχαγῶ. 4005
- ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ. — Ἄθ. Γ. Σπυριδάκη. 4026
- ΠΡΟΒΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙΓΕΣ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ. — Κων. Γ. Δραγούμη. 4035
- ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΟΥΚΙΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΝ
Ν. Διβαδά Δ. Φ. 4040
- ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ. — Δρ Ν. Διβαδά 4046
- ΕΙΚΟΝΕΣ. ● ● ● ● ● ● ● ●

ΕΚ ΤΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ „ΑΘΗΝΑΙ“

1912

[Οἱ συνδρομηταὶ λαμβάνουσι τὸ Μηνιαῖον Παράρτημα ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως. Οἱ τακτικοὶ ἀναγνώσται τῶν «Ἀθηναίων» ἀποκόπτοντες καθ' ἑκάστην τὸ δελτίον τοῦτο καὶ παρουσιάζοντες τὰ δελτία τοῦ μηνός, λαμβάνουσι τὸ Παράρτημα τῶν «Ἀθηναίων», οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ παρὰ τῶν Γραφείων μας, οἱ δὲ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις παρὰ τῶν κατὰ τόπους Ὑποπρακτορείων

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839

Κεφάλαιον ἐγκεκριμένον £ 600.000

Κεφάλαιον καταβεβλημένον £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.—ΓΕΝΙΚΗ ΔΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ,
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθω, Πάτραις,
Ναυπλίω, Πειραιεὶ, καὶ Τριπόλει.

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Οἱ τόκοι τῶν καταθέσεων ὀρίσθησαν ἀπὸ τῆς Ἰανουαρίου 1910 ὡς κάτωθι :

1) Εἰς Δραχμὰ.

3 0)0 διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς πρώτην ζήτησιν μέχρι δραχμῶν 100.000

1)2 0)0 διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς πρώτην ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν ἐτῶν. Δραχμῶν 100.000 ποσά.

3 1)2 0)0 εἰς ἑτησίως διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2

4 0)0 » » » » » 2 ἔτη » 4

4 1)2 0)0 » » » » » 4 » καὶ ἐπέκεινα.

(2 εἰς Chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας

3 0)0 διὰ καταθέσεις ἀποδοτέας εἰς α' ζήτησιν ἄνευ ὀρίου ποσοῦ.

3 1)4 0)0 » » » μετὰ 6 μῆνας

3 1)2 0)0 » » » » 1 ἔτος

4 1)2 0)0 0)0 » » » » 2 ἔτη

4 1)2 0)0 » » » » 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς δ' εἶδος ἐγένετο κατάθεσις, παρὸς δικαίωματος χαριστήριον ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΓΑΤΩΝ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ ΕΝ ΝΑΥΠΛΙΩ

ΕΙΚΩΝ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝ. ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Καίτοι μέχρι χρωτὸς πάντοτε κόπτων τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου καὶ συνεπῶς οὐδέποτε ἀνήκων εἰς τὴν δασεῖαν τῶν ψυχαριστῶν Σχολῆν, δὲν ἐπιχειρῶ ἐν τούτοις νὰ βαπτίσω τοὺς ἥρωας τοῦ εἰδυλλίου μου τούτου, ἀναδιφῶν τὰ λεξικά, δι' ὀνόματος ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων εἰλημμένον· οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἠγνόουν ἐντελῶς τοὺς Γάτους, ἢ μᾶλλον ἐκ φήμης ἐγίνωσκον αὐτοὺς. Ὁ Αἴλουρος καὶ ἡ Γαλῆ ἦσαν μὲν ὁμόφυλοι τῶν ἡμετέρων Γάτων ἀλλ' ὄχι καὶ ὁμογενεῖς. Οἱ Γάτοι θείων ἀπολαύοντες τιμῶν ἔζων τότε εἰς τὴν γῆν τῶν Φαραῶ, μόνον δὲ κατὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἐπικράτησιν τῶν Ῥωμαίων παραμεληθέντες κατεδέχθησαν νὰ ἐπισκεφθῶσι καὶ τὴν Εὐρώπην, ὅπου μόλις κατὰ τὸν 7ον μ. Χ. αἰῶνα εὐρίσκον αὐτοὺς ἐγκλιματιζομένους μονίμως.

Ἄν δὲν ἐφοβούμεν μὴ ταράξω τὴν εὐαισθησίαν τῶν ἐτυμολογούντων, τὰς τρίβους αὐτῶν διασχίζων, θὰ ἔγραφον τοὺς Γάτους διὰ δύο π (Γάττους), ἤτις γραφὴ προφανῶς εἶναι ἡ ὀρθότερα, λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς λέξεως

Gutta παραγωγῆς τῆς· ἀλλ' ἀρκοῦμαι εἰς τὸ ἐν π ἀφίνων ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην τοῦ ἀδικήματος εἰς τοὺς Ῥωμαίους, οἵτινες τὸν αἰγύπτιον θεὸν Gutta πρῶτοι ὠνόμασαν Catum, Γάτον.

Αἱ ἔξεις καὶ τὰ ἐνοστικὰ τοῦ ἡμετέρου Γάτου δεόντως ἐξετιμήθησαν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης· τὸ δξύχολον, ἢ προσκόλλησις του εἰς τὸν οἶκον καὶ ἡ ἄκρα ἐπιτηδειότης περὶ τὴν καταδίωξιν τῶν ποντικῶν ἦσαν προσόντα ἅτινα δὲν ἠδύναντο εὐκόλως νὰ παροραθῶσι. Ὁ Γάτος δὲν ἔτυχε βεβαίως ἐν Εὐρώπῃ θείων τιμῶν, ὡς ἐν τῇ κοιτίδι αὐτοῦ Αἰγύπτῳ, πάντως ὅμως ἐξόχως ἠγαπήθη, καὶ ἐξαιρέτως ὑπὸ τοῦ ὠραίου φύλου, σύνοικος οὕτως εἶπεῖν τοῦ ἀνθρώπου γενόμενος (felis Domestica). Τὸν Γάτον οἱ Ἑλβετοὶ ἐξελέξαντο ὡς τὸ σύμβολον τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν πιθανῶς διὰ τὸ φιλοκαθάριον αὐτοῦ, ἢ δὲ τῶν γυναικῶν ἰδιάζουσα στοργὴ ὀφείλεται μᾶλλον εἰς τὴν ὑπερ πάν ἄλλο κατοικίδιον ζῷον προσκόλλησιν αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον.

Αἱ περιπέτειαί τῶν Γάτων ἐν Ναυπλίῳ

ἄρχονται ἀπ' αὐτῶν τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πολιορκίας αὐτοῦ, καθ' ἣς ἡ σπάνις τῶν τροφῶν χάρις εἰς τὴν μοιρολατρείαν τῶν Τούρκων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἤρξατο καθισταμένη αἰσθητή. Ἡ ἀπὸ τῆς 1ης Ἀπριλίου 1821 μέχρι τῆς 30ης Νοεμβρίου 1822 ἐπὶ εἴκοσιν ὅλους μῆνας διαρκέσασα πολιορκία τῶν ἀπορθητῶν τοῦ Ναυπλίου φρουρίων, ὅσον ὄλεθρία ἀπέβη εἰς τοὺς πολιορκουμένους Τούρκους κατὰ τοσοῦτον ὑπῆρξε καταστρεπτική καὶ εἰς τοὺς συνοίκους αὐτῶν Γάτους, κατὰ τὴν τελευταίαν μάλιστα περίοδον.

Τὸ Ναύπλιον ἐπολιορκεῖτο στενῶς κατὰ ξηρὰν μὲν ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Δημητρίου Ὑψηλάντου καὶ ἐκ τῆς θαλάσσης ὑπὸ τῆς Μπουμπουλίνας :

«Στεριάς μὲ ὄρν' ὁ Πρίγκηπος,
πελάγου ἡ Μπουμπουλίνα

Κατὰ τὸ γνωστὸν Μοιρολόγι τῆς Τουρκοποσύλλος τ' Ἀναπλιῶ. Μετὰ δὲ τὴν κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1822 παρὰ τὰ Δερβενάκια πανωλεθρίαν τῆς πολυπληθοῦς στρατιᾶς τοῦ Δράμαλη, εἰς ἣν πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας εἶχον στηριζέει οἱ Τούρκοι τοῦ Ναυπλίου παρασπονδήσαντες μάλιστα, αἱ στερήσεις τῶν πολιορκουμένων ἤρχισαν καθιστάμεναι ὀσημέραι αἰσθητότεραι· αἱ προμήθειαι ἐξηντλοῦντο καὶ πᾶσα περὶ ἀναπληρώσεως αὐτῶν προσδοκία ἀπώλυτο. Αἱ γυναῖκες τοῦ Ναυπλίου κατηρῶντο τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει κρατοῦντας διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν αὐτοῦ :

«Τὸ κρίμα νᾶχη ὁ Βάσιληᾶς
καὶ τ' ἄδικ' ὁ Βεζύρης
«πρὸ δὲ μᾶς στέλνει ζαερέ
γιὰ νὰ σωθῇ τ' Ἀνάπλι.»

Οἱ ἀτυχεῖς κάτοικοι περιέστησαν τοιου-

τοτρόπως εἰς τελείαν ἀπόγνωσιν· ἐξαντλήσαντες πᾶν ἀντικείμενον ἀνθρωπίνης τροφῆς δὲν ἐφείσθησαν μηδ' αὐτῶν τῶν ἀκαθάρτων ζῶων :

«Μῆτε ποντίκι ἄφησαν, μῆτε κινένα Γάτων.»

Ἡ ἐνδεια τέλος ἐτύφλωσεν αὐτοὺς ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς σάρκας τῶν θνησκόντων συμπολιτῶν τῶν δὲν ἐδίσταζον νὰ σπαράττωσιν, ὅπως κορέσωσι τὴν πείναν των.

«Τὸ τί νὰ φᾶν δὲν εἶχανε, εἰμὴ ὁ εἰς τὸν ἄλλον.»

Ὁ γνωστὸς Ὑπασπιστὴς τοῦ Γερω—Κολοκοτρώνη Φωτάκος, ἅμα τῇ ἀλώσει τοῦ Παλαμηδίου πρῶτος εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν, διὰ ζοφερῶν εἰκονίζει, ἐν τοῖς «Ἀπομνημονεύμασιν» αὐτοῦ, χρωμάτων τὴν κατάστασιν αὐτῆς : «.....Ἡ πόλις ὀλόκληρος,» συμπεραίνει ὁ Φωτάκος, «ἦτον ἄκαθαρτος καὶ παντοῦ ἦσαν νεκρὰ πτώματα ἀνθρώπων σαλισμένα καὶ ἀταφα, τὰ ὅποια οἱ ζωντανοὶ Τούρκοι ἔτρωγαν, διότι εἰς τὴν πόλιν δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο ζῶον, οὔτε γάτα, οὔτε πετεινά, διότι τὰ εἶχαν φάγει ἄπροτιέρα.» (Τομ. Α'. σελ. 415—417).

Τοιοῦτοτρόπως, κατὰ τὴν ἀψευδῆ ταύτην μαρτυρίαν αὐτόπτου, ἐν τῇ ἀλωθείᾳ πόλει τοῦ Ναυπλίου οὐδὲ εἰς εἶχεν ἀπομείνει Γάτος, διαφυγὼν τοὺς ὀδόντας, τῶν Τούρκων ὅπως χαιρετίση καὶ οὗτος τὴν ποθεινὴν ἐλευθερίαν.

Ἡ πόλις τοῦ Ναυπλίου, ἀπελευθερωθεῖσα, δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑπερπληρωθῇ κατοίκων, ἐκ πάσης Ἑλληνικῆς χώρας εἰσρευσάντων πάντες οἱ προκρητότεροι τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων ἔσπευσαν νὰ ζητήσωσιν ἄστυλον ἐν τῇ μόνη τότε ἀσφαλεῖ ταύτῃ γωνίᾳ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος. Ἀτυχῶς τὴν ἐλευθερίαν δὲν παρηκολούθησε καὶ ἡ τάξις, ἥτις

μόνη ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ πολυπαθὲς γένος τῶν Γάτων, πρὸς μεγάλην τῶν ποντικῶν χαράν.

Ὡς προεξετέθη, οὐδεις τῶν ἐν Ναυπλίῳ κατοικούντων Γάτων εἶχε δυνηθῆ νὰ διαφυγῇ τὸν ὄλεθρον· αἱ ἐρμητικῶς κεκλεισμένοι πύλαι τῶν φρουρίων ἀπειργον πᾶσαν ἐξοδον, οἱ δὲ δεῖεις τῶν πολιορκουμένων ὀδόντες οὐδενὸς ἐφείσθησαν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ οἱ ὑποτελεῖς αὐτῶν ποντικοὶ δὲν ἔμειναν ἀσινεῖς· ἀλλὰ οἱ πλείστοι, τούτων, εὐχερῶς εἰσδύοντες εἰς τὰ ὑπόγεια καὶ τὰς ἀπροσίτους κρύπτας, ἠδυνήθησαν νὰ διαφύγωσι τὰς παγίδας τῶν πολιορκουμένων, ἄφθονον ἄλλως εὑρίσκοντες τροφήν ἐν ταῖς σωρευθείσαις ἀκαθαρσίαις. Οὗτοι μετὰ τὴν ὀλοχρηρῆ ἔξαφάνισιν τῶν Γάτων, κύριοι γενόμενοι τοῦ πεδίου, ἀποπύσαντες πάντα φόβον καὶ μὴ κινδυνεύοντες ἐφεξῆς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Τούρκων νὰ γίνωσι βορὰ τῶν κατοίκων, ἀπειθρασύνησαν τελείως καὶ ἐπεδόθησαν ἀπλήστως εἰς τὸ τροχικὸν αὐτῶν ἔργον ὑπερπαχυνόμενοι καὶ καταπληκτικῶς πολλαπλασιαζόμενοι. Ἐκ τοῦ ἀντιθέτου οἱ ἀτυχεῖς Γάτοι, πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος σπανίζοντες τότε ἔνεκα τοῦ πολέμου, μακρόθεν ἠτένιζον τὴν πόλιν τοῦ Ναυπλίου, ἐνθα ἄφθονος ὑπῆρχε λεία, ἔσμος εὐρώστων ποντικῶν, μὴ τολμώντες νὰ ὑπερβῶσι τὴν φλιάν τῆς πύλης τῆς ξηρᾶς, διότι κατὰ τὴν κοινήν ἐκφράσιν ἐβρωμοῦσε μπαροῦτι. Αἱ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ναυπλίου ἐμφύλιοι ῥήξεις, αἱ μεταξὺ τῶν Ῥουμελιωτῶν αἱματηραὶ σκηναί, αἱ ἀλληλομαχίαι τοῦ Γρίβα καὶ τοῦ Φωτομάρα καὶ οἱ ἀμοιβαῖοι πυροβολισμοὶ τοῦ Παλαμηδίου καὶ τῆς Ἀκροναυπλίας· οὐδεμίαν ἐνέπνεον αὐτοῖς ἐμπιστοσύνην· τὸ Ναύπλιον παρίστα ἀληθὲς Ἡφαίστειον, πρὸ τοῦ ὀπείου προτροπάδην ἐφευγον οἱ ἀπειροπόλεμοι Γάτοι..... Ἀλλὰ

μὴ καὶ ἀλλαγῶ τότε εὐρισκὸν ἠσυχίαν οὐτοί.....; Ὀπωσδήποτε ἐν τοῖς κρισίμοις ἐκείνοις καιροῖς πολλοὶ τούτων εὐρισκὸν καταφύγιον εἰς ὄρεινὰ καὶ ἀπρόσιτα χωρία τῆς Πελοποννήσου, ἅτινα ἐκ τῆς ἀσημότητος αὐτῶν δὲν ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν Τούρκων.

Ἡ δι' ὅλους ἀφόρητος αὕτη κατάστασις ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πενταετίαν ὅλην, μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτου. Ἄμα ὡς κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1828 ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τοῦ Ναυπλίου ὁ ἀείμνηστος Καποδίστριας, οἱ ἀλληλομαχοῦντες ἀρχηγοὶ Γρίβας καὶ Φωτομάρας ἔσπευσαν νὰ καταθέσωσιν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ τὰς κλειδας τῶν φρουρίων καὶ τὴν ὑποταγὴν των. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὡς διὰ μαγείας, ἄκρα ἀποκατέστη τάξις καὶ ἠσυχία ἐν τῷ τόπῳ, δυναμένη νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην καὶ εἰς τὸν δειλότερον ..... τῶν Γάτων. Ἀλλὰ ποῦ τοιοῦτοι ; Οἱ εὐσυνήθιστοι περισωζόμενοι εἰς τὰ ἀπόκεντρα τῆς Πελοποννήσου χωρία δὲν ἐτόλμων νὰ προκύνωσι τῶν καταφυγίων αὐτῶν, διότι τὸ πλείστον τῆς χώρας ἐλυμαίνοντο ἔτι αἱ ἀγροὶαί τοῦ Ἰμβραήμ — Πασᾶ ὄρδαί. Τὸ Ναύπλιον ἐπομένως, εὐήμερον κατὰ τὰ λοιπὰ, ἐξηκολούθει νὰ κατατρυχῆται ὑπὸ τῆς μάστιγος τῶν ποντικῶν, οὔτινες ἀποθρασυνθέντες ἐκ πῆς πολυχρονίου τῶν Γάτων ἐκλείψεως εἶχον καταστῆ ἀνυπόφοροι· περιήρχοντο ἀταράχως τὰς οἰκίας καὶ τὰς καλύβας τῆς ὑπερπληθούσης κατοίκων πόλεως καὶ ἀφόβως διήρπαζον πᾶν τὸ ἀρέσκον αὐτοῖς. Πάντα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα, ἅτινα ὑπεραμυνόμενοι μετήρχοντο οἱ ἀτυχεῖς κάτοικοι, ὅπως διασώσωσι τὰ πενιχρὰ αὐτῶν τροφεία ἀπὸ τῆς πλεονεξίας τῶν ποντικῶν, ἀπέβαινον ἀτελεσφόρητα· τὰ δόκανα καὶ αἱ παντὸς εἶδους ποντικοπαγίδες μόνον νεαροῦς τινὰς καὶ ἀνοήτους

Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Συνέσιος Φιλίππιδης

Ὁ Ἄρτης κ. Σπυρ. Γκινάκας

ποντικούς ἴσχυον νὰ ἀλώσωσι πάντες οἱ εὐσωμοὶ καὶ πεπειραμένοι κατεπάτου δι-
κην ἀθύρματος τὰ ὄργανα ταῦτα τῆς ἀν-
θρωπίνης ἐπινοίας.

Ἡ κατάστασις αὕτη, ἐπὶ μᾶλλον ἀφό-
ρητος ὁσημέραι ἀποβαίνουσα, δὲν ἐκρίθη
ἀναξία τῆς μερίμνης τοῦ Κυβερνήτου τῆς
Ἑλλάδος, τοῦ ὑπὲρ πάντων προνοήσαντος.
Κατὰ τὴν μαρτυρίαν συγχρόνου ἱστορικοῦ,
διατελέσαντος καὶ γραμματέως τοῦ ἀειμνή-
στου Καποδιστρίου: «Ὁ Κυβερνήτης ἐφε-
»ρεν ἐκ Τεργέστης καὶ ἐν φορτίον Γάτων,
»οἷτινες ἐν Ναυπλίῳ εἶχον ἐξολοθρευθῆ
»διαρκουσῶν τῶν πολιορκιῶν καὶ τῶν
»πολέμων καὶ εἶχον κατασταθῆ πολύτιμοι,
»ὑπερπλεονασάντων τῶν ποντικῶν». Ἴσως
ὑπολάβῃ τις ὅτι, ἅμα ὡς οἱ Τεργεσταῖοι
Γάτοι ἐπάτησαν τὴν γῆν τοῦ Ναυπλίου, οἱ
ποντικοὶ καταποθθέντες ἐξηφανίσθησαν
ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, σπεύδοντες νὰ κα-
ταφύγωσιν εἰς τὰ οἰκεία κρησφύγετα. Πολ-
λοῦ γε καὶ δεῖ· οἱ Ναυπλιεῖς ποντικοὶ εἶχον
ἐπὶ τοσοῦτον ἀποθρασυνθῆ, εἶχον ἀποβά-
λει πάντα φόβον ἐκ τῆς μακρᾶς ἀπουσίας
τῶν Γάτων, ὥστε ἐτόλμησαν νὰ ἀντικρύ-
σωσιν αὐτοὺς ἀφόβως, τοσοῦτο μᾶλλον
καθόσον καὶ εὐσωμότερα αὐτῶν ἦσαν ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ.

Εὐτυχῶς οἱ ἐπήλυδες Γάτοι προήρχοντο
ἐκ χώρας, ἐφ' ἧς ἐμεσουράνει ἔτι ἡ πολυ-
μήχανος πολιτικὴ τοῦ Αὐστριακοῦ Ἀρχι-
καγκελλαρίου, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ οὗτοι ἦσαν
ὀπωδῆποτε ἐμπεποτισμένοι. Ἐδέησε νὰ κά-
μωσι χρῆσιν πολλῶν τε ριπίων καὶ
δολοπλοκιῶν ἐκ τῆς διπλωματικῆς φαρέ-
τρας τοῦ δαίφρονος Μέττερνιχ οἱ συμπα-
τριῶται αὐτοῦ Γάτοι, ὅπως καταβάλωσι
τοὺς ἀτιθάσους καὶ ἀρειμανίους λυμεῶνας
τοῦ Ναυπλίου ποντικούς. Δὲν ἀπηξίωσαν
νὰ ἔλθωσι καὶ εἰς οἰκογενειακὰ σχέσεις, νὰ
συνάψωσι καὶ κοινότητα. Κατὰ

τινα γαμήλιον πομπὴν δύο νεαρῶν ποντι-
κῶν, καθ' ἣν Αὐστριακός τις Γάτος ἦν ὁ
παράνυμφος, ἐδόθη καὶ χορός, τῇ ἀπαιτή-
σει τοῦ Κοιμητοῦ, ἐκτὸς τῆς τρώγλης τῶν
νεονύμφων· ὁ σύρων τὸν χορὸν νεαρὸς πον-
τικός ἐν τῇ διαχύσει τῆς εὐθυμίας αὐτοῦ
ἐξεστόμισεν ἐγγικτικὰς τινὰς ἐκφράσεις.
κατὰ τῶν Γάτων, ἃς ἀκούσας ὁ Κοιμη-
τοῦ ὠργίσθη, αἱ τρίχες τοῦ ἠνωρθώ-
θησαν, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐπληρώθησαν φλο-
γός, ἡ οὐρὰ τοῦ ἐσειέτο ἀνησυχῶς καὶ συνεστ-
ρέφετο ἔτοιμος νὰ ἐπιπέσῃ λάβρος κατὰ τῶν
χορευτῶν, ὅτε εἰς τούτων, πικρὰν ἔχων ἐκ πα-
λαιότερων χρόνων πείραν τῆς δεξιότητος τῶν
δυνύχων τῶν Γάτων, ἔσπευσε νὰ ὑποτονδο-
ρίσῃ τὴν ἐπομένην στροφὴν:

«Μωρὲ ποντικί μπροστινὸ
«κατὰ τὴν τρύπα τὸ χορὸ.
«ἢ κοιμπάρα μας ἡ Γάτα,
«κατὰ μᾶς ἔχει τὰ μάτια».

Τὴν ἔννοιαν τῶν στίχων τούτων ἀντι-
ληφθεὶς ἐγκαίρως ὁ κορυφαῖος τοῦ χοροῦ
διηρῆνθη ἐπιτηδεῖως πρὸς τὴν παρακει-
μένην ὀπὴν, εἰς ἣν εἰσέδυσσε μετὰ τῶν
συγχορευτῶν του, τοῦ κοιμπάρου ἀδυνα-
τοῦντος νὰ παρακολουθήσῃ αὐτούς.

Μεθ' ὅλα ταῦτα, ὡς κατανοεῖ τις, ἡ ἀντί-
στασις τῶν ποντικῶν δὲν ἠδύνατο νὰ πα-
ραταθῆ ἐπὶ μακρόν. Αἱ μηχανορραφίαι
τῆς Αὐστριακῆς πολιτικῆς, αἵτινες ἄρτι εἶ-
χον κατασυντρίψει τὸν θρόνον τοῦ Μεγά-
λου Ναπολέοντος, δὲν ἦτο δυνατόν ἢ τα-
χέως νὰ καταστείλωσι καὶ τὸ θράσος τῶν
ποντικῶν τοῦ Ναυπλίου· οὗτοι ἀποδεκατι-
ζόμενοι καθ' ἑκάστην διὰ μυρίων τεχνα-
σμάτων ἠναγκάσθησαν τέλος νὰ ζητήσωσι
σωτηρίαν εἰς τὰς ἀρχαίας αὐτῶν κρύπτας,
τὰς ἀπροσίτους ὅλως εἰς τοὺς Γάτους.
Τοιοῦτοτρόπως οἱ κάτοικοι τοῦ Ναυπλίου
ἠδυνήθησαν νὰ ἀπαλλαγῶσιν ἐπὶ τέλους

τῆς μάστιγος τῶν ποντικῶν, ἧτις ἀπέβαινε
αὐτοῖς ἐξ ἴσου ὀλεθρία πρὸς τὴν συγχρό-
νως ἐνικήψασαν πανώλην, εἰς τὴν ὁποίαν
οἱ ποντικοὶ οὐ μικρὰν ἔδιδον τροφήν.

Ἡ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Κυβερνήτου
ἐπελθούσα ἀνωμαλία ἐπὶ βραχὺ ἀνησύχησε
τοὺς Γάτους, καθ' ὅσον ἡ ἐκ τῶν πλοίων
τῶν τριῶν εὐεργετιδῶν Δυνάμεων ἀπόβα-
σις ξένων ἀγνημάτων προέλαβε πᾶσαν τῆς
δημοσίας τάξεως διασάλευσιν, ἧτις βεβαίως
δὲν ἦτο ποσῶς ἐνθαρρυντικὴ διὰ τοὺς Γά-
τους. Οὕτως οἱ Γάτοι ἀταράχως ἐξηκολού-
θουν ἀσκούντες τὸ σωτήριο αὐτῶν ἔργον,
ὑπερηφάνως δ' ἤκουσαν μετ' ὀλίγον καὶ
τὴν ἐκλογὴν Βαυαροῦ πρίγκηπος ὡς πρῶ-
του βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, οὐ τὴν διὰ τῆς
πατρίδος αὐτῶν Τεργέστης κἀθοδὸν ἀνυ-
πομόνως ἀνέμενον.

Ἡ εὐφρόσυνος 25ῆς Ἰανουαρίου 1833
ἀνέλειπε τέλος· ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἀπεβίβα-
ζετο εἰς Ναύπλιον ἐν μέσῳ λαμπροῦ ἐπι-
τελείου καὶ ὀλοκλήρου σώματος Βαυαρῶν
στρατιωτῶν. Οἱ Τεργεσταῖοι Γάτοι, μὴ
ἀποβαλόντες ἔτι τὴν μνήμην τῆς πατρῶας
ἐστίας, ἀνήλθον ἀθρόοι ἐπὶ τῶν στεγῶν
τῶν οἰκιῶν τοῦ Ναυπλίου ὅπως χαιρετί-
σωσι τὸν ἐκ Τεργέστης καταπλέοντα νεαρὸν
ἠγεμόνα, ἀψηφοῦντες τοὺς ἐκ τῶν πλοίων
καὶ τῶν φρουριῶν ῥιπτομένους ἀσφαίρους
πυροβολισμούς· ἐκολαεύοντο νὰ πιστεύωσι,
καὶ εὐλόγως, ὅτι οἱ συμπατριῶται αὐτῶν
ἠθέλον ὀριστικῶς ἐμπεδώσει τὴν ἡσυχίαν καὶ
τὴν τάξιν εἰς τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος, καὶ
οὐδὲν νέφος ἐφεξῆς ἠθέλεν ἐπισκιάσει τὸν
ὠραῖον αὐτῆς οὐρανόν. Τῇ ἀληθείᾳ οἱ
Βαυαροὶ στρατιῶται φιλοτίμως εἰργάσθη-
σαν ὑπὲρ τῆς ἐμπεδώσεως τῆς δημοσίας
τάξεως ἐν Ἑλλάδι, οὐχ' ἦτον ὅμως πρὸς
τοὺς Γάτους ὑπῆρξαν ἀνεπιεικεῖς· πολλοὶ
τῶν Βαυαρῶν, ἰδίᾳ οἱ ἐν τῷ προαστείῳ τῆς
Προνοίας οἰκογενειακῶς ἐγκατεστημένοι,

εὕρισκον ἀτυχῶς τὸ κρέας τῶν Γάτων λίαν
ὀρεκτικὴν τροφήν, μολοντί ἐν τῷ τόπῳ
δὲν ὑπῆρχε σπάνις βρωσίμων ἄλλων κρεά-
των. Τὰ ἰδιαίτερα προσόντα, ἅτινα ἀνεκά-
λυψαν οἱ Βαυαροὶ στρατιῶται ἐξαιρετικῶς
εἰς τὸ κρέας τῶν Γάτων, ἔσχον ὡς ἀποτέ-
λεσμα τὴν ἐπαισθητὴν αὐτῶν ἐλάτωσιν
πρὸς χαρὰν τῶν ποντικῶν, οἷτινες ἠρξάντο
αὐθις ἀναζωπυρούμενοι. Διακεκριμένος
Ἄγγλος ζωγράφος ὁ Francis Hervé,
διατρίβων τότε ἐν Ναυπλίῳ, οὕτως ἀφη-
γεῖται τὰς τελευταίας ταύτας τῶν ἀτυχῶν
Γάτων δοκιμασίας: «Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν
»(τῶν Βαυαρῶν στρατιωτῶν) διέμενον εἰς
»θέσιν τινὰ ὀνομαζομένην Πρόνοιαν, προ-
»άστειον τοῦ Ναυπλίου, ἧς οἱ κάτοικοι
»παρεπονοῦντο ὅτι οἱ Βαυαροὶ στρατιῶται
»ἔτρωγαν τοὺς Γάτους των καὶ οὕτως οἱ
ποντικοὶ εἶχον πολλαπλασιασθῆ εἰς τοιοῦ-
»τον βαθμόν, ὥστε δὲν τοὺς ἀφίναν τίποτε
»εἰς τὰς ἀποθήκας των. Εἰς τινὰ τούτων,
»ὅστις μετὰ δακρύων παρεπονείτο εἰς ἐμέ,
»ἔδωκα τὴν συμβουλὴν νὰ κάμῃ ἀναφο-
»ρὰν εἰς τὸ φρουραρχεῖον παρακαλῶν αὐτό,
»ὅπως οἱ Βαυαροὶ διαταχθῶσιν, ἀφοῦ ἔφα-
»γον τοὺς Γάτους των, νὰ φάγωσι καὶ τοὺς
»ποντικούς, καὶ οὕτως ἐπέλθη ἡ προσή-
»κουσα ἀποζημίωσις. Ἀτυχῶς ἀναχωρήσας
»μετ' οὐ πολὺ ἐκ Ναυπλίου δὲν ἠδυνήθη
»νὰ μάθω ποῖαν οἱ Προνοεῖς ἔλαβον ἀ-
»πάντησιν εἰς τὴν δικαίαν ταύτην ἀναφο-
»ρὰν των». (Fr. Hervé. Διαμονὴ ἐν Ἑλ-
λάδι. Α. 75). Ὅπωσδήποτε ὅμως, καὶ ἂν
τὸ φρουραρχεῖον κατόπιν τῆς ἀναφορᾶς
ταύτης τῶν Προνοιῶν δὲν ἔλαβε τὰ προ-
σῆγοντα μέτρα, ἄλλα περιστατικά, ἀνεξάρ-
τητα τῆς θελήσεως αὐτοῦ, συνετέλεσαν εἰς
τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀτυχῶν Γάτων τῆς
Προνοίας.

Ἡ εἰς Μάνην ἐκστρατεία τῶν Βαυαρῶν
καὶ ἡ μετάθεσις τῆς πρωτεύουσῆς τοῦ

Κράτους εἰς Ἀθήνας, ἐλαττώσασα ἐπαισθητῶς τὴν βαναρικήν φρουρὰν τοῦ Ναυπλίου, περιώρισε συνεπῶς καὶ τὴν τῶν Γάτων κατανάλωσιν. Πλήν τὴν ἀληθῆ αὐτῶν σωτηρίαν οἱ Γάτοι ὀφείλουσι κυρίως εἰς πραγματικὴν θεομηνίαν. Ἐκ τῆς καταχρήσεως ἀώρων ὀπωρῶν καὶ ὑπερώρων σικύων (ἀγγοιρίων) καὶ τῆς χρήσεως γατείου κρέατος φοβερὰ ἀνεπτύχθη ἐν ταῖς τάξεσι τῶν Βαναρῶν στρατιωτῶν τοῦ Ναυπλίου ἐπιδημία κοιλιακοῦ τύφου, ἣτις πολλοὺς τούτων «Ἄϊδι προΐαψεν» ἀθρόως. Εἰς μνήμην τῶν οὕτως ἀποθανόντων καὶ ἐκεῖσε παρὰ τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Πάντων ταφέντων ἀτυχῶν Βαναρῶν θανμάσιος ἐλαξέυθη ὑπὸ τῶν συναδέλφων των Λέων δαπάναις τοῦ φιλέλληνος Βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου, ὡς ἢ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ φερομένη ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή ἀναγράφει :

ΟΙ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ
ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΒΑΥΑΡΙΚΗΣ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΣΤΡΑΤΙΩΤΑΣ ΤΩΝ

* 1833 — 1834

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΜΗΝΗΜΕΙΟΝ ΙΔΡΥΣΕΝ Ο ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΒΑΥΑΡΙΑΣ.

Τὸν Λέοντα τοῦτον χαρακτηριστικώτατα ἐπωνόμασαν οἱ σύγχρονοι Προνοεῖς «Ἄγγουρῶν», κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἡμετέρου Φωτάκου, ὅστις οὕτως ἐκτίθησι τὰ κατ' αὐτόν : «..... Εἰς τοὺς Ἁγίους «Πάντας (ἦτο) καὶ τὸ λεγόμενον Ἄγγουρῶν· αὐτὸ ἐσκαλίσθη ἐπὶ τῆς «Ἀντιβασιλείας, οἱ δὲ Ἕλληνες ὠνόμασαν αὐτὸν τὸν Λέοντα Ἄγγουρῶν, ἀδιότι ἔθαπτον τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐκεῖ α Βαναρούς, οἱ ὅποιοι ἐτρωγαν τὰ παραγινομένα κίτρινα ἀγγοῦρια. ἔτρωγαν τὰ κοκκώδη ἀβραστα καὶ τὰ πεπόνια βρασμένα, καθὼς καὶ τοὺς σκύλους, τῆς Γάταις κλπ. Αὐτὴ ἢ ἀκάθαρτος τροφή τοὺς

ἄφερην ἀσθένειαν καὶ ἀπέθνησκον, εἰς «μνήμην δὲ τῶν ἀποθανόντων ἐσκάλισαν «εἰς τὸν βράχον τοῦ Νεκροταφείου τούτου «τὸν Λέοντα». (Α. 281).

Ἄλλὰ καὶ μεθ' ὅλην ταύτην τὴν καταστροφὴν ἀρκετοὶ ἀπέμειναν Βαναροὶ στρατιῶται καὶ ἰδία πυροβοληταὶ καὶ ὀπλοστασίται, οἵτινες ἦσαν ὡς ἐκ τῆς τέχνης αὐτῶν οἱ κινδυνωδέστεροι τῶν Γάτων διώκται. Αἱ δοκιμασίαι τῶν γάτων ἐξηκολούθουν δεκατεύουσαι τὸ γένος αὐτῶν, ἔχουσαι ὡς συνέπειαντὴν ἀναθάρρησιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ποντικῶν εἰς βάρος τῶν ἀνθρώπων.

Τοιαύτην εὔρε τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων ἢ ἐθνοσωτήριος νύξ τῆς 3ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1843, καθ' ἣν μέλος τοῦ λαοπροβλήτου ὑπουργείου, τοῦ συγκαλέσαντος Ἐθνικὴν Συνέλευσιν, ἀνεδείχθη καὶ τις ἐκ τῶν θερμοτέρων ὀπαδῶν τοῦ Λουκούλλου, ὅστις πολλὰ παθῶν ἐκ τῆς ἀπληστίας τῶν ποντικῶν ἐδυσφόρει ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι τῶν Γάτων. Ἐσπέραν τινὰ τῆς 8ης Ἰανουαρίου 1844 μετὰ θυελλώδη ἐν τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει συζήτησιν ἐπὶ τοῦ περὶ προσόντων τοῦ Ἕλληνος πολίτου θου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος, μεταβάς εἰς τὴν οἰκίαν του πλήρης ὀρέξεως ὁ κοιλιάδουλος Ἰπουργός, ἐπληροφορήθη μετ' ἀελπισίας ὅτι τὰ πάντα τὰ λιπαρὰ ἐδέσματα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης καὶ αὐτοὶ οἱ πολυφίλητοι χαλβᾶς καὶ μπακλαβᾶς, εἰς οὐδέτερον τῶν ὀποιῶν ἠδυνήθη ποτὲ νὰ δώσῃ ἐξαιρετικὴν προτίμησιν, ἐγένοντο βορὰ τῆς ἀπληστίας τῶν ποντικῶν. Πλήρης ὀργῆς ὁ παντοδύναμος Ἰπουργός ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀκατανομάστῳ ἀσεβείᾳ τῶν θρασυτόμων τούτων ζῴων κατενόησεν ὅτι ὡς ἐκ τῶν κακαθηκόντων αὐτοῦ ὄφειλε νὰ λάβῃ ἀποτελεσματικόν τι μέτρον. Ἡ θρασύτης τῶν ποντικῶν δὲν ἠδύνατο νὰ περισταλῇ, ἐφ' ὅσον ὑπῆρχον ἐν τῷ τόπῳ οἱ ἀρεσκόμενοι

εἰς τὸ κρέας τῶν ἀσπόνδων αὐτῶν διωκτῶν, τῶν Γάτων,.... Ἐπρεπεν οὗτοι νὰ ἀπελαθῶσι τῶν ὀρίων τῆς Ἑλλάδος. Πάραυτα, ἐν ταῖς ὀδύναῖς τῆς κατατροχούσης αὐτὸν πείνης, σχέδιον ψηφίσματος κατὰ τῶν ἑτεροχθόνιων καταρτίζεται, ὅπερ ὑποβληθὲν τὴν ἐπιούσαν εἰς τὴν Συνέλευσιν μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἐψηφίσθη τέλος κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 15ης Ἰανουαρίου 1844 διὰ ψήφων 126 κατὰ 76.

**

Τοιαύτην ἔσχε τὴν ἀφορμὴν τὸ περιλάλητον ὑπὸ στοιχ. Β. Ψήφισμα τῆς ἐν Ἀθήναις Συνελεύσεως τοῦ 1843 περὶ ἑτεροχθόνων, κατὰ τὸ ὅποῖον οἱ Βαναροὶ μὴ δυνάμενοι ἐφεξῆς νὰ κατέχωσι δημόσια ἀξιώματα ἐν Ἑλλάδι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίαν γῆν. Ἐκτοτε οἱ Γάτοι ἀνέπνευσαν καὶ τὰ ἐδέσματα τῶν ὑπουργῶν καὶ παντὸς πολίτου δὲν ἐκινδύνεον ἐφεξῆς νὰ γίνωσι βορὰ τῶν

ποντικῶν, οἵτινες ἀγρίως καταδιωκόμενοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὰς ἀπροσίτους αὐτῶν κρύπτας. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐν τῷ ὀπλοστασίῳ τοῦ Ναυπλίου εἶχον ἀπομείνει ἐξαιρετικῶς Βαναροὶ τινες τεχνῖται, ὡς ὁ Σιτέσερ, ὁ Ἐρχακλ., διατηρήσαντες μέχρις ἐσχάτων τὰς Γατοφθόρους αὐτῶν ὀρέξεις, ἀλλὰ καὶ οὗτοι, εὐαριθμοὶ ἄλλως τε ὄντες, σὺν τῷ χρόνῳ ἐξέλιπον οὐδενὶ εὐτυχῶς μεταδόντες τὰς ἔξεις αὐτῶν ταύτας. Οὕτω δύναται τις ἀσφαλῶς νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι τὸ τέρμα τῶν περιπετειῶν, ἢ παλιγγενεσία οὕτως εἰπεῖν τῶν Γάτων ἀφετηρίαν ἔσχε τὴν ὑπὸ τῶν ποντικῶν διαρπαγὴν τοῦ χαλβᾶ καὶ μπακλαβᾶ. τοῦ Φαταούλα, Ἰπογοῦ, ἃς τὸν ὀνομάσωμεν οὕτως, καθ' ἣν ἐποχὴν συνεζητεῖτο τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος.

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ

Ὡς καθρέπτης τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐξελίξεως αὐτοῦ, πρέπει νὰ θεωρῆται ἡ ἐξέλιξις τῆς ἰατρικῆς διὰ μέσου τῶν αἰώνων...

Τοιαύτην ἀποδίδοντες σημασίαν εἰς τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν γνῶσιν τῆς ἱστορίας τῆς ἰατρικῆς διὰ πάντας τοὺς θέλοντας νὰ παρακολουθήσωσιν ἔστω καὶ πόρρωθεν τὴν κοινωνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν πρόοδον τῶν ἀνθρώπων, συνιστῶμεν θερμότερα τὴν μελέτην τῶν γενικῶν ταύτης γραμμῶν.

Ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸ γενικὸν θέμα μετὰ τὸ ὁποῖον πρόκειται ν' ἀπασχολήσωσιν ὑμᾶς σήμερον, ἦτοι «τῆς ἱστορίας τοῦ ἱατροῦ ἐν τῷ κόσμῳ,» περιττὸν νὰ τὸ εἴπωμεν, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἀνεζητήσαμεν τοῦτο ἐντὸς τῶν μακρῶν σελίδων τῆς ἱστορίας ταύτης.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ κυριώτερος ἡμῶν σκοπὸς σήμερον εἶναι ἡ ἐξέτασις τοῦ ἱατροῦ ἐν τῇ κοινωνικῇ αὐτοῦ δράσει κατὰ τὰς διαφόρους χρονικὰς περιόδους, διὰ μὲν τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐποχὴν ἐξελέξαμεν τοὺς

χρόνους τοῦ Ἀριστοφάνους, διὰ δὲ τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν τῆς Ἀναγεννήσεως τὸν αἰῶνα τοῦ Μολιέρου.

Ἀλλὰ θὰ ἐρωτηθῶ ἴσως, διατί ἔκρινα καλὸν νὰ ζητήσω τὴν ὕλην μου εἰς τοὺς δύο τούτους κορυφαίους τῆς κωμῆδίας μύστας; Ἴδου ὁ λόγος:

Ἡ κωμῆδία ὄλων τῶν ἐποχῶν καὶ ὄλων τῶν λαῶν ὑπῆρξεν ἀνεκὰθεν τὸ μεγαλύτερον κλειδοσκοπίον, πρὸ τῶν ὁποίων διέρχεται μετὰ τὰ ζωηρότερα τῶν χρωμάτων πᾶσα ἡ κοινωνικὴ κίνησις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπειδὴ δὲ ἀφ' ἑτέρου ὁ ἱατρός εἶναι καὶ θὰ εἶναι πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὸ κατ' ἐξοχὴν κοινωνικὸν πρόσωπον, ἐνόμισα ὅτι προκειμένου περὶ τῶν σκοτεινότερων τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἐποχῶν, ὡς εἶναι αἰῶνα μνημονευθεῖσαι, μόνον εἰς τὰς κωμῆδίας τοῦ Ἀριστοφάνους (1) καὶ τοῦ Μολιέρου ἔδει νὰ ζητήσωμεν καὶ τοὺς λόγους, ὅτι οὗς ἀμφοτέροι οἱ κορυφαῖοι κωμικοὶ οὗτοι ἐδείχθησαν το-

σοῦτον πολέμιοι φαινομενικῶς τοῦ ἡμετέρου ἐπαγγέλματος.

Ἴδου λοιπὸν διὰ ποίους λόγους ἐθεώρησα ἀναγκαῖον νὰ προβῶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν κυριωτέρων περιχοπῶν καὶ σκηνῶν ἃς ἀπήντησα εἰς τὰς κωμῆδίας τοῦ Μολιέρου σχετιζομένης πρὸς τοὺς ἱατροὺς καὶ τὴν ἰατρικὴν τῆς τότε γαλλικῆς ἢ μᾶλλον εὐρωπαϊκῆς ἐποχῆς.

Ἄλλως τε ὁ Μολιέρος δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τὸν αἰῶνα καθ' ὃν ἔζησεν, ἀλλ' εἰς ὄλους σχεδὸν τοὺς πρὸ καὶ μετ' αὐτὸν αἰῶνας, διότι τὰ θρυμμάσια αὐτοῦ ἔργα περιγράφουν καὶ ἐκπροσωπεύουσιν ὅλας τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰ τρωτὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μέρη ὄλων τῶν ἐποχῶν.

Κατὰ τὸν 16ον καὶ 17ον λοιπὸν αἰῶνα τῆς ἱστορίας τῆς Γαλλίας, τὸν δικαίως μέγαν ἐπικληθέντα διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Λουδοβίκου 14ου, ἡ δρᾶσις καὶ ἀνάπτυξις ἐν γένει τῶν ἰατρικῶν Σχολῶν ἦτο λίαν ὀπισθοδρομικῆ:

Κατὰ τοὺς χρόνους ἀκριβῶς ἐκείνους συνέπεσε ν' ἀκμαῖζῃ καὶ ὁ μέγας τῆς Γαλλίας κωμικός Μολιέρος. — Μακρὰ καὶ κωμικῆ συγχρόνως ἔρις ὑφίστατο ἐπὶ σειρὰν ὄλην ἐτῶν τότε μεταξὺ ἱατρῶν καὶ χειρουργῶν. Ἡ ἔρις αὕτη εἶχε προκαλέσει εὐρύτατον χάσμα μεταξὺ τῶν δύο κυρίων τούτων κλάδων τῆς ἰατρικῆς, ἀνύψωσε δὲ ὄλους τοὺς κουρεῖς εἰς περιωπὴν χειρουργῶν ἢ κατὰ τῶν ἰδίως χειρουργῶν μῆνις τῶν παθολόγων. Ἀφ' ἑτέρου μυρίαὶ ἄλλαι προλήψεις καὶ δόγματα σοφιστικά, φανατικῶς ἐρριζωμένα εἰς τὰς διαφόρους τάξεις τῶν ἱατρῶν, παρεκάλουν πᾶσαν ἰδέαν προόδου καὶ ἐπιστημονικῶν νεωτερισμῶν καὶ ἐτήρουν τὴν ἰατρικὴν εἰς θέσιν ταπεινὴν καὶ ὀπισθοδρομικὴν. Ὑπὸ τοιαύτας λοιπὸν συνθήκας τελομένη ἡ ἰατρικὴ ἐξάσκησις, ἐνοεῖ ἕκαστος καλῶς ὑποίας καθημερινῶς

ἀφορμὰς ἠδύνατο νὰ διδῆ εἰς τὸν Ἀριστοφάνην τῆς Γαλλίας πρὸς γελοιοποίησιν αὐτῆς.

Καὶ ἦτο φυσικώτατον νὰ διαιωισθῇ ἡ κατὰστασις ἐκείνη ὑπὸ τῆς ἀπαραμίλλου σατύρας τοῦ Μολιέρου, ἀφοῦ τὴν ὕλην πρὸς διακωμώδησιν παρείχετο εἰς ταύτην.

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς περίπου χρόνους καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ αὕτη ὀπισθοδρομικὴ τάσις παρετηρεῖτο εἰς τὰ διάφορα θεραπευτικὰ συστήματα καὶ τὰς θεωρίας. Ἐν Ἀγγλίᾳ μάλιστα ἡ κατὰστασις αὕτη εἶχε δώσει χώραν εἰς μακρὰν ἔριδα μεταξὺ ἱατρῶν καὶ φαρμακοποιῶν, εἰς δὲ διάσημος ἐπίσης σατυρικός ποιητής, Samuel Garth ὀνόματι, εἶχεν ἐκδώσει ὀλόκληρον ποίημα, περιγράφον κωμικώτατα τὴν πάλην ταύτην τοῦ Λονδίνου. Ἡ ἥμιστος λοιπὸν σοβαρὰ κατὰστασις αὕτη ἐξηγεῖ ἐν μέρει, ὡς εἴπομεν, τὸ πνεῦμα τῆς κωμῆδίας τοῦ Μολιέρου.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτης, καὶ ἄλλη τις αἰτία φαίνεται ὑπάρχουσα πρὸς ἐξήγησιν τῆς μεγάλης ἐχθρότητος αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἱατροὺς. Ἀποδίδεται αὕτη εἰς σχέσεις τινὰς ὄχι πολὺ περιπαθεῖς, ἃς εἶχε πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην του, ὅστις συνέπεσε νὰ εἶναι καὶ ἱατρός, ὀνόματι Διονύσιος, καὶ ὁ ὁποῖος πολὺ συχνὰ ἐτάρασσε τὴν ἡσυχίαν τοῦ ποιητοῦ μετὰ ἀπαιτήσεις πληρωμῆς τῶν ἐνοικίων του, καὶ μετὰ ἀπειλὰς κατασχέσεων ἐπίπλων κτλ.

Ὅπως ποτ' αἰ ἦ, δὲν πρέπει πιστῶς νὰ ἐλαμβάνωνται ὡς σοβαραὶ καὶ ἱστορικαὶ ἀλήθειαι, οὔτε ὡς ἀφορῶντα εἰς ὄλους τοὺς ἱατροὺς καὶ τῶν χρόνων του ἀκόμη αὐτῶν ἔστω, ὅσα ὑπὸ τύπον ἀστεϊότητος ἢ καυτηριάσεως σατυρικῆς τῶν τρωτῶν μερῶν τῆς συγχρόνου αὐτῷ ἰατρικῆς ἔγραψε.

Τοῦτο μόνον ἔχουν τὸ κακὸν ἴσως, ὅτι ἐγράφησαν ἀπὸ τὸν δηκτικὸν κάλαμον

αένος Μολιέρου». Καί ἐπειδή οὗτος εἶναι ἀθάνατος διὰ τὴν κωμικὴν ἀξίαν του, ἀπηθανάτισθησαν δυστυχῶς καὶ οἱ κωμικοὶ ἡρωεῖς του, πάντοτε δὲ ὁ φιλοσκώμων κόσμος θὰ ἔχη δυστυχῶς τοὺς ἰατροὺς τοῦ Μολιέρου πρὸ τῶν ἰατρικῶν αὐτοῦ. Ἄλλως τε, καὶ ἂν ἀκόμη εἶχεν ἄδικον καὶ δὲν ἔλεγεν ἀληθείας, θὰ ἦτο σήμερον ἴσως πολὺ ἀργὰ νὰ ἐπνηρχόμεθα εἰς λεπτομερεῖς δικαιολογίας ἡμεῖς οἱ ἰατροί, διότι αἱ ἀποφάσεις τοῦ πνεύματος εἶναι ἀνέκκλητοι πλέον, ὁ δὲ πολὺς κόσμος εὐρηταὶ πρὸ τοῦ δεδικασμένου, ὡς λέγει εὐφυέστατα ὁ Γάλλος Raynaud περὶ τούτου.

Ἐν τούτοις καὶ ὁ Μολιέρος αὐτὸς ἀκόμη εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ δικαιολογήσῃ πολλάκις τὴν τοιαύτην δριμυτείαν του γλῶσσας πρὸς τοὺς συναδέλφους μας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Εἰς τὸν πρόλογον τοῦ Ταρτούφου του π. χ. ἔγραψε τὰ ἐξῆς :

«Ἡ κωμῶδις ἔγεινε ὅπως διορθώσῃ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀνθρώπων... Ἄν λοιπὸν οὕτως ἔχη, διατί πρέπει νὰ κάμωμεν ἐξαιρέσεις τῶν μὲν ἢ τῶν δέ; Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ κωμῶδις διεφθάρη πως κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους, ἀλλὰ τί μένει ἀναλλοίωτον εἰς τὸν κόσμον τούτον; Ἴδου ἡ ἰατρικὴ λ. χ. ἥτις εἶναι τέχνη λίαν ὠφέλιμος εἰς τὸν ἀνθρώπιν καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τὴν φησίζονται ὡς τὸ μέγιστον τῶν καλῶν, ἅτινα ἔχομεν καὶ ὅμως ὑπῆρξαν ἐποχαι. καθ' ἃς κατέστη αὕτη ἀποτρόπαιος καὶ πολλάκις μετεβλήθη εἰς τέχνην... δηλητηριάσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἡ φιλοσοφία ἐπίσης μετετράπη εἰς... κτλ. κτλ.

» Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, προσθέτει, οὐδὲν ἔμποδίζουν ἡμᾶς νὰ κάμωμεν τὰς δικαιοκρίσεις μας μεταξύ τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν».

Ἐκ τούτου βλέπει τις πόσον καλὰ δι-

καιολογεῖ τὴν κωμῶδιαν του ἐκείνην, ἣν κατ' ἀρχὰς ἀπηγόρευσαν νὰ δώσῃ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῶν Παρισίων. «Ἄν ἄλλοτε ἀπηγόρευσαν ἐν Ρώμῃ τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἰατρικῆς, διότι ἐτελοῦντο ὑπὸ τὸ πρόσχημα ταύτης τόσαι καταχρήσεις, τίς θὰ εὐρεθῆ σήμερον τόσον ἀφελῆς ν' ἀπαγορεύσῃ ταύτην ἐν Γαλλίᾳ;» ἔγραφε κατωτέρω.

Ἄφ' ἐτέρου προκύπτει τὸνναντίον, ὅτι εἶχε καὶ φίλους πολλοὺς μεταξύ τῶν ἰατρῶν. Ὅτι δὲ πολλοὺς τούτων καὶ ἡγάπα καὶ παντοιοτρόπως ὑπεστήριζεν ἀποδεικνύεται ἐκ μιᾶς ὠρικής ἐπιστολῆς, ἣν ἔγραψε πρὸς τὸν Βασιλέα Λουδοβίκον ΙΔ' μεθ' οὗ εἶνε γνωστὸν ἱστορικῶς, ὅτι ἦτο διὰ προσωπικῆς φιλίας συνδεδεμένος. — Τῷ ἐξήτει διὰ ταύτης ἐν μικρὴν «ρουσπέτι» ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ἰδιαίτερου ἱατροῦ καὶ φίλου τοῦ. ἐνὸς δόκτορος Mauvilain διὰ τῶν ἐξῆς ἀμιμήτων.

«Μεγαλειότατε: Εἰς ἐντιμύτατος ἰατρός, τοῦ ὁποίου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι πελάτης, μοῦ ὑπόσχεται μὲ συμβουλευτικὴν πράξιν μάλιστα, ἂν ἐπιθυμῶ, νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν μου ἐπὶ σειρὰν τριάκοντα ὅλων ἐτῶν ἀκόμη, ἂν δυνήθῃ νὰ ἐπιτύχῃ χάριν τινὰ ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τῆς Ἰ. Μεγαλειότητος. Τῷ ἀπήνησα ὅτι δὲν τοῦ ἐξήτουν εἰς ἀντάλλαγμα τόσον πολλὰ πράγματα, ἀλλ' ὅτι θὰ ἤμουν εὐχαριστημένος μόνον, ἂν μοὶ ὑπέσχετο ὅτι δὲν θὰ μοὶ ἀφαιρέσῃ ποτέ τὴν ζωὴν ταύτην. Ἡ χάρις, ἣν μοῦ ζητεῖ, Μεγαλειότατε, εἶνε νὰ διορισθῆ ἡ υἱός του ἱερεὺς εἰς τὸ Πρεσβυτέριον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Βικενῶν.

«Τολμῶ νὰ ζητήσω καὶ τὴν δευτέραν ταύτην χάριν παρὰ τῆς Ἰ. Μ. κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ἡμέραν, καθ' ἣν ἠυδόκησε ν' ἀναστήσῃ τὸν Ταρτούφον μου ἐκ τῆς λήθης (ἐννοεῖ τὴν ἄδειαν τῆς ἀναπαρα-

στάσεώς του εἰς Παρισίους, ἣν τῷ ἐχορήγησεν ὁ Βασιλεὺς τότε). «Ἄν διὰ τῆς πρώτης ἐκείνης χάριτος κατώρθωσα νὰ συμφιλιωθῶ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν (ταρτούφων), διὰ τῆς δευτέρας ταύτης, ἣν σήμερον ἐξαίτουμαι ἐλπίζω νὰ συμφιλιωθῶ καὶ μετὰ τῶν ἰατρῶν. Εἶναι ἴσως πολλὰ συγχρόνως τὰ αἰτήματά μου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγαθότης τῆς Μεγαλειότητος Σας εἶναι ἀνεξάντλητος».

Ἐκ τῶν δύο λοιπὸν τούτων κειμένων ἐξάγομεν ἀσφαλῶς, ὅτι ὁ Μολιέρος εἶχε μετανοήσει δι' ὅσα ἔγραψε κατὰ τῶν ἰατρῶν καὶ ἐπεζῆται ἐν τέλει τὴν συμφιλίωσίν των.

Τοιοῦτον λοιπὸν πρέπει νὰ φανταζόμεθα τὸν Μολιέρον, ἐξ ἰδιοσυγκρασίας δηλ. χολικῆς καὶ ἐκ προσωπικῶν λόγων παρακινηθέντα, ὅπως γράψῃ κατὰ τῶν ἰατρῶν τῆς ἐποχῆς του, ὅσα ἔγραψεν. Ἄλλ' ὡς προαναφέραμεν, ἡ ἰατρικὴ τήβεννος τῶν χρόνων ἐκείνων ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς διαρκούς βολῆς ὅλων τῶν σατυρικῶν τοξῶν τῶν τε προγενεστέρων καὶ τῶν συγχρόνων τοῦ Μολιέρου κωμικῶν ποιητῶν. Ἐχομεν πολλοὺς τοιοῦτους κωμικούς ὑπ' ὄψιν ἡμῶν, ἐκ τῶν ἀρχαίων χρονογράφων καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων συλλεκτῶν λαμβάνοντες αὐτούς. Πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν κωμῶδιῶν τοῦ Μολιέρου, κρίνομεν ἀναγκαῖον λοιπὸν νὰ προτάξωμεν τὰς περὶ ἰατρῶν ιδέας τινῶν ἐξ αὐτῶν καὶ τοῦτο ὅπως... δέσωμεν ἀφθονωτέραν τροφήν, ἀφ' ὅσων ὑπεσχέθημεν, εἰς τὴν φιλοσκώμωνα περιέργειαν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν, ὅπως ἀφαιρέσωμεν ἐξ αὐτῶν τὸ δικαίωμα νὰ μᾶς αἰτιῶνται ἐπὶ περιχυτολογίᾳ βραδύτερον, ὅτε θ' ἀπολογηθῶμεν κατὰ τῶν διωκτῶν τοῦ ἐπαγγέλματος ἡμῶν τῶν χρόνων ἐκείνων.

Καὶ ἐν πρώτοις εὐρίσκομεν εἰς τὰς

«Ἰσπερίδας», συλλογὴν ἐλευθέρων διαλόγων, οὓς ἔγραψεν ὁ Γάλλος G. Buchet, ποιητῆς καὶ λογογράφου τοῦ 16ου αἰῶνος, σειρὰν πολλῶν ἀστείων ἀνεκδότων καὶ κρίσεων περὶ ἰατρῶν. Ἴδου τινες τούτων. Οἱ Σικυῶνιοι, ἔλεγεν, ἀπηγόρευον τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἰατρικῆς εἰς τὴν Δημοκρατίαν των ἐκ φόβου μὴ... νοσήσωσιν οἱ υἱεῖς.

— Οὐδαμοῦ ὑπάρχουν ἀνθρωποὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα ἀνήκοντες, οἵτινες, νὰ ἀλληλοφθονῶνται τόσον ὅσον οἱ ἰατροὶ μεταξύ των, ἀφοῦ χάριν αὐτῶν ἐπεκράτησε καὶ ἡ παροιμία «invidia medicorum» (ἰατρικὴ ζήλεια).

— Καὶ πῶς θέλετε, λέγει κατωτέρω, νὰ ἐκτιμᾷ ὁ λαὸς ὡς σοφοὺς καὶ πεπειραμένους τοὺς ἰατροὺς, ἀφοῦ ἀποκαλοῦνται μεταξύ των μὲ τὰ κολακευτικὰ ἐπίθετα «ἀμαθεῖς — ἀγύρτζι — δοκησίσοφοι» κτλ. κλπ.

Ἄφ' ἐτέρου ὁ Hauteroche, κωμικός τῶν αὐτῶν χρόνων, εἰς κωμῶδιαν τοῦ τινα «ὁ Κρισπῖνος» παριστᾷ χωρικόν, ὅστις παρυσιασθεῖς εἰς ἰατρὸν τινα, ὅπως ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν του διὰ τῆς νοομαντείας τῆς τέχνης του συμβουλευτῶν αὐτὸν «ποῦ θὰ εὐρίσκε τὸν σκύλον του, ὃν πρὸ ἡμερῶν εἶχε χάσει», ἔλαβεν ἀπὸ τὸν δόκτορά μας ἐκεῖνον συνταγὴν ατεσσάρων καταποτίων, τὰ ὁποῖα, μύλις θὰ ἔπινε, θ' ἀνεύρισκεν ἀμέσως τὸ ἀπολεσθὲν ζῶν του».

Τὸ κορύφωμα ὅμως τῆς κατὰ τῶν ἰατρῶν κακολογίας εὐρηταὶ εἰς τὸν Gyrano de Bergeras (1620) — Ἴδου ἐν μικρὸν δειγμα δυνάμενον νὰ κινήσῃ τοὺς γέλωτας καὶ τῶν ἰδίων ἰατρῶν, διὰ τὴν λύσσαν, μεθ' ἧς ἔγραψεν.

«Τρεῖς μεγάλοι Ἐρινύες ἐτάχθησαν, ὅπως βασανίζωσι τὸν ἀνθρώπον καθ' ὅλον τὸν βίον του. Πρῶτον ὁ Διαηγόρος, ὅστις

κρέμαται από το θυλάκιόν του. Δεύτερον ὁ Ἴατρος, ὅστις λυμνίνεται τὸ σῶμά του καὶ τρίτον ὁ Θεολόγος, ὅστις τυραννεῖ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

«Τῶν ἱατρῶν ὅμως τὰ ἐκλήμματα εἶναι τόσον φοβερά, ὥστε εἶναι ἀδύνακτον νὰ εὐρεθῆ δικηγόρος νὰ τοὺς ὑπερασπισθῆ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, οὔτε θεολόγος δικαστής, ὅστις νὰ τοὺς δικάσῃ ἐπιεικῶς εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

«Ὅταν θὰ πλησιάζῃ τὸ κοιμητήριον ἱατροῦ τις, δὲν θὰ μείνῃ βεβαίως κρῆνιον νεκροῦ τὸ ὅποιον νὰ μὴ τρίξῃ τοὺς ὀδόντας του ἐπὶ τῇ θεᾷ του! Ἄν οἱ νεκροὶ ἠδύναντο νὰ δάκνωσι θὰ τοὺς κατεβρόχιζον μόλις πλησιάζοντας ἐκεῖ. Καὶ μὴ νομίσητε, ὅτι κλαίει κἀνεὶς ἐν τῷ κόσμῳ, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκωσιν: οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον! κλαίει ὁ κόσμος μόνον... ὅταν οὔτοι ζῶσι πολὺ.

Ἄλλ' ἂς σπεύσωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν κωμωδιῶν τοῦ Μολιέρου, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κύριον ἡμῶν θέμα.

Ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὸν κ α τ ἄ φ α ν τ α σ ι α ν ἄ σ θ ε ν ἦ τ ο υ. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν θὰ γνωρίζουσι βεβαίως τὴν ὠραίαν ταύτην κωμωδίαν.

Ἴδού ἐν συντόμῳ ἡ ὑπόθεσις τῆς.

Εἷς κύριος Ἀργάνος, μεσηλιζ ἀνὴρ, ἔχει μυριάς ιδέας καὶ φόβους περὶ τῆς υγείας του, εἶναι δηλ. ὁ ἐκπροσωπῶν τὸν κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ. Ἐχει σύζυγον καὶ κόριν ἐκ πρώτου γάμου, καὶ ἓνα ἀδελφὸν Βεράλδον.

Ἡ πρώτη λοιπὸν πράξις ἄρχεται δι' ἐνὸς μονολόγου τοῦ Ἀργάνου ἐξελέγχοντος μακροσκελέστατον λογαριασμὸν τοῦ φαρμακοποιοῦ του. Κατὰ τὸ μεταξὺ τοῦτο προσεγγιζούσης τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ὁ κουρεὺς του, ὅπως ἐκτελέσῃ παρ' αὐτῷ μίαν ἀπὸ τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ «ἀναιμάκτους» ἐγγχειρήσεις, ἂς τῷ ἔκκαμνε κατὰ θυμοῦ ἀπαντᾷ:

πᾶσαν πρωίαν διὰ τοῦ ἱστορικοῦ ἐργαλείου τῶν κουρεῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατὰ παραγγελίαν τοῦ ἱατροῦ του, ἤρχισε κωδωνίζων σπασμωδικῶς, ὅπως ἔλθῃ ἡ ὑπέρτριά του Ζοαννέτα, τύπος πονηροδουλικοῦ πρώτης τάξεως, ἣν ἐξηγάγομεν ἐκ παλαιότητος ἐκδόσεως τοῦ Μολιέρου.

Τέλος ἔρχεται ἡ ὑπέρτρινα, ἣν ἐπιπλήττων ἐρωτᾷ μετ' ἀγωνίας, «ἂν τῷ ἠτοίμασε τὸ θερμὸν ὕδωρ...

— Μὰ Κύριε, τῷ ἀπαντᾷ αὕτη, οἱ προκομμένοι αὐτοὶ ἱατροὶ σας διασκεδάζουν περίφημα ἐπάνω σας: εὐρήκην μίαν πολὺ καλὴν ἀγελάδα δι' ἄλμεγμα.

— Ἡσύχασε, ἀθλίᾳ καὶ ἀμαθεστάτῃ! σὺ δὲν εἶσαι εἰς θέσιν νὰ ὀμιλῆς περὶ ἱατρῶν καὶ φαρμάκων.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ τοῦλάχιστον, νὰ μοῦ εἰπῆτε εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀπεφοκίσκατε νὰ ὑπανδρεύσητε τὴν κόρην σας μετ' ἱατροῦ; Μὰ, διὰ ποῖον λόγον ἐπιθυμεῖτε ἓνα τοιοῦτον γάμον;

— Ἴδού, κυρὰ ἐξυπνη, ἀφοῦ θέλεις νὰ τὸν μάθῃς. Εἰς ἣν κατάστασιν εὐρίσκειται ἡ υγεία μου ἔχω μεγάλην ἀνάγκην νὰ κάμω γαμβρὸν ἱατροῦ, ὅστις νὰ ἔχῃ εἰ δυνατόν συγγενεῖς καὶ ἄλλους ἱατροὺς διὰ νὰ με συνδράμωσιν ὅλοι ὁμοῦ, ὅσάκις ἔχω τὴν ἀνάγκην των.

— Ἀλλά, κύριε, μήπως εἴσθε ἄρρωστος σεῖς;

— Τί λέγεις, ἀθλίᾳ; νομίζεις λοιπὸν ὅτι εἶμαι υγιής;

— Ἀλλὰ τότε τί χρεωστεῖ ἡ κόρη σας νὰ πάρῃ ἄνδρα διὰ λόγου σας καὶ ὄχι διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς;

Σημειωτέον, ὅτι ἡ πονηρὰ ὑπέρτρινα ἐλεγεν ὅλα ταῦτα, διότι ἠθελε νὰ διευκολύνῃ τὴν μικρὰν Κυρίαν τῆς, ἥτις ἠγάπα ἓνα πτωχὸν νέον Κλεάνθην ἄλλ' ὁ Ἀργάνος ἔτι μᾶλλον ἐξάπτεται καὶ πλήρης

— Ὀφείλει νὰ λάβῃ σύζυγον ἱατροῦ χάριν ἐμοῦ! ἄλλως τε ὁ θεὸς τοῦ νέου καὶ ἱατρός μου κύριος Διαφόριος εἶναι καὶ πλουσιώτατος ἄνθρωπος.

Φαντάζομαι δὲ πόσους πρέπει νὰ ἔχῃ στείλει εἰς τὸν ἄλλον κόσμον διὰ νὰ ἔχῃ τόσα χρήματα.

Ἡ ὀμιλία αὕτη ἐξάπτει τὸν φύσει δξύχολον Ἀργάνον μας, ὅστις λιποθυμεῖ ἀπὸ τὸ κακὸν του.

Τότε δὲ σπεύδει εἰς τὰς κραυγὰς του ἡ «πεφιλημένη» σύζυγος, ἥτις εἶχε δὲ μυρίους λόγους νὰ κολακεύῃ τὰς περὶ ἀσθενείας ἀδυναμίας του καὶ νὰ ἐπιδεικνύῃ τὴν «ἀφοσίωσίν τῆς» ὅπως τὸν παρακινήσῃ νὰ συντάξῃ τὸ τυχεύτερον ὑπὲρ αὐτῆς τὴν διαθήκην του. Ἀρχίζει λοιπὸν τὰς συνήθεις κολακειὰς καὶ περιποιήσεις τῆς, ἐρωτῶσα «τί τῷ εἶχε συμβῆ».

— Αὕτη ἡ ἀχρεῖα ὑπέρτρινα μ' ἐσύγχευσε φοβερά καὶ θὰ μοῦ χρειασθῶσι τοῦλάχιστον ὀκτῶ ἱατροὶ καὶ δώδεκα κλύσματα ὅπως συνέλθω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου, ἀπαντᾷ ὁ Ἀργάνος.

Ἐν τούτοις ἡ τρυφερὰ σύζυγος ὠφελεῖται τῆς ψυχολογικῆς στιγμῆς τῆς ἐξάψεως του κατὰ τῆς θυγατρὸς του καὶ παρούσας ζουσα ὡς διὰ μαγείας ἓνα συμβολαιογράφον, κατορθώνει τὸν σκοπὸν τῆς. Ὅλα ταῦτα ὅμως δὲν διέφυγον τῆς Ζοαννέτας καὶ τῆς θυγατρὸς του τὴν κατασκοπεῖαν, αἵτινες, πρὸς πρόληψιν παντὸς ἐνδεχομένου, κατορθώνουν νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὴν οἰκίαν τὸν νέον Κλεάνθην «ὡς ἀντικαταστάτην» δῆθεν «τοῦ μουσικοδιδασκάλου τῆς κόρης».

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀπαντῶμεν τὴν ἐξῆς κωμικωτάτην σκηνήν. Ἐρχεται εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀργάνου ὁ ἱατρός του κ. Διαφόριος, ἵνα παρουσιάσῃ εἰς αὐτὸν τὸν

ἐπίσης ἱατρὸν καὶ υἱὸν τοῦ δόκτορα Θωμᾶν Διαφόριον, τὸν καὶ ἐπίδοξον γαμβρὸν. Ὁ νεανίας οὗτος προσφωνεῖ τὸν μέλλοντα πενθερὸν του μετ' ἰστορίας, ὅπερ εἶχεν ἀποστηθῆσει: εἶτα ἀπαγγέλλει ἡμίονο ρητορικὸν καλλιτέχνημα εἰς τὴν μελλοντοφύον του—ἐκάστοτε δὲ στρέφει πρὸς τὸν πατέρα του τὰ βλέμματα, ζητῶν ὁδηγίας νὰ φέρηται. Οὗτος ὑπερήφανος διὰ τοὺς «λεπτοῦς» τρόπους τοῦ υἱοῦ του, λέγει εἰς τοὺς περιεστώτας:

ΔΙΑΦ. Ὅχι διότι εἶναι υἱὸς μου, ἀλλὰ σὰς βεβαίω, ὅτι εἶναι ἀξιολογώτατος νέος. Ἐκεῖνο κυρίως, ὅπερ μ' εὐχχριστεῖ παρ' αὐτῷ διότι ἀποδεικνύει ὅτι μ' ὁμοιάζει ἐντελῶς, εἶναι ὅτι ἔχει τυφλὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὰς ιδέας τῶν ἀρχαίων ἱατρῶν: οὐδέποτε δὲ ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ περὶ τῶν νέων λεγομένων ἀνακαλύψεων, ὡς π. χ. τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ ἄλλων τοιούτων ἀνοησιῶν.

ΘΩΜΑΣ. Καὶ μάλιστα ἰδοὺ καὶ ἡ ἐναίσιμος διατριβὴ μου κατὰ τῆς κυκλοφορίας ταύτης. Ταύτην δὲ λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ προσφέρω εἰς τὴν δεσποινίδα Ἀργάνου.

— Κύριε, τῷ ἀπαντᾷ ἡ κόρη, σὰς εὐχαριστῶ πολὺ, ἀλλ' εἶναι δι' ἐμὲ αὕτη ἄχρηστον ἐπιπλόν.

— Ὅχι, τῆς λέγει ἡ πονηρὰ Ζοαννέτα, πάρτε τὴν, δεσποινίς, καὶ αὐτὴν βάζομεν διὰ ταπετσαρίαν εἰς τὸν τοῖχον».

Σημειωτέον, ὅτι αἱ διατριβαὶ τότε ἔφερον πλατὺ χρωματοποιικὸν περιθώριον.

ΘΩΜΑΣ. Συγχρόνως τοῖμω νὰ προσκαλέσω τὴν δεσποινίδα Ἀγγελικὴν νὰ ἔλθῃ μεθαύριον εἰς τὸ Ἀνατομικὸν μας, ὅπως διασκεδάσῃ βλέπουσα τὴν νεκροφίαν μιᾶς γυναικὸς, ἐπὶ τῆς ὁποίας θέλω ὀμιλήσει ἐν ἐκτάσει.

Μετὰ πολλὰ τέλος τοιαῦτα ἐπεισόδια, κατὰ τὰ ὁποῖα ζητεῖ τὴν χεῖρα τῆς κόρης

καὶ αὕτη τὴν ἀρνεῖται, μεθ' ὅλας τὰς περὶ τοῦ ἐγκντίου προτροπῆς τοῦ Ἀργάνου καὶ τῆς κυρίας του, μένουσι μόνοι οἱ δύο ἰατροὶ μετὰ τοῦ «κατὰ φαντασίαν ἀσθενοῦς των». Οὗτος τότε ἐπωφελούμενος τῆς ἡσυχίας, παρακαλεῖ αὐτοὺς νὰ τοῦ ἐξετάσωσι τὸν σφυγμὸν καὶ δὲν ἐζήτει ἐννοεῖται, οὐδὲν καλλίτερον ὁ ἰατρὸς Διαφόρος, ὅπως ἐπιδείξη τὴν ἀξίαν τοῦ υἱοῦ του. — Ἀρχίζει λοιπὸν :

ΔΙΑΦ. Ἐμπρός, Θωμᾶ, λάβε τὸν ἀριστερὸν βραχίονα τοῦ κυρίου καὶ ἐξετάσον τὸν σφυγμὸν αὐτοῦ. Quid dicis ;

ΘΩΜ. Dico, ὅτι εἶναι σφυγμὸς ἀνθρώπου μὴ ὑγιοῦς.

ΔΙΑΦ. Καλῶς !

ΘΩΜ. Σφυγμὸς σκληροειδής, διὰ νὰ μὴν εἶπω σκληρὸς !

ΔΙΑΦ. Κάλιστα !

ΘΩΜ. Ἀποσπαστικός.

ΔΙΑΦ. Benissima.

ΘΩΜ. Καὶ μάλιστα ὀλίγον τι ἄτακτος.

ΔΙΑΦ. Optime ! (ἄριστα)

ΘΩΜ. Τοῦτο ἀποδεικνύει δυσκράσιαν τοῦ σπληνικοῦ παρεγχύματος.

ΔΙΑΦ. Ἐξάισια !

Ὁ ἀτυχὴς ἄρρωστος τότε ἐρωτᾷ :

— Κύριοι ἰατροί, τί πρέπει νὰ τρώγω ; Πόσους κόκκους ἄλατος πρέπει νὰ ρίπτω ἐντὸς ἐνὸς ὡροῦ ;

ΙΑΤΡΟΙ. 6, 8, 10, 12, ἀρτίους πάντοτε ἀριθμούς, ὅπως ὅταν πρόκηται περὶ φαρμάκων ἀριθμούς μονοῦς.

Τέλος ἀπέρχονται οἱ ἰατροί, ὁ δὲ Ἀργάνος φαίνεται κατηφαριστημένος ἀπὸ τὸν ἐπίδοξον γαμβρόν του.

Τότε δὲ ἐρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφός του Βεράλδος, ὅστι μεσιτεύει ἐπίσης διὰ τὸν γάμον τῆς ἀνεψιάς του Ἀγγελικῆς μετὰ τοῦ νέου Κλεάνθους, καὶ ὄχι μετὰ τοῦ ἰατροῦ Θωμᾶ — ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ

ἐκφράζεται ἐχθρικώτατα κατὰ τῶν ἰατρῶν ἐν γένει, λέγων τὰ ἑξῆς :

— Πῶς, ἀδελφέ μου, σοῦ δ.ηλθεν ἡ ἰδέα νὰ δώσης τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς σου εἰς ἰατρὸν ;

— Διὰ νὰ ἔχω καθήμερινὴν βοήθειαν πλησίον μου, τῷ ἀπαντᾷ ὁ Ἀργάνος.

ΒΕΡ. Ἀλλὰ εὐλογημένη ἀνθρωπε, κανεὶς δὲν εἶνε ὑγιέστερός σου. Ὅτι δὲ πράγματι ἔχεις σιδηρᾶν κρᾶσιν καὶ ὑγείαν πρώτου βαθμοῦ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι κατάρθρωσες νὰ μὴ σκιάσης ἀκόμη καὶ μετὰ ὅλα τὰ φοβερά φάρμακα μετὰ τὰ ὁποῖα σὲ ἐπότισαν.

ΑΡΓ. Σὺ λοιπὸν, ἀδελφέ μου, δὲν πιστεύεις εἰς τὴν ἰατρικὴν ; Δὲν θεωρεῖς ἀληθὲς ὅτι ὅλος ὁ κόσμος καὶ ὅλοι οἱ αἰῶνες ὠνειρεύθησαν ;

ΒΕΡ. Ὅχι μόνον δὲν τὴν θεωρῶ ἀληθῆ, ἀλλὰ, μεταξύ μας λεχθήτω, εὐρίσκω ὅτι εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ἀνοησία, ἥτις δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὸν Κόσμον· φιλοσοφικῶς δὲ ὀμιλοῦντες θεωρῶ γελοιοδέστατον τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον, ὅστις ἔχει τὴν ἀξίωσιν νὰ θεραπεύῃ τοὺς ὁμοίους του «διότι τὰ ἐλαττήρια τοῦ μηχανισμοῦ μας εἶναι τόσον μυστηριώδη, ὥστε οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται τίποτε νὰ βλέπωσι, καθύσον ἡ φύσις ἔθετο πυκνὸν πέπλον πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτῶν.

ΑΡΓ. Τίποτε λοιπὸν δὲν γνωρίζουν οἱ ἰατροί ;

ΒΕΡ. Πῶς τίποτε ; Γνωρίζουν τρόπους καλοῦς ἡξεύρου δηλ. νὰ ὀνομάζωσι Λατινιστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ ὅλας τὰς νόσους, προκειμένου ὅμως νὰ τὰς θεραπεύουν, δὲν ἡξεύρου τί τοὺς γίνεται.

ΑΡΓ. Ὅπωςδὴποτε ὅμως, ἀδελφέ μου, ὀμολόγησον ὅτι ἡξεύρου πάντοτε περισσότερα ἀπὸ ἡμᾶς.

ΒΕΡ. Ἠξεύρου ἀπλούστα πομπώδεις φράσεις — μεταχειρίζονται πραγματικῆν

γλῶσσαν Βαβέλ, ἥτις δίδει τὰς λέξεις ἀντὶ τῶν πραγμάτων καὶ ὑποσχέσεις ἀντὶ πράξεων.

ΑΡΓ. Τότε λοιπὸν διατί ὅλοι τρέχουν κατόπιν των ὅταν ἀσθενῶσι ;

ΒΕΡ. Τοῦτο ἀποδεικνύει, φίλε μου, μᾶλλον τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν παρὰ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἰατρικῆς.

ΑΡΓ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους τί πρέπει νὰ κάμνη τις ὅταν ἀσθενῇ ;

ΒΕΡ. Τίποτε· νὰ μένη ἀπλούστατα ἡσυχος εἰς τὴν κλίνην του καὶ ν' ἀφήσῃ τὴν φύσιν μόνην νὰ τὸν θεραπεύῃ, —διότι οἱ περισσότεροι ἀσθενεῖς ἀποθνήσκουν ἐκ τῶν φαρμάκων ἅτινα λαμβάνουν καὶ ὄχι ἐκ τῶν νόσων των.

Μετὰ πολλὰς λοιπὸν τοιαύτας γελοίας περὶ ἰατρικῆς καὶ ἰατρῶν ἰδέας προτείνει εἰς τὸν ἀδελφόν του νὰ τὸν ὀδηγήσῃ τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο «εἰς κωμωδίαν τινὰ τοῦ Μολιέρου, ὅπως θεραπευθῇ ἀμέσως ἡ φανταστικὴ νόσος του.

ΑΡΓ. Εἶνε πολὺ μέγας ὑβριστὴς αὐτὸς ὁ κύριος Μολιέρου σου μετὰ τὰς κωμωδίας του, ἀφοῦ διακωμῶδει τοὺς ἐντιμοτάτους τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ἰατροὺς,

ΒΕΡ. Δὲν διακωμῶδει τοὺς ἰατροὺς, ἀλλὰ τὸ γελοῖον τῆς Ἰατρικῆς Ἐπιστήμης.

ΑΡΓ. Ὡραῖα δὲ τὰ καταφέρνει ν' ἀναμιγνύεται εἰς ξενὰς ὑποθέσεις καὶ νὰ προσβάλλῃ τόσον σεβαστὰ πρόσωπα.

ΒΕΡ. Καὶ τί θέλεις νὰ θέτῃ εἰς τὰς κωμωδίας του, ἂν μὴ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα τῶν ἀνθρώπων. Μήπως δὲν διακωμωδοῦνται εἰς τὰ θέατρα καὶ Βασιλεῖς καὶ Πρίγκηπες, ἐπίσης σεβαστοὶ ὅσον καὶ οἱ ἰατροὶ σου ;

ΑΡΓ. Ὅχι. μυριάκις ὄχι ! Ἄν ἐγὼ ἤμην ἰατρός, σὲ βεβαιῶ ὅτι θὰ ἐξεδικούμην φοβερά ἐναντίον του. Ὅτι τὸν ἄφωνα πρωτί-

στως ν' ἀποθάνῃ χωρὶς ἰατρικὴν βοήθειαν.

Ἐπειτα δὲ θὰ τῷ ἔλεγχ' «σκάσε, λοιπὸν, καὶ λύσσαζε τώρα διαβολόσκυλο, τοῦτο θὰ σὲ μάθῃ νὰ μὴ τὰ βάζῃς ποτὲ μετὰ τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν !

ΒΕΡ. Μεῖνε ἡσυχος καὶ αὐτὸς εἶνε φρονιμώτερος ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς σου διότι «οὐδέποτε θὰ τοὺς ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν των».

Κατόπιν ὅλης τῆς ἀντιιατρικῆς ταύτης πολεμικῆς, ὁ ἀγαθὸς μας κ. Ἀργάνος ἀρχίζει νὰ κλονίζεται ὀλίγον εἰς τὰς πεποιθήσεις του, καὶ, πρᾶγμα ἀπίστευτον, πρῶτην ταύτην φορὰν συμβᾶν εἰς τὸν βίον του «ἀρνεῖται νὰ ὑποβληθῇ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ ἐγχειρήσεις (διὰ τὴν ὁποίαν μετὰ τήσης ἀνυπομονησίας ἐζήτει τὸ χλιαρὸν ὕδωρ κατὰ τὴν πρώτην πρᾶξιν) καὶ μάλιστα ἀποπέμπει τὸν ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντα «ἐνοπλον» χαμαιχειρουργὸν Κουρέα, ὃν τῷ εἶχε πέμψῃ ὁ ἰατρός του κ. Πουργόν, ὡς συνήθως. Τότε ὅμως φθάνει ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ὀργῆς ὁ ἴδιος κ. Πουργόν, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐπιπλήττει δριμύτως διὰ τὴν ἀπειθειά του, τῷ λέγει :

ΠΟΥΡΓ. Ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, κύριε Ἀργάνε, σ' ἐγκαταλείπω εἰς τὴν τύχην σου καὶ σὲ ρίπτω ἔρμαιον εἰς τὴν ἀθλιεστάτην σου κρᾶσιν, εἰς τὴν ἀπονίαν τῶν σπλάγχχνων σου, εἰς τὴν φθορὰν τοῦ αἵματός σου, εἰς τὴν ὀξύτητα τῆς χολῆς σου καὶ εἰς τὴν ὀλοσχερῆ ἀποσύνθεσιν καὶ σήψιν ὄλων σου τῶν ὑγρῶν !

ΑΡΓ. Ὡ Θεέ μου !! Χάριν, ἰατρέ μου, χάριν, ἔλεος ! φωνάζει ὁ κακόμενος Ἀργάνος. Ἀλλ' ὁ ἰατρός ὀργίλος καὶ ἀμείλικτος ἐξακολουθεῖ.

ΠΟΥΡΓ. Πρὶν παρέλθωσι 4 ἡμέραι, ἀκούεις ; θὰ κατακτῆσῃς εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν ! Ὅτι περιέλθῃς εἰς τὴν «βραδυπεψίαν». — Ἐκ τῆς βραδυπεψίας εἰς τὴν «δυσπεψίαν». — Ἐκ τῆς δυσπεψίας εἰς τὴν «ἀ-

πεψίαν», ἐκ τῆς ἀπεψίας εἰς τὴν «λειεντε-
ρίαν». — Ἐκ τῆς λειεντερίας εἰς τὴν «δυσ-
εντερίαν» καὶ «ὕδροπικίαν», καὶ ἐκ τῆς
ὕδροπικίας εἰς τὸν . . . θάνατον τέλος, εἰς
ὃν θὰ σὲ φέρῃ ταχύτατα ἢ ἀφροσύνη σου.

ΑΡΙ'. Ἄχ Θεέ μου! εἴμαι ἐντελῶς κα-
τεστραμμένος ἀδελφέ μου, ἀδελφέ μου, μὲ
ἠφάνισας!

Τοιαῦτα λοιπὸν καὶ πολλὰ ἄλλα ἀκόμη
ἐπεισόδια λαμβάνουν χώραν εἰς τὴν κωμω-
δίαν ταύτην καὶ ἐν τέλει, μετὰ πολλὰ τε-
χνάσματα, ἐπιτυγχάνεται ὁ γάμος τῆς θυ-
γατρὸς του μὲ τὸν ἐκλεκτὸν τῆς καρδίας αὐ-
τῆς Κλεάνθη. τῇ ἐπεμβάσει τοῦ ἀδελφοῦ
του Βεράλδου, τὸν ὁποῖον βεβαίως ὁ Μο-
λιέρο ἐκ λόγων ἀτομικοῦ συμφέροντος πα-
ριστᾷ ἀντιστρατευόμενον κατὰ τῶν ἰατρῶν.
Ἐκ τῆς λύσεως ταύτης σῶζεται ὁ Ἀργά-
νος ἐκ τῶν ἰατρῶν του, ἀλλὰ καὶ οὗτοι
ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τοὺς ἀμειλίχτους διώ-
κτας των, τοὺς συγγενεῖς τούτου, ὡς καὶ
ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὅστις, ὡς ἕκαστος ἐν-
νοεῖ, δὲν ἦτο ποσῶς «κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆς»
ὅπως, ὁ Μολιέρος προσπαθεῖ νὰ
τὸν παρουσιάσῃ, ἀλλὰ πράγματι νευρασθε-
νικός τις καὶ ἥπατοχολικός ἄρρωστος πρῶ-
της δυνάμεως.

Πράγματι δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ἰατρικῇ
πράξει οὐδεὶς κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆς.
Πρέπει νὰ ἔχῃ τι καὶ νὰ τὸ μεγαλοποιῇ
ἴσως, ἀλλὰ πάντως νὰ πᾶσ ἢ ὀπωσδήποτε
ἠθικῶς ἢ φυσικῶς. — Ὡστε ἰδοῦ, ὅτι ἡ
βάσις τῆς κυριωτέρας κατὰ τῶν ἰατρῶν
κωμωδίας τοῦ Μολιέρου εἶναι ἐσφκλμένη,
διότι ὅχι μόνον τὰ ἰατρικὰ του πρόσωπα
δὲν ἐξεμεταλλεύοντο τὸν ἥρωα αὐτῆς, ἀλλ'
ἦσαν αὐτὰ μᾶλλον θύματά του ἢ αὐτὸς
ἐκείνων· ἀφ' ἑτέρου δὲ τῷ παρεῖχον κατὰ
τὸ ἐνὸν μεγίστην βοήθειαν καὶ θεραπείαν
εἰς τὰς καθημερινὰς του ἐνοχλήσεις, ἀφοῦ
μάλιστα θλέπομεν καὶ ἀπὸ ποῖον «χαριτω-

μένον» κύκλον «φιλάτων» καὶ «συμπα-
θῶν» συγγενῶν περιβάλλετο ὁ μακαρίτης.
— Ἄλλ' οὔτε κἂν κύριος εἰς τὸν οἶκόν του
ἦτο ὁ κακόμενος. Ὅλοι τὸν ἐπεβουλεύοντο,
καὶ ἐπειδὴ ἕκαστος διὰ τοὺς ἰδίους σκο-
πούς του δὲν ἔβλεπε μὲ καλὸν ὄμμα
τοὺς ἰατροὺς νὰ πηγχινοέρχονται γὰρ ἑκά-
στην, ἔστρεψαν ὅλοι ὁμοῦ τὰ ὄπλα των
κατὰ τούτων.

Διὰ τοιοῦτους λοιπὸν ἀτομικοὺς λόγους
συμφέροντος ὁμιλοῦν ὅλα τὰ πρόσωπα τῆς
κωμωδίας ταύτης κατὰ τῆς ἰατρικῆς καὶ
τῶν ἰατρῶν καὶ ὅχι ἐκ πεποιθήσεως τοῦ
ἰδίου Μολιέρου κατὰ τούτων. Εἶνε τοῦτο
τόσον ἀληθές, ὥστε, ἐκεῖ ὅπου ἀναφέρει ὁ
ἴδιος τὸ ὄνομά του, δικαιολογούμενος οἴα-
νει δι' ὅσα κατὰ τῶν ἰατρῶν γράφει «Δὲν
διακωμωδῶ τοὺς ἰατροὺς, ἀλλὰ τὸ γελοῖον
τῆς ἰατρικῆς μέρος, λέγει· μήπως δὲν κατη-
γορῶ καὶ βασιλεῖς καὶ πρίγκηπας καὶ ἄλ-
λους εἰς τὰς κωμωδίας μου»;

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν εὐφυολόγον ἀδελφόν
τοῦ πάσχοντος, τὸν ἐντιμότερον κ. Βεράλ-
δον, χωρὶς νὰ ἐπιζητῶμεν ν' ἀνατρέψωμεν
τὰς εἰρωνικὰς εὐφυολογίας του κατὰ τῶν
ἰατρῶν, παρατηροῦμεν ὅτι ἐνήργει ἐξ ὠρι-
σμένου σχεδίου καὶ συμφέροντος ὀρυόμε-
νος. Ἀφ' ἑτέρου ἦτο φθίνεται καὶ ἐκ τῆς
τάξεως τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν πολλὰ
εἰδῶτων καὶ μηδὲν ἐπισταμένων, ἂν κρί-
νωμεν ἐκ τῶν ἀρχῶν, ἃς ἐπρέσβευεν. Ὡ-
μοῖάζε πρὸς τόσους κομψομένους τῶν ση-
μερινῶν αἰθουσῶν μας, οἵτινες κάμνουν ἐπί-
δειξιν πνεύματος λέγοντες ἀνοήτους εὐ-
φυολογίας, ὡς τὰς ἐξῆς λ. χ. — Νὰ σᾶς
εἶπω τὴν ἀλήθειαν, κυρία μου, ἐγὼ δὲν
ἔχω καμμίαν πεποιθήσιν εἰς τὴν ἰατρικὴν·
λέγει ὁ εἷς — καὶ ἐγὼ δὲν πιστεύω εἰς τὰ
φάρμακα καὶ εἰς τοὺς ἰατροὺς, προσθέτει ὁ
ἕτερος. Ὡς νὰ ἦτο ἡ ἰατρικὴ κινὲν ἄρθρον
πίστεως, ὅπως ἀξιώσῃ κινεῖς παρ' αὐτῶν

νὰ τὴν πιστεύωσιν ἢ μὴ, ὡς λίαν εὐφυῶς
λέγει καὶ ὁ καθηγητὴς Ueboue, περὶ Μο-
λιέρου ἐπίσης ὁμιλῶν.

Οἱ «πνευματώδεις» οὗτοι κύριοι, εἶναι
βεβαίως ἐντελῶς υγιεῖς ταῦτα λέγοντες·
ὥστε πρέπει νὰ τοὺς συγκαίρη τις διὰ τὸ
«πνευμά των», ἀλλὰ καὶ νὰ τοῖς εὐχεται
ταχέως γνώμην... ὅταν ἀσθενήσωσι. Τοὺς
ἰδίους τούτους θὰ τοὺς ἀκούσῃτε μετ' ὀλί-
γον νὰ δίδωσιν εἰς διαφόρους πάσχοντας
καὶ ἰατροὺς ἀκόμη ἀποικίλας ἰατρικὰς συμ-
βουλὰς» ἐνῶ ἤρνοῦντο πρότερον καὶ αὐτὴν
τὴν ὑπαρξιν τῆς ἰατρικῆς ἀκόμη! Ἀνή-
κουν οἱ λογάδες οὗτοι εἰς τὴν κατηγορίαν
τῶν μὴ πιστευόντων οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ,
ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅπως ἀποτελέσωσιν
ἐξαίρεσιν πρὸς τοὺς ἄλλους δι' ὅσα οὗτοι
λατρεύουσιν ἢ πιστεύουσιν, ὡς θρησκείαν,
πατρίδα, κοινωνίαν, ἀρχὰς ἠθικὰς, καθή-
κοντα κλπ.

Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ ἀνεξαρτήτως πάν-
των τῶν λόγων τούτων, οὗς φέρομεν πρὸς
ὑπεράσπισιν τῆς ἰατρικῆς κατὰ τῆς εἰρω-
νείας τοῦ Μολιέρου, πρέπει νὰ ὁμολογή-
σωμεν, ὅτι εἰς τὴν κωμωδίαν ταύτην πολὺ
τεχνηέντως ρίπτεται μέγα σφάλμα καὶ εἰς
τοὺς εὐλογημένους τούτους συναδέλφους
μου, οἵτινες ἐξελέγησαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ
σκοπίμως ὁ εἷς χείρων τοῦ ἄλλου πρὸς θε-
ραπείαν τοῦ ἀτυχοῦς Ἀργάνου μας.

Πράγματι ὁ Δόκτωρ Πουργόν (Purgon)
οὗ τὸ ὄνομα εἰς τὴν γαλλικὴν ἐμφαίνει καὶ
τὰ κυριώτερα δὲ προσόντα καὶ φάρμακα
τοῦ συνταγολογίου του, φαίνεται ἀρκετὰ
στενοκέφαλος ἀνὴρ, ἀφωσιωμένος μετὰ φα-
νατισμοῦ εἰς τὰ ὅλας ἐπουσιώδη τῆς ἰατρι-
κῆς μέσα ἀμελῶν τὰ σοβαρά. — Ἰδοῦ π. χ.
ὅτι γίνεται μανιώδης ἐκ τῆς ὀργῆς, διότι
ἡμεραν τινὰ ὁ πελάτης του «δὲν ἠθέλησε
νὰ δεχθῆ, διὰ πρώτην ἴσως φοράν ἐν τῷ
βίῳ αὐτοῦ, αὐτὸν ἀποστκλεντα ὑπ' αὐτοῦ

ἐνοπλον κουρέα». Εἶναι ἐκ τῶν φανατικῶς
ἀφωσιωμένων εἰς τὰς ἀρχαίας θεωρίας καὶ
ἀρχὰς, ἐνῶ περιφρονοῦσι τὰς νεωτέρας. —
εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἰατροῦ τούτου ἀναφέ-
ρουν ὅτι ὁ Μολιέρος ἠθελε νὰ σατυρίσῃ τὴν
Ἰατρικὴν Σχολὴν τῶν χρόνων του.

Ἀφ' ἑτέρου ὁ εὐήθης ἐκεῖνος υἱὸς τοῦ
δευτέρου ἰατροῦ Θωμάς ἦτο βεβαίως γε-
λοιωδέστατος τύπος νέου ἰατροῦ σχολαστι-
κοῦ, ἄξιος νὰ μυκτηρίζεται καὶ ἀπὸ τὴν
Ζουαννέταν αὐτὴν ἀκόμη.

Ὡστε διὰ τὸν κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ
του, δὲν πρέπει νὰ ἔχωσιν οἱ ἰατροὶ κανέν
παράπονον κατὰ τοῦ Μολιέρου. — Ὅπως
διέθετο τὰ πρόσωπα τοῦ ζατρικίου του, ἦτο
ἐκ τοῦ προτέρου ἐξησφαλισμένη ἡ νίκη του.
— Εἰρωνευόμενος τὸν ἰατρὸν Διαφοίρον,
καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, πατέρα καὶ υἱὸν δηλ.
δὲν εἶχε βεβαίως ἀνάγκην ἀγίου πνεύμα-
τος» ὅπως τοὺς γελοιοποίησῃ, καὶ ἀνευ
τῆς προσθέσεως ἀκόμη νὰ εἰρωνευθῆ δια-
φόρους ἰατροὺς τῆς ἐποχῆς του. Διότι ἐπὶ
τέλους εἷς στενοκέφαλος καὶ εὐήθης, εἰς
οἰανδῆποτε ἐπιστήμην καὶ ἂν ἀνήκῃ, δύνα-
ται, ἐὰν θέλετε νὰ ἐπιστημονικεύσῃ (ἐπι-
τραπέτω ἡμῖν ἢ φράσις) τὴν βλακειάν του,
ἀλλ' οὐδῶλως νὰ ἐκβλακεύσῃ τὴν ἐπιστή-
μην του.

Εἷς ἐν μόνον μέρος ἴσως τῆς κωμωδίας
ταύτης ὑπάρχει ρητὴ κατὰ τῆς ἰατρικῆ-
κατηγορίας: — Ἐκεῖ ὅπου ὁ Βεράλδος λέ-
γει ὅτι τὴν θεωρεῖ «ὡς τὴν μεγίστην τῶν
ἀνοησιῶν τοῦ Κόσμου». Τὴν φράσιν ταύ-
την ἐπαναλαμβάνει ὁ Μολιέρος αὐτολεξεῖ
καὶ εἰς τὸν Don-Juan ὡς καὶ ἀλλαχοῦ.
Ἄλλ' εἰς τὰς τόσον πικρὰς ταύτας ἐκφρά-
σεις του διαφάνεται μᾶλλον ἢ τότε ἀρξα-
μένη ἀπελπισία καὶ μελαγχολία του διὰ
τὴν νόσον, ἣτις τόσον προῶρως τὸν ἔφε-
ρεν εἰς τὸν τάφον.

Ὡς συμπλήρωμα τῆς κωμωδίας ταύτης

ὑπάρχει καὶ ἡ περίφημος τελετὴ τῆς ἀναγορεύσεως τῶν Διδασκτόρων τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τῶν τότε χρόνων, ἣτις ὅμως ἦτο πράγματι γελοιοδεστάτη διὰ τὰς διατυπώσεις αὐτῆς καὶ τὰς λεπτομερείας τῆς.

Ὅτι δὲ ἡ εἰρωνεία καὶ ἡ κατὰ τῆς Ἱατρικῆς ἀντιπάθεια τοῦ ἐν τῇ κωμωδίᾳ ταύτῃ εἶχε κυρίως ὡς αἰτίαν τὴν προϊούσαν ἐπιδείνωσιν τῆς πνευμονικῆς φυματιώσεως, ὑφ' ἧς ἔπασχε καὶ τῆς ψυχικῆς ἀθυμίας, εἰς ἣν ὡς ἐκ ταύτης διετέλει κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, προκύπτει ἐκ πολλῶν δεδομένων.

Ἄλλως τε τυγχάνει γνωστὸν ἀφ' ἑτέρου, ὅτι ἀκριβῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (1673)—προσεβλήθη ἐξ ἰσχυρᾶς πνευμονικῆς αἰμορα-

γίας καθ' ἣν στιγμὴ ὑπεκρίνετο ὁ ἴδιος ὡς συνήθως τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀργάνου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀκριβῶς κωμωδίᾳ ταύτῃ, ὅτε ἀπήγγελε τὸν ὄρκον τοῦ ἀναγορευμένου Διδασκτορὸς τῆς Ἱατρικῆς καὶ ἐπρόφερε τὴν ἱστορικὴν λέξιν Jure.

Ἐκ τοῦ θεάτρου τότε μετεφέρθη κακῶς ἔχων εἰς τὸν οἶκόν του, ὅπου καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγον (εἰς ἡλικίαν 52 ἐτῶν), ρίπτων τὰ τελευταῖα βλέμματά του ἐπὶ δικφόρων φαρμάκων καὶ ἱατρικῶν ἐργαλείων ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ ἐρριμένων καὶ ἐξ ἐκεῖνων μάλιστα, ἅτινα ἐχρησίμευον αὐτῷ ὡς τὰ κυριώτερα σατυρικά ὄπλα του κατὰ τῶν ἱατρῶν.

Α. Π. Ἀραβαντινός-

Η ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ*

Ἡ ἀπομίμησις τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν ὑπῆρξεν ἀνεκάθεν τὸ ὄνειρον τῆς ἀνθρωπότητος. Τίς δὲν ἐθαύμασε παρατηρῶν τοὺς ἐλιγμούς τῶν χελιδόνων, βλέπων μετὰ πόσης εὐχερείας ἀνέρχονται, κατέρχονται, ἵπτανται, στρέφουν κυρίαρχοι τῶν τριῶν γεωμετρικῶν διαστάσεων, — τίς δὲν ἐξήλευσε τὴν ἀξιοθαύμαστον αὐτὴν ἰδιότητα τῆς κινήσεως, καὶ δὲν ἐθλίβη ἕνεκα τῶν ἀμειλίκτων συνθηκῶν αἰτινες μᾶς ἐπιτρέπουσι νὰ κινούμεθα μόνον κατὰ μῆκος καὶ πλάτος ἐν τῷ βυθῷ τοῦ ἀερίου ὠκεανοῦ, χωρὶς νὰ δυνάμεθα ν' ἀνέλθωμεν εἰς τὰ ὑψηλότερα στρώματα ;

Καὶ ἀφιέμενοι εἰς τὰς σκέψεις ταύτας μήπως δὲν ἐξεπλάγημεν πάντες πρὸ τοῦ νοεροῦ θεάματος τῶν ριζικῶν ἀλλοιώσεων, ἃς θὰ ἐπῆγετο διὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἰδιότης αὐτοῦ νὰ κινῆται κατὰ βούλησιν ἐν τῷ κενῷ ;

Πράγματι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἠρκέσθη εἰς

(*) Aviation. Ὑπὸ τὸν ὀρισμὸν τοῦτον δεδν νὰ ἐννοῶμεν τὴν διὰ πτήσεως, καὶ οὐχὶ δι' αεροστάτων, αεροδρομίων. Σημ. μεταφρ.

πλατωνικὰ ὄνειρα περὶ κατακτήσεως τοῦ ἀέρος καὶ ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐπεδίωξε νὰ μεταβάλῃ τὴν χίμαιραν ταύτην εἰς ἀπτήν πραγματικότητα,

Μέχρι τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος αἱ πρὸς ἀπομίμησιν τῶν πτηνῶν προσπάθειαι τοῦ ὑπῆρξαν ἐντελῶς ἄγονοι· κατοπιν, αἴφνης καὶ διὰ πρωτοφανοῦς καὶ ἀπροσδοκίτου μέσου, οἱ ἀδελφοὶ Μογγολφιέρ, κατὰ τὸ 1873 ἐδίδαξαν τὸν τρόπον τοῦ ἀνέχεσθαι ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἡ αεροστασία εἶχεν ἐπινοηθῆ. Ἀλλὰ τὰ αεροστάτα, παρεμφερῆ πρὸς θαλασσίους σημαντήρας, ἐφέροντο εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων καὶ ἐπὶ δλόκληρον αἰῶνα ἀρροσεπάθησαν νὰ τὰ κυβερνήσωσι. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπιστεῦθη τὸ πρῶτον ἐν Γαλλίᾳ, τὸ 1884, ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Καρόλου Ρενάρ καὶ τοῦ συνεοργάτου τοῦ ὑπολοχαγοῦ Κρέβς.

Ἐκτοτε καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἡ πηδαλιούχησις τῶν αεροστάτων δὲν ἔπαυσε προσδεύουσα καὶ ὅλοι γνωρίζομεν τὰς σημερινὰς ἐπιτυχίας, αἰτινες ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν πολλαπλασιάζονται

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ διὰ πτήσεως αεροπλοῖα

(aviation), περί της θά πραγματοποιῶμεν, δὲν εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ. Ἐν τῷ κρυπτῷ και μεθ' ὑπομονῆς κατεγίνοντο εἰς τὸν τρόπον αὐτὸν τῆς ἀληθοῦς κατακτῆσεως τοῦ ἀέρος. Σήμερον, ὡς φαίνεται, ἐπλησίασαν πολὺ ἢ τοῦλάχιστον ἐγένοντο τὰ πρῶτα βήματα.

I

Εἰς τί ν' ἀποδώσωμεν τὴν βραδύτητα τῆς λύσεως προβλήματος ἀπασχολήσαντος ἐπὶ χιλιετηρίδας τὴν ἀνθρωπότητα; Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀνακάλυψις ἀπαιτήσασα τοσαύτας ἐπιμύθους προσπάθειας. Αἱ ἐφευρέσεις, ὧν τὰ ἀγαθὰ ἀπολαμβάνομεν σήμερον, εἶνε τὸ πλεῖστον, πρόσφατοι, ἀλλὰ καὶ δὲν ἦσαν σχετικῶς ἐπὶ μακρὸν ἀντικείμενον συνεχῶν ἐρευνῶν. Πρὸ διακοσίων ἐτῶν οὐδεὶς ἐσκέπτετο περὶ σιδηροδρόμου, ἀτμοπλοίων, φωτογραφίας, ἤλεκτρικῷ τηλεγράφου, οὔτε περὶ τόσων ἄλλων ἀνακαλύψεων, αἵτινες εἶνε τὴν σήμερον ἐν πλήρει ἀναπτύξει.

Διατὶ τὸ μυστήριον τῆς ἀεροπλοίας ἀνέστη εἰς ἀποπείρας πολλῶν μακροχρονιότερας καὶ μᾶλλον ἐπιμόνους; Διότι ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τῆς μηχανικῆς πτήσεως εἶνε ἐξαιρετικῶς δυσχερῆς,

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἂς μὴ θεωρηθῆ ὡς ἀλήθεια τῶν τοῦ La Pallisse. Τὸ πρόβλημα εἶνε τοσοῦτον δύσκολον, ὥστε καὶ ἡ φύσις αὕτη δὲν τὸ ἔλυσε, τοῦλάχιστον ἐν μεγάλῃ κλίμακι. Πράγματι ἅπαντα τὰ ἱπτάμενα ζῶα εἰσι μικρῶν διαστάσεων· τὸ βᾶρος αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰ 10 χιλιόγραμμα. Αἱ πτέρυγες δὲ τῶν μεγάλων, ὡς εἶνε αἱ στρουθοκάμηλοι, δὲν δύνανται νὰ τὰ ὑποστηρίξωσιν. Οὐδὲ τὰ ἐκλείψαντα εἶδη ὡς ἡ ἀεροόρνις καὶ ἡ διόρνις ἱπταντο.

Ἐνῶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν μεγάλων πλοίων, ὁ ἄνθρωπος ἀπεμιμήθη μέχρι

τινος τὰ μεγάλα σημερινὰ κητώδη, ἢ τὰ μεγάλα σαυροειδῆ τῶν παρελθουσῶν ἐποχῶν, δὲν δύνναι νὰ εὔρη μεταξὺ τῶν συγχρόνων ἢ ἐκλειψάντων ζῶων, ἱπτάμενον τοῦ ἰδίου μὲ αὐτὸν μεγέθους, οὔτινος τὴν διάταξιν νὰ ζητήσῃ νὰ ἀναπαραγάγῃ τεχνικῶς. Πράγματι ὑφίσταται δυσχερεῖά τις εἰδικῆς φύσεως, πρὸ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὸς ὁ Δημιουργὸς ἐφάνη ὑποχωρήσας. Τὰ κωλύματα καθ' ὧν προσκρούομεν ὁσάκις πειραθῶμεν νὰ πραγματοποιήσωμεν τὸν ἐναέριον πλοῦν διὰ τοῦ συστήματος τοῦ «βαρυτέρου τοῦ ἀέρος», εἶνε ἐξ ἐκείνων, αἵτινα δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπερνικήσωμεν διὰ προχείρων μεθόδων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον προσφυῶν. Εἶνε συναφῆ πρὸς μαθηματικά, καὶ οὕτως εἰπεῖν πρὸς μεταφυσικά. αἵτια, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο δυσυπέβλητα.

Τὰ πτηνὰ ὑποστηρίζονται ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ὑπὸ «δυναμικῆς ἐργασίας, ἥτοι καταναλίσκουσι διαρκῶς ἐνέργειαν ἥς τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε νὰ τὰ διατηρῆ ἐν τῇ αὐτῇ.

Ἐν τῇ αὐτῇ θέσει. Τετράποδον εὐρισκόμενον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἰχθὺς πλέων ἐν τῷ ὕδατι, ἀερόστατον μετέωρον ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ὑποστηρίζονται ἀπ' ἐναντίας, ἄνευ καταναλώσεως ἐργασίας. Ὑποτιοῦτους ὄρους εἶνε ἐπίσης εὐκόλον νὰ κατασκευάσῃ τις μεγάλα ἢ μικρὰ μηχανήματα καὶ ἴδου ὁ λόγος δι' ὃν ἡ φύσις μᾶς ἐδίδε κατὰ τὰς γεωλογικὰς περιόδους καὶ μᾶς δίδει καὶ σήμερον ζῶα χερσαῖα ἢ ὑδροβία σημαντικῶν διαστάσεων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οἱ ἄνθρωποι ἠδυνήθησαν ἀπομακροῦ νὰ κατασκευάσουν μεγάλα πλοῖα καὶ πελώρια μνημεῖα. Ἀπ' ἐναντίας τὰ ἱπτάμενα ζῶα εἶνε σχετικῶς μικροῦ μεγέθους καὶ ὁ ἄνθρωπος παρ' ὅλας τὰς προόδους τῆς μηχανικῆς, οὐδέποτε ἠδυνήθη μέχρι σήμερον νὰ ὑψωθῆ εἰς τὸν ἀέρα καὶ νὰ διαμεῖνῃ ἐν αὐτῷ διὰ δυναμικῆς ἐργασίας.

Κατὰ τὴν λύσιν παρομοίου προβλήματος αἱ μεγάλαι συσκευαί, ὡς καὶ τὰ μεγάλα ζῶα παρουσιάζουσι σπουδαῖον μειονέκτημα ἀπέναντι τῶν μικρῶν. Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ τὸ ἀποδείξωμεν. Ἐπαναλαμβάνεται συχνάκις ὅτι ὁ ψύλλος εἶνε ζῶον μὲ θαυμαστάς διότιτητας μυϊκῆς ἐνεργείας, ὡς ἀπόδειξις δὲ τούτου φέρεται ὅτι πηδᾷ εἰς ὕψος 74κις τὸ τοῦ σώματός του. Ἄγνοῶ τίς κατεμέτρησε μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας τὸ μέγεθος τῶν ἀλμάτων του, ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμῶ ν' ἀμφισβητήσω τὴν ἀκριβείαν ταύτην.

Πρὸς εὐκόλιαν τοῦ συλλογισμοῦ ὃν θ' ἀκολουθήσωμεν, λάβωμεν μάλιστα στρογγύλον τινα ἀριθμὸν καὶ παραδεχθῶμεν ὅτι ψύλλος ὕψους ἑνὸς χιλιοστοῦ τοῦ μέτρου, δύναται νὰ πηδήσῃ ἑκατοντάκις τὸ ὕψος του ἤτοι 10 ἑκατοστόμετρα. Ἀποκαλοῦσιν ἐν τῇ γεωμετρῷ σχήματα ὅμοια, τὰ ὁμοιόμορφα, ἀλλὰ διαφέροντα κατὰ μόνον τὰς διαστάσεις· φωτογραφία καὶ ἡ μεγέθυνσις αὐτῆς, ἄγαλμα καὶ ἡ σμίκρυνσις αὐτοῦ εἶνε σχήματα ὅμοια. Ὑποθέσωμεν λοιπὸν ζῶον ὅμοιον τῷ ψύλλῳ ἀλλὰ διαστάσεων δεκάκις μεγαλειότερον καὶ συνεπῶς ἔχον ὕψος οὐχὶ ἑνὸς χιλιοστοῦ, ἀλλ' ἑνὸς ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου. Συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς γεωμετρίας, ἐὰν τὸ μήκος τοῦ μεγάλου ψύλλου 10κις εἶνε μεγαλειότερον, ἢ ἐπιφάνεια αὐτοῦ θὰ ἦνε ἑκατοντάκις καὶ ὁ ὄγκος χιλιάκις μεγαλειότεροι. Θὰ παραδεχθῶμεν πρὸς τούτοις ὅτι ὁ μέγας ψύλλος ἔχει τὴν αὐτὴν πυκνότητα τοῦ μικροῦ καὶ ἐπομένως εἶνε χιλιάκις βαρύτερος τούτου. Τέλος θὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ μικροῦ ψύλλου, δηλ. χιλιάκις ἰσχυροτέρα. Ἐὰν ὁ μέγας ψύλλος μεταχειρισθῆ ἐν δεδομένη στιγμῇ ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν ὅπως πηδήσῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν ὑψηλότερον, εἰς τί ὕψος θὰ φθάσῃ; εἶνε χιλιάκις ἰσχυρότερος ἀλλὰ καὶ χι-

λιακὸς βραδύτερος. Ἡ παραχρησομένη παρ' αὐτοῦ ἐργασία θὰ ἴσούται πρὸς ἐργασίαν χιλίων μικρῶν ψύλλων πηδῶντων συγχρόνως: τὸ βᾶρος ὅπερ θὰ ἄρῃ, ἔσεται ἴσον πρὸς τὸ βᾶρος χιλίων μικρῶν. Δαπανῶν τὴν αὐτὴν δύναμιν, καὶ ἔχων τὸ αὐτὸ βᾶρος πρὸς ἄρσιν, ὁ μέγας ψύλλος θὰ ὑψωθῆ εἰς τὸ αὐτὸ, εἰς ὃ καὶ οἱ χίλιοι μικροὶ ψύλλοι ὕψους, δηλ. δέκα ἑκατοστόμετρα ἤτοι ἑκατοντάκις τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὕψος. Δαπανῶν ἅπασαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν ὁ μέγας ψύλλος θὰ φθάσῃ εἰς τὸ αὐτὸ εἰς ὃ καὶ ὁ μικρὸς ὕψος δηλ. 10 ἑκατοστά τοῦ μέτρου. Τὸ ἄλμα τοῦ μεγάλου ψύλλου εἶνε, σχετικῶς πρὸς τὰς ἀναλογίας τοῦ σώματός του δεκάκις μικρότερον τοῦ μικροῦ ψύλλου. Πρέπει ἄρα γε νὰ συμπεράνωμεν ὅτι εἶνε ἥττον τέλειος; Βεβαίως οὐχί, ἀφοῦ ὁ συλλογισμὸς μας προϋποθέτει ἀμφοτέρω τὰ ζῶα ἔχοντα τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ὡς πρὸς τὸ αὐτὸ βᾶρος.

Ἐὰν ἀντὶ ψύλλου ἑνὸς ἑκατοστομέτρου φκντασθῶμεν ψύλλου γίγαντα ὕψους δέκα ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, θὰ εἶνε χιλιάκις βαρύτερος καὶ χιλιάκις ἰσχυρότερος τοῦ τῶν 10 χιλιοστῶν καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν αὐτὸν συλλογισμὸν, θὰ ἴδωμεν ὅτι οὔτε αὐτὸς θὰ πηδήσῃ πλεον τῶν 10 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ὁ γίγας ψύλλος ἀντὶ νὰ φθάσῃ εἰς 100κις τὸ ὕψος του, ὅπως ὁ μικρὸς, ἢ 10κις ὅπως ὁ μέγας, θὰ κατορθώσῃ νὰ ὑψωθῆ μόνον εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὕψος ἤτοι 10 ἑκατοστά τοῦ μέτρου, πρᾶγμα οὐδόλως ἀξιοθαύμαστον. Ἐὰν προχωροῦντες ὑποθέσωμεν ψύλλον τεράστιον ἑνὸς μέτρου, θὰ εὔρωμεν ὅτι οὔτε αὐτὸς θὰ πηδήσῃ ἄνω τῶν 10 ἑκατοστομέτρων, ἤτοι τὸ δέκατον τοῦ ὕψους του.

Ἴδου λοιπὸν κλίμαξ ζῶων ὁμοίων, ἐχόντων τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ὡς πρὸς δεδομένον βᾶρος, καὶ διαφερόντων μόνον κατὰ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ Ζ.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ

τάς διαστάσεις· τὸ μικρότερον φαίνεται προικισμένον δι' ἀπιστεύτου εὐκίνησις ἐνῶ τὸ μεγαλύτερον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τύπος δυσκαψίας. Δί μεταξύ διαβαθμίσεις θὰ εἶχον τὰς μεσολαβούσας ιδιότητας. Τὸ παράδειγμα τοῦτο δεικνύει πόσον τὰ μικρὰ ὄντα, χωρὶς νὰ ἔχουσι κατ' οὐσίαν ἀνώτερον τῶν μεγάλων ὄργανισμὸν φαίνονται κατέχοντα μᾶλλον ἀξιοσημειώτους ιδιότητας.

Παρόμοιόν τι συμβαίνει ἐν τῇ ἀεροπλοΐᾳ. Ἰπτάμενον πτηνὸν καταναλίσκει δύναμιν ἵνα σταθῆ ἐν τῷ κενῷ, ὅπως ὁ ψύλλος διὰ νὰ πηδήσῃ, τὸ δὲ παραγόμενον ἀποτέλεσμα εἶνε εὐνοϊκώτερον διὰ τὰ μικρὰ ζῷα. Προφανῶς, μεταξύ τῶν δύο φαινομένων δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτος ταυτότης, ἀλλ' ἀπλή ἀναλογία. Θὰ ἀποπειραθῶμεν ν' ἀποδείξωμεν εἰς τί συνίσταται, ὑπὸ πτητικῆν ἀποψιν, ἢ ὑπεροχὴ τῶν μικρῶν πτηνῶν. Ἴνα κατανοήσωμεν τοῦτο δὲν εἶνε ἐπιναγκῆς νὰ γνωρίζωμεν ἐπακριβῶς πῶς καὶ διατί ὁ ἀνήρ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς στηρίγμα εἰς ἐν πτηνόν· ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι πᾶν ἱπτάμενον—ζῶν ἢ τεχνητόν—στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ἀέρος δι' ἐπιφανειῶν καλουμένων «ὑποστηρικτικῶν ἐπιφανειῶν» ἢ «ὑποστηρικτῶν». Εἶνε προφανές ὅτι οἱ ὑποστηρικταὶ οὗτοι θὰ ἐκτελέσωσι τοσοῦτον εὐχερέστερον τὴν ἀποστολὴν των, καθόσον αἱ ἐπιφάνειαι των εἶναι μεγαλιέτεραι, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὀλίκον τῆς συσκευῆς βάρους. Οὕτω συσκευὴ βάρους 10 κοιλῶν, μὲ ὑποστηρικτικὴν ἐπιφάνειαν 5 τετραγωνικῶν μέτρων θὰ στηριχθῆ δυσκολώτερον παρὰ ἐὰν εἶνε βάρους 5 μόνον κοιλῶν μὲ 5 τετραγ. μέτρων ὑποστηρικτικὴν ἐπιφάνειαν, ἢ, ἐὰν ἔχουσα 10 τετραγ. μέτρων ἐπιφάνειαν διετήρησι τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς βάρους, Δέον ὅθεν νὰ ληφθῆ ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψιν τὸ φορτίον κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον ὑποστηρίξεως, Τὸ φορτίον τοῦτο εὐρίσκειται

εὐκόλως ἐὰν διαιρέσωμεν τὸ βᾶρος τῆς συσκευῆς διὰ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὑποστηρίξεως. Ἐν τῷ πρώτῳ παρατεθέντι παραδείγματι τὸ φυσικὸν κατὰ τετραγ. μέτρον εἶνε δύο κοιλῶν, ἐν τοῖς δυσὶν ἐπομένοις.

Ἐξετάσωμεν τώρα τὸ φορτίον κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον εἰς συσκευᾶς γεωμετρικῶς ὁμοίας. Ὑποθέσωμεν συσκευὴν βάρους 1 κοιλῶν καὶ ἔχουσαν ὑποστηρικτικὰς ἐπιφάνειας 1 τετραγ. μέτρον. Κατασκευάσωμεν ὁμοίαν συσκευὴν ἀλλὰ διπλασίων διαστάσεων· θὰ εἶνε δις μικροτέρα, δις πλατυτέρα, δις ὑψηλότερα. Ἡ ὑποστηρικτικὴ ἐπιφάνεια θὰ πολλαπλασιασθῆ ἐπὶ 4. Ὁ ὄγκος δὲ καὶ τὸ βᾶρος ἔσονται ὀκταπλασίοι. Θὰ ἔχωμεν λοιπὸν συσκευὴν 8 κοιλῶν. ἔχουσαν ὑποστηρικτικὰς ἐπιφάνειας 4 τετραγ. μέτρων. Τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον τετραγ. μέτρον φορτίον ἔσεται 2 κοιλῶν ἀντὶ ἑνός. Ἐὰν δὲ κατασκευάσωμεν συσκευὴν τρις μεγαλιέτεραν, ἢ ὑποστηρικτικὴ ἐπιφάνεια θὰ εἶνε ἐννεάκις μόνον μεγαλιέτερα, ἐνῶ τὸ βᾶρος θὰ εἶνε 27κις μεγαλιέτερον τοῦ τῆς πρώτης συσκευῆς τὸ δὲ φορτίον κατὰ τετραγ. μέτρον θὰ εἶνε 27)9, ἦτοι 3 κοιλὰ ἀντὶ 2. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι τὸ φορτίον αὐξάνει κατ' εὐθὺν λόγον τῶν γραμμικῶν διαστάσεων τῶν ὁμοίων συσκευῶν. Ἐὰν δὲ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὸν διπλασιασμὸν καὶ τριπλασιασμὸν τῆς πρώτης συσκευῆς καὶ δεκαπλασιάσωμεν αὐτήν, θὰ ἔχωμεν χιλίων κοιλῶν τοιαύτην ὑποστηριζομένην ὑπὸ ἐπιφανείας ἑκατὸν μέτρων. Τὸ φορτίον θὰ εἶνε δέκα κοιλῶν κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἴδου τὸ μεινέκτημα τῶν μεγάλων συσκευῶν : ἢ δυσκολία τοῦ ἐν τῷ κενῷ μετεωρισμοῦ, δηλ. ἢ ἀναγκαία δυναμικὴ ἐργασία πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ αὐξάνει σὺν ταῖς διαστάσεσι τῆς συσκευῆς· καὶ ἐν δεδομένῃ στιγμῇ καθίσταται τοσοῦτον σημαντικὴ, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ

ἐπιτευχθῆ δι' ἀπλῆς μυϊκῆς ἐνεργείας. Ἴδου διατί ἡ φύσις δὲν ἐδημιούργησεν ἱπτάμενα ζῷα μεγάλων διαστάσεων. Τὰς θεωρητικὰς ταύτας σκέψεις ἐπικυροῦσι καὶ αἱ παρατηρήσεις. Πολλοὶ φυσιολόγοι κατέμετρησαν τὰς ἐπιφάνειας τῶν πτερυγῶν

καὶ τὸ βᾶρος διαφόρων ζώων. Δίδομεν ἄδε τ' ἀποελέσματα τῶν καταμετρήσεων τούτων γενομένων ὑπὸ τοῦ Λουσὺ καὶ ἀναφερομένων ὑπὸ τοῦ Μάρση ἐν τῷ σοφῷ περὶ πτήσεως τῶν πτηνῶν συγγράμματι του:

Βᾶρος	Ἐπιφάνεια	Ἐπιφάνεια	φορτίον κατὰ τετραγ. μέτρον.
Κώνωψ	0,003	0,000030	0,100
Χρυσαλλίς	0,020	0,001163	0,120
Περιστερὰ	290,000	0,075000	3,867
Πελαργὸς	2265,000	0,450600	5,003.
Γερανὸς Αὐστραλίας	9500,000	0,854300	11,120.
γραμμάρια,	χιλιοστόμετρα	κιλά.	

Παρατηροῦμεν ἐκ τοῦ πίνακος τούτου ὅτι τὸ κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον φορτίον ἀπὸ τοῦ κώνωπος μέχρι τοῦ αὐστραλιανοῦ γερανοῦ αὐξάνει ἀπὸ 100 γραμμάρια εἰς 11 κοιλὰ καὶ 120 γρ., καὶ ἐννοοῦμεν ὅτι ἡ πτήσις εἶνε πολλῶν δυσχερέστερα διὰ τὰ τελευταῖα. Ὁ αὐστραλινὸς γερανὸς εὐρίσκειται σχεδὸν εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον τοῦ βάρους τῶν ἱπταμένων ζώων. Ἀπὸ 15 ἕως 20 κοιλὰ ἡ πτήσις εἶνε ἀπραγματοποιήτων διὰ συνήθη ζῶα.

Δυνατὸν ν' ἀντιτάξωσι ὅτι δὲν εἶνε ἀπαιτήτων τὰ διαφόρων διαστάσεων ζῶα νὰ ὦσιν ὅμοια· οὐδὲν κωλύει ν' ἀναπτύξωμεν τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πτερυγῶν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ βᾶρος. Ἴνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν συσκευὴν μας 1 κοιλῶν βάρους καὶ 1 τετραγ. μέτρον ὑποστηρικτικῆς ἐπιφανείας, κατασκευάσωμεν συσκευὴν ἧς τὸ σῶμα νὰ ἔχη τετραπλασίας διαστάσεις, καὶ ἦτις συνεπῶς θὰ ζυγίξῃ 64κις περισσότερον τῆς πρώτης.

Ἄλλὰ ἀντὶ νὰ πολλαπλασιάσωμεν ἐπὶ 4 τὰς διαστάσεις τῆς ὑποστηρικτικῆς ἐπιφανείας, θὰ τὰς πολλαπλασιάσωμεν ἐπὶ 8 καὶ ἡ ἔκτασις των ἔσεται 64κις μεγαλιέτερα τῆς τῆς πρώτης συσκευῆς.

Οἱ ὄροι τῆς ὑποστηρίξεως θὰ διαμεινωσιν οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον βᾶρος θὰ ἦνε ἐπίσης 1 κοιλῶν. Οὐδὲν ἀπλούστερον ἐν τῇ θεωρίᾳ· ἐν τῇ πράξει ὁμοῦ αἱ ὑποστηρικτικαὶ ἐπιφάνειαι ἢ αἱ πτέρυγες θὰ λάβουν τεραστίας διαστάσεις ὡς πρὸς τὸ σῶμα τῆς συσκευῆς ἢ τῶν πτηνῶν, καὶ ἡ δυσαναλογία θ' αὐξήσῃ ἐπιστητῶς μετὰ τῶν διαστάσεων. Συσκευὴ ἧς τὸ σῶμα εἶνε δεκαπλασίον ἄλλης τινος, δεὸν νὰ ἔχη πτέρυγας οὐχὶ δεκάκις ἀλλὰ 32κις μακροτέρας κνὶ πλατυτέρας. Ἐὰν ἐπρόκειτο μόνον περὶ αἰσθητικῆς, θὰ παρεβλέπομεν εὐχαρίστως.

Ἄλλὰ ἀναφύεται ἕτερον κώλυμα : τὸ τῆς δυσκολίας νὰ κατασκευασθῶσι τοιαῦται ὑποστηρικτικαὶ ἐπιφάνειαι· μετὰ τῆς ἀπαι-

τουμένης στερεότητας. ἦν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν παρὰ αὐξάνοντες τὸ βάρος σημαντικῶς ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὸ βάρος τῶν ὑποστηρικτῶν [θ' ἀπορροφήσῃ αὐτὸ καὶ μόνον, ἅπαν το περιθώριον. Αἱ πτέρυγες μολὶς θὰ ἐπαρκοῦσι ἵνα συγκρατήσωσι τὸ ἴδιον αὐτῶν βάρος, δὲν θὰ ὑπελείπετο δὲ δύναμις ὅπως ὑποβαστάσῃ τὸ τοῦ σώματος τῆς συσκευῆς, τοῦ μηχανισμοῦ τῆς, τῶν ὀργάνων τοῦ χειρισμοῦ, τῶν ἐπιβατῶν κτλ.

Ἡ δυσκολία αὕτη ὑφίσταται ἤδη ἐν ἐλάσσονι βαθμῷ, ὅταν περιοριζόμεθα εἰς κατασκευὴν πτερυγῶν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ σῶμα τοῦ ζώου ἢ τῆς συσκευῆς ἄλλὰ κατὰ γενικὸν κανόνα ὅσω τὰ ἀντικείμενα εἰσὶ μεγαλείτερα, κατὰ τοσοῦτον ὀφείλομεν ν' αὐξάνωμεν τὸ βάρος τῶν ἵνα καταστήσωμεν αὐτὰ στερεότερα. Ἀπλοῦν παράδειγμα θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ τὸ ἐννοήσωμεν. Ὑποθέσωμεν ὅτι σχοινίον τι ἀνηρημένον ἐκ τινος σημείου, βυθίζεται ἐντὸς φρέατος. Εἰς τὴν ἄκρην τοῦ σχοινίου, μήκους 10 μέτρων, εἶνε δεδεμένον κυβικὸν κιβώτιον οὐτινος αἱ πλευραὶ εἶνε 10 ἑκατοστομέτρων :

Ἡ χωρητικότης τοῦ κιβωτίου εἶνε συνελπῶς ἐνὸς λύτρου καὶ ἐὰν πληρώσωμεν αὐτὸ ὕδατος, τὸ ὕδωρ θὰ ζυγίξῃ 1 κοιλόν. Ἐξετάσωμεν παρομοίαν συσκευὴν διπλασίων διαστάσεων. Τὸ σχοινίον εἶνε 20 μέτρων, τὸ κυβικὸν κιβώτιον ἔχει πλευρὰς 20 ἑκατοστομέτρων, ἢ χωρητικότης του εἶνε 8 λυτρῶν καὶ τὸ βάρος τοῦ ἐν αὐτῷ ὕδατος 8 κοιλῶν. Ἰδῶμεν ποῖον θὰ ἦνε τὸ βάρος τοῦ σχοινίου τοῦ δευτέρου φρέατος, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ σχοινίον τοῦ πρώτου.

Ἐὰν παραλείψωμεν τὸ βάρος τοῦ κιβωτίου, καὶ ὑπολογίσωμεν μόνον τὸ τοῦ ὕδατος, θὰ τὸ εὔρωμεν 8κις μεγαλείτερον. Τὸ δευτέρον σχοινίον δεῖται ὀκταπλασίας ἀντο-

χῆς, καὶ ἵνα παρδυσιάσῃ τὴν αὐτὴν μὲ τὸ πρῶτον στερεότητα, πρέπει, ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι ἐπλέχθη ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, ν' ἀποτελεῖται ἀπὸ δικτάκις περισσοτέρας ἴνας. Πρώτη συνέπεια : ἕκαστον μέτρον μήκους τοῦ δευτέρου σχοινίου θὰ εἶνε 8τάκις βαρύτερον τοῦ πρώτου, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε καὶ διπλασίου μήκους, τὸ τοῦ δευτέρου φρέατος θὰ εἶνε οὐχὶ 8κις, ἀλλὰ 16κις βαρύτερον τοῦ ἄλλου.

Ἐὰν παρατηρήσωμεν ὅτι τὸ ὕδωρ εἶνε βάρος ἐνεργόν, ἐνῶ τὸ σχοινίον εἶνε βάρος ἀδρανές, θὰ εὔρωμεν ὅτι ἡ ἀναλογία τοῦ ἀδρανοῦς πρὸς τὸ ἐνεργόν εἶνε διπλασία διὰ τὴν δευτέραν συσκευὴν, Ἐν γένει, εἰς σχήματα γεωμετρικῶς ὅμοια, ἡ ἀναλογία αὕτη αὐξάνει ὅπως καὶ αἱ γραμμικαὶ διαστάσεις.

Οἱ ψῦλλοι καὶ τὰ σχοινία μᾶς ἀπειμάκρυνον τῆς ἀεροπλοΐας. Μέχρι τοῦδε ὁ σκοπὸς μας ἦτο νὰ πείσωμεν τὸν ἀναγνώστην περὶ τῶν μεγίστων δυσχερειῶν ἃς παρουσιάζει τὸ πρόβλημα καὶ ἰδίως περὶ τῆς φύσεως τῶν δυσχερειῶν τούτων, τὰς ὁποίας δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ὑπεκφύγωμεν. Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων δέον νὰ ἐνθυμηθῶμεν τρία τινὰ : 1ον. Τὸ παράδειγμα τῶν ψύλλων μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι μεταξὺ μηχανικῶν συσκευῶν γεωμετρικῶς ὁμοίων καὶ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ὡς πρὸ ὄρισμένον βάρος, αἱ μεγαλείτεροι φαίνονται ἥττον πλεονεκτοῦσαι τῶν μικρῶν. 2ον. τὴν ἐκ τοῦ παραδείγματός τοῦ φρέατος πορισθεῖσαν ἀλήθειαν, ὅτι εἰς κατασκευάσματα γεωμετρικῶς ὅμοια, εἰς τὰ ὁποῖα θέλομεν νὰ δώσωμεν τὴν αὐτὴν στερεότητα, ἢ ἀναλογία τοῦ ἀδρανοῦς βάρους πρὸς τὸ ἐνεργόν εἶνε κατὰ τοσοῦτον μεγαλειότερα, καθόσον αἱ διαστάσεις τῶν κατασκευασμάτων εἶνε σημαντικώτεροι, καὶ τέλος 3ον, ὅτι προκειμένου περὶ πτητικῶν συσκευῶν γεωμετρικῶς ὁμοίων, αἱ μεγα-

λείτεροι, ἐν σχέσει πρὸς τὸ βάρος τῶν, ἔχουν ὑποστηρικτικὰς ἐπιφανείας μικροτέρας τῶν ἄλλων καὶ ἐπομένως εὐρίσκονται ὑπὸ συνθήκας ἥττον εὐνοϊκάς.

II.

Ἴνα θέσωμεν εἰς κίνησιν οἰκονομικῶς ἀντικείμενον, καὶ τὰ ἀεροπλοικὰ μηχανήματα δὲν ἐξαίρουνται τοῦ κανόνος τούτου, ὀφείλομεν νὰ καταναλώσωμεν πιστότητα τινα ἐνεργείας ὑπὸ μορφήν μηχανικῆς ἐργασίας, διακρουμένης εἰς δύο μέρη : τὸ πρῶτον θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν «τῆς ἀνισοπεδώσεως» καὶ τὸ ἄλλο «τῆς μεταθέσεως».

Ἡ πρώτη ἐργασία σχετίζεται πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ ἀντικειμένου κατὰ κάθετον διεύθυνσιν : οἰοσδήποτε καὶ ἂν ἦνε ὁ τρόπος τῆς μετακινήσεως, ἢ ἐργασία αὕτη ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τοῦ βάρους τῆς συσκευῆς καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ὕψους τοῦ ἐδάφους μεταξὺ τοῦ σημείου τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τοῦ τῆς ἀφίξεως. Εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὰς δύο ταύτας ποσότητας. Ὅταν τὸ σημεῖον τῆς ἀφίξεως κείται ὑψηλότερον τοῦ τῆς ἀφετηρίας ἔχωμεν νὰ παλαίσωμεν κατὰ τῆς βαρύτητος καὶ συνεπῶς νὰ δαπανήσωμεν πλείονα πραγματικὴν ἐνέργειαν. Ἐν τῇ ἐναντίᾳ περιπτώσει, ἢ βαρύτης εἶνε ἐπιβοηθητικὴ καὶ ἢ καταβίβασις τοῦ ἀντικειμένου οὐδεμίαν ἀπαιτεῖ μηχανικὴν ἐργασίαν παρὰ τοῦ κινήτηριου μηχανήματος, ἀπ' ἐναντίας ἢ βαρύτης τὸ βοηθεῖ.

Ἡ ἐργασία τῆς «μεταθέσεως» εἶνε ἢ ἀνγκαιουσα πρὸς μετατόπισιν τοῦ ἀντικειμένου κατὰ μῆκος τῆς γραμμῆς τῆς κατευθύνσεως του, ἢ ὑποτίθεται ὀριζόντιος. Ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὴν καθ' ἑκάστη κίνησιν, ἢ διὰ τὰς ὀριζοντίους μετατοπίσεις ἀπαιτουμένη ἐργασία εἶνε καθ' ὑπερβολὴν ποικίλη, ἀναλόγως τοῦ

μέρους ἐφ' οὗ τὸ κινούμενον ἀντικείμενον στηρίζεται. Ποικίλλει δὲ αὕτη οὐχὶ μόνον ὡς πρὸς τὴν ποσότητα· οἱ νόμοι τῶν παραλλαγῶν τῆς δὲν εἶνε οἱ αὐτοὶ δι' ἀντικείμενα κινούμενα ἐπὶ στερεῆς γῆς, ἐπὶ ὕδατος ἢ ἐν τῷ κενῷ.

Διὰ τὰ ἐπὶ στερεῆς κινούμενα ἢ ἐργασίας τῆς μεταθέσεως εἶνε ἀνάλογος ἐξ' ἐνὸς πρὸς τὸ μῆκος τῆς δικτυθείσης ἀποστάσεως καὶ ἐξ' ἄλλου πρὸς κλάσμα τι τοῦ βάρους τῆς συσκευῆς. Τὸ κλάσμα τοῦτο ποικίλλει ἐπίσης ἀναλόγως τῆς τελειοποιήσεως τοῦ κινουμένου ἀντικειμένου καὶ κυρίως ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τοῦ ἐφ' οὗ στηρίζεται ἐδάφους.

Ἐπὶ κοινῆς ὁδοῦ παραδέχονται ὅτι τὸ κλάσμα τοῦτο εἶνε μεταξὺ 3 καὶ 5 ἐπὶ βάρους τοῦ ἀντικειμένου 100. Ἐπὶ τῶν σιδηροδρόμων τὸ κλάσμα σμικρύνεται εἰς 5 ἐπὶ 1000. ὑποθέσωμεν τὸ κινητὸν ἀντικείμενον ἦπι τινος ὕδου καὶ παραδεχθῶμεν τὸν ἀριθμὸν 5. Τοῦτο σημαίνει ὅτι διὰ νὰ μετακινήσωμεν τὸ ἀντικείμενον εἰς 100 μέτρων ἀπόστασιν ἐπὶ ὀριζοντίου ἐδάφους πρέπει νὰ καταναλώσωμεν τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἢ τις θὰ ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἀνυψώσωμεν τὸ ἀντικείμενον εἰς 5 μέτρα. Ἐὰν ἡ ὁδὸς ἔχει ἀνωφερειαν 5 τοῖς 100, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὸ τέμα τῶν 100 μέτρων τὸ ἀντικείμενον θὰ ἔχη ὑψωθῆ κατὰ 5 μέτρα· ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως. Ἡ ἀπαιτηθεῖσα ἐργασία ὅπως μεταφέρωμεν τὸ ἀντικείμενον εἰς 100 μέτρων ἀπόστασιν καὶ 5 μέτρων ὕψος ἐσοῦται πρὸς ἐκείνην ἢ τις θ' ἀπητεῖτο πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου εἰς 10 μέτρα, ἐξ' ὧν 5 ἀναλογουσιν εἰς μετάθεσιν καὶ 5 εἰς ὕψος. Θὰ παρατηρήσωμεν ἐπίσης ὅτι ἐπὶ ὁδοῦ 100 μέτρων μὲ ἀνωφερειαν 10 τοῖς 100, ἢ ἐργασία ἰσοῦται πρὸς τὴν ἀπαπνηθησομένην ἵνα ὑψωθῆ τὸ ἀντικείμενον εἰς 15 μέτρων ὕψος. Ἐὰν ἀπ' ἐνα-

ντίας ή οδός έχη κατωφερικὴν κλίσιν, 3 τοῖς τοῖς 100 λόγου χάριν, ἡ ἐργασία ὅπως μεταφέρωμεν τὸ ἀντικείμενον εἰς 100 μέτρων ἀπόστασιν, θὰ ἦτο ἴση πρὸς ἐκείνην ἣν θὰ ἀπῆται ἡ ἀνύψωσις αὐτοῦ εἰς 2 μέτρα, διότι τὰ πάντα μέτρα τοῦ ὑποθεθέντος ὄψους θὰ ἠλαττοῦντο κατὰ τρία καθέτι τὰ 3)5 τῆς πραγματικῆς ἐργασίας τῆς μεταθέσεως θὰ πααήγοντο ὑπὸ τῆς βαρύτητος, ἡ δὲ κινητήριον δύναμις θὰ παρεῖχε μόνον τὰ 2)5. Ἐὰν ἡ κλίσις ἦτο 5 τοῖς 100, ἡ βαρύτης θὰ ἤρκει νὰ μετακινή τὸ ἀντικείμενον ἀνευ κινητηρίου δυνάμεως, διὰ κλίσιν γέ 6, 7, 8 τοῖς ἑκατὸν κτλ. Ἡ βαρύτης θὰ ἐπλεόναζε καὶ ἀντὶ νὰ ἔχωμεν κινητήριον δύναμιν, θὰ ἠνγκαζόμεθα νὰ μετριάσωμεν τὴν ταχύτητα ἣν ἡ βαρύτης θὰ μετέδιδε τῷ κινητῷ ἀντικειμένῳ.

Αἱ θαλάσσιαι ἢ ἀναέρια συσκευαὶ ἀπαιτοῦσιν ὡσχύτως ἐργασίαν μεταθέσεως, ἀλλ' ἡ ἐργασία αὕτη αὐξάνει πολὺ συγχρόνως μετὴν αὐξήσιν τῆς ταχύτητος. Ἐὰν ἐπὶ ὁδοῦ ἢ σιδηροδρόμου διανύσωμεν ἐν χιλιόμετρον ταχέως ἢ βραδέως ἡ ἐργασία τῆς μεταθέσεως δὲν μεταβάλλεται. Θὰ ἰσοῦται πάντοτε πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην ἵνα ἀνυψώσωμεν τὸ κινούμενον ἀντικείμενον κατὰ 5 ἐπὶ τοῖς 100 ἐπὶ τοῦ διανυθέντος, διαστήματος, ἦτοι πρὸς 50 μέτρα. Ὡς πρὸς τὴν μονάδα τοῦ μήκους ἡ ἐργασία αὕτη μένει ἡ αὐτὴ, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν μονάδα τοῦ χρόνου αὐξάνει μετὰ τῆς ταχύτητος. Ἐὰν π.χ. διανύσωμεν ἐν χιλιόμετρον εἰς 10 λεπτά, ἐντὸς μιᾶς ὥρας θὰ ἔχωμεν διανύσει 6, καὶ ἡ ἐργασία τῆς μεταθέσεως θὰ ἰσοῦται πρὸς ἑξάκις 50 μέτρα ἦτοι 300 μέτρα. Διπλασιασάσωμεν τὴν ταχύτητα καὶ διανύσωμεν τὸ χιλιόμετρον εἰς 5 λεπτά ἀντὶ 10. Ἡ κατὰ χιλιόμετρον ἐργασία δὲν θὰ ἦνε περισσοτέρη τῆς τῆς προηγουμένης περιπτώσεως, ἀλλὰ θὰ διανύσωμεν 12 χιλιόμετρα τὴν

ὥραν ἀντὶ 6, εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς ὥρας ἡ καταναλωθεῖσα ἐργασία θὰ ἰσοῦται πρὸς ἐκείνην, ἣν θὰ ἀπῆται ἡ ἀνύψωσις τοῦ κινητοῦ ἀντικειμένου 12κις πενήκοντα μέτρα ἦτοι 600 μέτρα.

Ἄρα ἡ καθ' ὥραν καταναλισκομένη ἐργασία αὐξάνει μετὰ τῆς ταχύτητος, οὐχὶ ὅμως πλέον αὐτῆς, καὶ οὕτω ὁ ἀριθμὸς τῶν διανυθέντων χιλιόμετρων εἶνε ἐν τέλει ἀνάλογος πρὸς τὴν καταναλωθεῖσαν ἐργασίαν.

Αὐτὰ συμβαίνουν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὅμως καὶ εἰς τὸν ἀέρα, τὸ ζήτημα εἶνε ὄντως διάφορον ἡ ἐργασία τῆς μεταθέσεως αὐξάνει πολλῶν ταχύτερον τῆς διανυθείσης ἀποστάσεως. Ἐνῶ ἐπὶ τῆς στερεᾶς ἡ ἀπαιτουμένη προσπάθεια ἵνα μετακινήσωμεν ἀντικείμενόν τι εἶνε ὠρισμένον κλάσμα τοῦ βάρους του, — 5 τοῖς 100 ἐπὶ ὁδοῦ, 5 τοῖς 1000 ἐπὶ σιδηροδρόμου, — ἐπὶ τῶν ρευστῶν ἡ ἐργασία αὕτη αὐξάνει ὁμοῦ μετὴν ταχύτητα. Ἀσήμαντος ὅταν ἡ κίνησις εἶνε βραδέεια, ἡ προσπάθεια αὕτη ἀποβαίνει ὑπερμετρος ὅταν ἡ ταχύτης εἶνε μεγάλη.

Ἐὰν π. χ. ἐν ἀτμόπλοιον, ἵνα διανύσῃ 1 μέτρον κατὰ δευτέρον λεπτόν, ἀπαιτεῖνται 10 χιλιογράμμων, ἵνα διανύσῃ 2 μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον, θ' ἀπαιτήσῃ ἐντασιν οὐχὶ 20 ἀλλὰ 40 χιλιογράμμων. Ἐὰν θελήσωμεν νὰ διανύσωμεν 3 μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον, ἡ ἐντασις ἔσεται 90 χιλιογράμμων, καὶ διὰ ταχύτητα 10 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον ἀπαιτεῖται ἐντασις 1000 χιλιογράμμων, δηλ. ἑκατοντάκις μεγαλύτερα τῆς ἀπαιτουμένης δ' ἐν μέτρον κατὰ δευτερόλεπτον.

Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ἀέρι. Ἐπὶ τῆς στερεᾶς, οἰαδῆποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ ταχύτης, ἡ ἐντασις θὰ ἦτο 10 χιλιογράμμων, καὶ ἡ ἐργασία τῆς μεταθέσεως μένει

ἀμετάβλητος κατὰ μονάδα μήκους, ἐνῶ διὰ κινούμενον ἐντὸς ὑγροῦ ἀντικείμενον, αὐξάνει μεγάλως μετὰ τῆς ταχύτητος. Ἡ ἐργασία κατὰ μονάδα χρόνου αὐξάνει ἔτι ταχύτερον. Ἐπὶ τῆς στερεᾶς αὐξάνει ἐπίσης, ἀλλ' ὅπως εἶδομεν, ἀπλῶς κατ' ἀναλογίαν τῆς ταχύτητος.

Ἐν τῷ ἀέρι καὶ τῷ ὕδατι ἡ ἐργασία αὐτῆ αὐξάνει διὰ δύο λόγους: οὐχὶ μόνον διότι, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς στερεᾶς, δικνύει τις μεγαλειτέραν ἀπόστασιν εἰς τὴν αὐτὴν μονάδα χρόνου ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐντασις τῆς ἔλξεως δὲν μένει σταθερὰ ἀλλ' αὐξάνει ὡσάυτως μετὰ τῆς ταχύτητος, Ἐπανελθόμεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιο.

Παρητηρήσαμεν ὅτι διὰ ταχύτητα ἑνὸς μέτρον κατὰ δευτερόλεπτον, τὸ ἀτμόπλοιο ἀπῆται ἐντασιν ἔλξεως 10 χιλιογράμμων καὶ διὰ ταχύτητα 2 μέτρων, 40. Ἡ καταναλωθεῖσα εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἐνέργεια, δέον νὰ εἶνε διπλασία, κατὰ δευτερόλεπτον, ἀφοῦ θὰ διανύσωμεν διπλάσιον διάστημα. Ἐξ ἄλλου δέον νὰ εἶνε τετραπλασία, ἀφοῦ ἕκαστον διανυθέν μέτρον μετὰ ταχύτητος 2 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, ἀντιπροσωπεύει ταχύτητα 4κις μεγαλειτέραν τῆς ταχύτητος τοῦ ἑνὸς μέτρον ἀντὶ νὰ διανύσωμεν ἐν μέτρον καταναλισκοντες ἐντασιν 18 χιλιογράμμων, θὰ διανύσωμεν δύο, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων κτηναλώσαμεν ἐντασιν 40 χιλιογράμμων. Τὸ ἄθροισμα λοιπὸν τῆς καταναλωθείσης ἐντάσεως ἔσεται δις 40 ἦτοι 80, ἡ δὲ διαφορὰ ἀπ' ἀλλήλων 10 ἕως 80. Ἡ καταναλωθεῖσα λοιπὸν ἐργασία, ἐὰν ἡ ταχύτης διπλασιασθῇ, θὰ εἶνε οὐχὶ διπλασία, οὐχὶ τετραπλασία, ἀλλ' ὀκταπλασία. Ἐὰν ἡ ταχύτης τριπλασιασθῇ, ἡ ἐργασία θὰ γίνῃ 27κις μεγαλειτέρα· ἐὰν δεκαπλασιασθῇ, χιλιάκις μεγαλειτέρα καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Τὰ κινούμενα ὅθεν ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ

τοῦ ἀέρος ἀντικείμενα, εὐρίσκονται ὑπὸ συνθήκας ὅλως διαφόρου τῶν τῶν ἐν τῇ ξηρᾷ κινουμένων. Ἴδου διατί εἶνε τόσον δύσκολον ν' αὐξήσωμεν τὴν ταχύτητα τῶν καὶ πῶς μία αὐξήσις σχετικῶς μικρὰ παρυσιάζει μηχανικὴν πρόδον λίαν ἀξιοσημείωτον. Τὸ ἐνστικτον τοῦ κοινοῦ δὲν ἀπατᾶται καὶ ὅλοι αἰσθανόμεθα ὑπερηφάνειάν τινα διότι κατωρθώσωμεν νὰ ἐλαττώσωμεν κατὰ τινος ὥρας τὸ ἀπὸ Χάβρης εἰς Νέακ Ἰορκὴν ταξείδιον.

III.

Αἱ ἀεροπτηνικαὶ ἢ ἀεροπλοικαὶ μηχαναὶ, περὶ ὧν ἀπὸ τοῦδε θ' ἀπαχοληθώμεν, εἶνε ἀναέρια κινητὰ ἀντικείμενα, καὶ ὡς τοιαῦτα ὑπάγονται ὑπὸ ἔποψιν ἐργασίας τῆς μεταθέσεως, εἰς τοὺς οὗς ἐξεθέσαμεν νόμους. Ὡς πρὸς τὴν ἐργασίαν τῆς ἀνισοπεδώσεως, εἶνε ἡ αὐτὴ δι' ἅπαντα τὰ κινητὰ ἀντικείμενα.

Αἱ ἀεροπλοικαὶ μηχαναὶ ἔχουν μέγα πλεονέκτημα ἐπὶ τῶν ἀεροστάτων, συνιστάμενον εἰς τὸ ὅτι ἐκεῖναι, ἕνεκα τῶν μικρῶν αὐτῶν διαστάσεων, συναπτῶσι, προχωροῦσαι, ἥσσονα ἀντίστασιν. Δύναται ὅθεν νὰ ἐπιτύχωσι πολὺ μεγαλειτέραν ταχύτητα μεταθέσεως. Τοῦτο ἀκριβῶς προσεῖλκυσε, καὶ δικαίως, ἐκείνους οἵτινες ἐπειράθησαν νὰ λύσωσι τὸ πρόβλημα τῆς ἀεροπορείας διὰ τοῦ συστήματος τοῦ βαρυτέρου τοῦ ἀέρος.

Ἀλλὰ τὸ πραγματικὸν αὐτὸ πλεονέκτημα συνεπάγει νεκρὴν σοβαρὰν δυσκολίαν. Ἐνῶ ἅπαντα τὰ κινητὰ ἀντικείμενα δὲν ἀπαιτοῦσι ἵνα ἀκολουθήσωσι ὠρισμένην διεύθυνσιν παρὰ νὰ ἐξασφαλίσωσιν τὴν ἐργασίαν τῆς ἀνισοπεδώσεως καὶ τὴν τῆς μεταθέσεως, εἰς τὰ τῆς ἀεροπλοῖας προστίθεται καὶ τρίτη ἐργασία, ἡ τῆς ἀπο-

στηρίζεως». Ἀμαξά τοποθετημένη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀτμόπλοιοι πλέον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἀερόστατον ἐν ἰσορροπίᾳ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκη ἐξωτερικῆς δυνάμεως ὅπως συγκρατηθῶσιν εἰς τὴν ἣν κατέχουσι θέσιν. Τὰ μηχανήματα τῆς ἀεροπλοίας, ἀπ' ἐναντίας δὲν δύνανται νὰ συγκρατηθῶσι παρὰ διὰ συνεχοῦς κκταναλώσεως μηχανικῆς ἐργασίας.

Ποιοὶ νόμοι διέπουν τὴν ἐργασίαν ταύτην; θὰ προσπαθήσωμεν νὰ τοὺς ἐκθέσωμεν ὅσον ἔνεστι σαφέστερον. Ὅταν καταμετρῶμεν τὴν ἀπαιτουμένην ἐργασίαν ὅπως συγκρατήσωμεν ἐν ἰσορροπίᾳ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀεροπλοϊκὸν μηχανήμα, χωρὶς νὰ μεταδώσωμεν αὐτῷ ὀριζόντιον κίνησιν, ἐξακριβοῦμεν ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη ἰσούται πρὸς ἐκείνην ἣτις θὰ ἦτο ἀναγκαία ὅπως ἀνυψώσωμεν τὸ μηχανήμα με καθέτως μεθ' ὀρισμένης ταχύτητος.

Ἡ ζητούμενη παρὰ τῆς κινητηρίου μηχανῆς ἐργασία, ὅπως ἐπιτευχθῆ ἡ ὑποστήριξις εἶνε ἡ αὕτη ὡς ἐάν ἐπρόκειτο νὰ ὑψώσωμεν τὸ μηχανήμα με ταχύτητα 1, 2, 3, 4 μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον. Ἀνάλογόν τι παρετηρήσαμεν εἰς τὰ ἐπὶ τὰς ξηρᾶς κινούμενα ἀντικείμενα. Ἐδῶ ὅμως ἵνα ὑποστηρίζωμεν ἀεροπλοϊκὸν τι μηχανήμα, εἶνε μὲν ἡ ἐργασία τῆς ὑποστηρίξεως ἴση τῇ πρὸς ἀνύψωσιν αὐτοῦ ἀπαιτουμένη, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀναλογίαν τῆς ὀριζαντίων διανυθείσης ἀποστάσεως, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρονικοῦ διαστήματος καθ' ὃ διαρκεῖ ἡ ὑποστήριξις. Ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καταναλώσαμεν ἀνά 100 διανυθέντα μέτρα, ἐργασίαν ἰκανὴν ν' ἀνυψώσῃ τὸ ἀντικείμενον εἰς 5 μέτρα.

Ἐν τῇ ἀεροπλοίᾳ τὸ μηχανήμα θὰ καταναλίσκῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀνά πᾶν δευτερόλεπτον καὶ χωρὶς νὰ διανύσῃ τὰ

100 μέτρα. Ἐκαστον δευτερόλεπτον θὰ ἀπαιτῆ διὰ μόνην τὴν ὑποστήριξιν του μηχανήματος, ἐνέργειαν ἴσην πρὸς ἐκείνην ἣτις θ' ἀνύψου αὐτὸ εἰς δεδομένον ὕψος. Τίνι τρόπῳ λοιπὸν τὰ ἀεροπλοϊκὰ μηχανήματα δύνανται νὰ ἐπαρκέσουν εἰς τὴν τριπλὴν αὐτὴν ἐργασίαν; Ἡ τῆς ὑποστηρίξεως μάλιστα εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἀνευ αὐτῆς τὸ μηχανήμα δὲν ὑφίσταται, διότι δὲν δύναται νὰ ἀφήσῃ τὸ ἐδαφος, οὔτε νὰ διαμεῖνῃ εἰς τὸν ἀέρα, ὑποτιθεμένου ὅτι ἀνυψώθη προηγουμένως διὰ μέσου τεχνητοῦ καὶ ἀνεξαρτήτου τῶν ἰδίων αὐτοῦ δυνάμεων.

IV

Ἐχομεν εἰς τὴν διάθεσιν μας δύο μέτρα, ἵνα ἐπιτύχωμεν τὴν ὑποστήριξιν. Τὸ πρῶτον συνίσταται εἰς τὴν χρῆσιν κινητηρίου μηχανῆς ὅσον τὸ δυνατόν ἰσχυρᾶς, δεδομένου ὄντος τοῦ βάρους, ἢ, ἄπερ ταῦτό, ὅσον τὸ δυνατόν ἐλαφρᾶς, δεδομένης οὔσης τῆς δυνάμεως. Ἐν γένει, ἡ δυνάμις τῶν μηχανῶν ὀρίζεται, ἀναλόγως τοῦ βάρους των, καθ' ἵππους δυνάμεως. Μηχανὴ 50 ἵππων καὶ 500 χιλιογράμμων βάρους, ἔχει 10 χιλιογράμμων βάρους καθ' ἵππον, Ἐὰν ἡ μηχανὴ ἦτο μόνον 250 χιλιογράμμων, τὸ βᾶρος καθ' ἵππον θὰ ἦτο 5 χιλιογράμμων κλπ.

Δεόν νὰ διακρίνομεν ἐνταῦθα τὸ βᾶρος καθ' ἵππον, ἀπὸ τὸ βᾶρος καθ' ἵππον— ὥρας. Ἴνα εὐρεθῆ τὸ τελευταῖον τοῦτο πρέπει νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν κατανάλωσιν τῆς καυσίμου καὶ τῶν ἄλλων παρομαρτουσῶν ὑλῶν, — κατανάλωσιν ἀνάλογον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν παραγομένων ἵππων καὶ τὸ χρονικὸν τῆς λειτουργίας διάστημα. Ἐὰν μηχανὴ 50 ἵππων καταναλίσκῃ π. χ. ἐν χιλιογράμμων διαφόρων ὑλῶν καθ' ἵπ-

πον καὶ καθ' ὥραν, θὰ κκταναλώσῃ 50 χιλιογράμμω προμηθειῶν καθ' ὥραν καὶ ἐὰν λειτουργήσῃ ἐπὶ 10 ὥρας, 500 χιλιογρ. Διὰ νὰ εὐρωμεν τὸν ἵππον καθ' ὥραν, δεόν προσθέσωμεν εἰς τὸ βᾶρος τῆς μηχανῆς, τὸ τῶν προμηθειῶν ἄς δυνάμεθα νὰ συμπαραλάβωμεν καὶ νὰ διαιρέσωμεν τὸ σύνολον διὰ τοῦ ἀθροίσματος τῆς δυνάμεως τῶν ἵππων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὥρῶν καθ' ἃ λειτουργεῖ ἡ μηχανή. Οὕτως ἐὰν ἔχωμεν ὅπως εἶπομεν, μηχανὴν 50 ἵππων, βάρους 500 χιλιογράμμων, καὶ ἐὰν αἱ προμηθειαι εἶνε ἕτερα 500 χιλιογράμμω, τὸ ὅλικόν βᾶρος εἶνε 1000 χιλιογράμμω, τὰ ὅποια θὰ μᾶς παρέχουν 50 ἵππων δύνειν ἐπὶ 10 ὥρας, δηλ. 500 ἵππους— ὥρας. Τὸ βᾶρος τοῦ ἵππου— ὥρας θὰ εἶνε λοιπὸν 1000 χιλιογράμμων διηρημένων διὰ 500, ὃ ἐστὶ δύο χιλιογράμμω.

Ἰπὸ πρακτικὴν ἔποψιν ἡ σημασία τῶν δύο αὐτῶν ποσοτήτων, — βᾶρος ἵππου καὶ βᾶρος ἵππου ὥρας— εἶνε λίαν διάφορος. Ἐπειδὴ τὸ κυριώτερον πάντων εἶνε νὰ ἀνέλθωμεν, ἐὰν τὸ βᾶρος τοῦ ἵππου, ἀπολύτως εἶνε μέγα, δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ὑποστήριξιν. Με μηχανὴν ἐλαφρὰν καταναλίσκουσαν πολὺ, ἢ με βρεῖχν κκναλίσκουσαν ὀλίγον, τὸ βᾶρος τοῦ ἵππου— ὥρας δυνατόν νὰ εἶνε ἐπὶ τέλους τὸ αὐτὸ ἀλλὰ μεταχειριζόμενοι τὴν πρώτην θὰ κατορθώσωμεν ν' ἀνέλθωμεν, ὅπερ ἀδύνατον διὰ τῆς ἄλλης. Τὸ βᾶρος τοῦ ἵππου ἀνεξαρτήτως τῆς διαρκείας, εἶνε λοιπὸν τὸ πρωτεῖον ζήτημα ὡς πρὸς τὸ βᾶρος τοῦ ἵππου— ὥρας, ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς καλῆς χρήσεως τῆς καυσίμου ὕλης, ἐνδιαφέρει βεβαίως ὑπὸ οικονομικὴν ἔποψιν, ἀλλ' ἐὰν παραβλέψωμεν αὐτὴν, δὲν ἔχει ἄλλην συνέπειαν παρὰ νὰ μᾶς ἐπιτρέπῃ νὰ κρατεῖνωμεν τὴν διάρκειαν τῶν ταξειδίων μας. Ὅσον μικροτέρα θὰ εἶνε ἡ δαπάνη τῆς καυσίμου ὕλης καθ' ἵππον καὶ καθ' ὥραν, κατὰ τοσοῦτον, ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν προμηθειῶν, ἢ λειτουργίας, καὶ συνεπῶς τὸ ταξειδίον, θὰ εἶνε διαρκέστερα.

Ἐὰν μεταχειρισθῶμεν τὴν δύνειν τοῦ ἀνθρώπου ὡς κινητήριον, τὸ βᾶρος τοῦ ἵππου ἀναλογεῖ πρὸς 1000 χιλιογράμμω περίπου ὥστε οὐδὲν ἔχομεν νὰ ἐλπίσωμεν

παρ' αὐτῆς, Αἱ ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ, οἵα ἦσαν πρὸ τριακονταετίας, οὐδέποτε ἦσαν ἐλαφρότεραι τῶν 100 χιλιογράμμων καθ' ἵππον.

Τὸ βᾶρος τοῦτο δὲν ἐπέτρεπε νὰ σκεφθῆτις περὶ ἀεροπλοίας; οὔτε διὰ τοῦ συστήματος τοῦ ἐλαφροτέρου τοῦ ἀέρος, οὔτε διὰ τοῦ τοῦ βρύτερου. Τὸ 1884 ὁ λοχαγὸς Κάρολος Ρενάρ κκτώρθωσε τὸ πρῶτον νὰ διευθύνῃ ἐν ἀερόστατον χάρις εἰς ἠλεκτρικὴν κινητήριον μηχανὴν τῆς ἐφευρέσεώς του, βάρους 44 μόνον χιλιογράμμων καθ' ἵππον, ὅπερ εἶνε λίαν σμικρὸν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τὸ γεγονός; ἀπέδειξε τὸ δυνατόν τῆς διοικήσεως τῶν ἀεροστάτων, ἀλλὰ μετ' ἀνεπαρκοῦς ταχύτητος. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρῆσιν τοιοῦτων μηχανῶν διὰ τὴν πτητικὴν ἀεροπλοίαν, οὐδεμία ὑπῆρχεν ἐλπίς. Ἐν τούτοις ὁ λοχαγὸς Ρενάρ κκτενόησεν ἕκτοτε ὅτι ὁπόταν τὸ βᾶρος ἐλαττωθῆ εἰς 10 μόνον χιλιογράμμω καθ' ἵππον, θὰ δυνηθῶμεν νὰ δώσωμεν εἰς τὰ ἀερόστατα ταχύτητα καθιστῶσαν τὴν χρῆσιν αὐτῶν πρακτικὴν καὶ ἐπιτρέπουσαν αὐτοῖς νὰ δισχίσωσι τὰ ἀέρινα ρεύματα. Προσθέτει δὲ ὅτι ἂν τὸ βᾶρος τῆς κινητηρίου μηχανῆς ἠλαττωτο μέχρι 5 χιλιογρ. καθ' ἵππον, θὰ κκτωρθοῦτο καὶ ἡ δυναμικὴ ὑποστήριξις καὶ ἐπομένως ἡ ἀεροπλοία.

Τὰ γεγονότα ἐπεβίωσαν τὰς προβλέψεις του χάρις εἰς τὰς προόδους τῶν αὐτοκινήτων, ἔχομεν πρὸ τινων ἐτῶν κινητηρίους μηχανὰς βάρους μῶλις 10 χιλιογράμμων καθ' ἵππον καὶ κατασκευάζονται τῶρα τοιαῦτα ὡν τὸ βᾶρος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 5 χιλιογράμμω. Ὡς ἐκ τούτου βλέπομεν τὰ πηδαλιουχούμενα ἀερόστατα καθιστάμενα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρακτικὰ, τὰ ἀερόπλκνα ἀνυψούμενα καὶ συγκρατούμενα ἐν τῷ κενῷ διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν δυνάμεων καὶ ἐπὶ χρονικὰ διαστήματα ὀλοπὲν αὐξανόμενα. Αἱ κινητήριαι μηχαναὶ εἶνε σήμερον ἀρκούντως ἐλαφραὶ ὅπως ἐπιτρέψωσι τὴν ἀεροπλοίαν. Ὅταν ἐπιτευχθῆ, ἡ περαιτέρω ἐλάττωσις τοῦ βάρους καθ' ἵππον, τὸ πρᾶγμα θὰ γίνῃ εὐκολώτερον, ἀλλὰ τὸ νομιζόμενον ὡς ἄλυτον πρόβλημα εἶνε ἀπὸ τοῦδε πραγματι-

κότης.

V.

Ἴνα ἐπιτύχωμεν τὴν ὑποστήριξιν διὰ μηχανικῶν μέσων δὲν ἀρκοῦσι αἱ ἰσχυραὶ καὶ ἐλαφραὶ μηχαναὶ· πρέπει καὶ νὰ χρησιμοποιήσωμεν αὐτὰς ὅσῳ τὸ δυνατὸν τελείως. Πρὸς τοῦτο ὀφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν ποῖον σχῆμα νὰ προτιμήσωμεν διὰ τὰς ὑποστηρικτικὰς ἐπιφανείας καὶ ποίας κινήσεις νὰ ταῖς μεταδώσωμεν.

Ὅταν μετατοπίζωμεν σκληρὰν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν, — π. χ. τεμάχιον χονδροφάρτου — καθέτως πρὸς ἑαυτήν, αἰσθανόμεθα ἀντίστασιν τίνα τοῦ ἀέρος, κατὰ τοσοῦτον μεγαλειότεραν, καθόσον ἡ ἐπιφάνεια εἶνε εὐρυτέρη καὶ ἡ μετατόπισις ταχυτέρα. Ἡ ἰδέα τῆς χρησιμοποιήσεως τῆς ιδιότητος ταύτης πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ὑποστηρίξεως ἦτο φυσικωτάτη. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ ἀεροπλοικὸν μηχανήμα δέον νὰ ἦνε ἐφοδιασμένον διὰ μιᾶς ἢ πλείονων ὀριζοντίων ἐπιφανειῶν, τὰς ὁποίας ὁ κινήτριος μηχανισμὸς νὰ καταβιάζῃ καθέτως ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς κινήσεως ταύτης ἡ κάτω ὄψις τῶν ἐπιφανειῶν τούτων λαμβάνει παρὰ τοῦ ἀέρος κάθετον ὄθησιν. Ἐὰν ἡ ἔκτασις τῶν ἐπιφανειῶν εἶνε ἐπαρκῆς καὶ ἡ κινήσις τῆς καταβιάσεως ἰσχυρὰ, ἡ ὄθησις αὕτη δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὸ βάρος τῆς συσκευῆς καὶ ἡ ὑποστήριξις ἐπιτυγχάνεται.

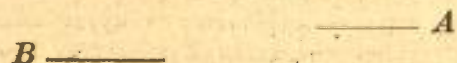
ἄκρα τοποθεσία ἀρ. 1.

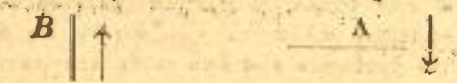
Τοποθεσία μεσολαβοῦσα ἀρ. 1

ἄκρα τοποθεσία ἀρ. 2

μεσολαβοῦσα τοποθεσία ἀρ. 2

Ἄλλ' ἵνα διατηρήσωμεν διαρκῶς τὴν κίνησιν πρέπει ἡ καταβιάσις τῆς ὑποστηρικτικῆς ἐπιφανείας νὰ ἐξακολουθῇ ἐπ' ἀόριστον, τοῦθ' ὅπερ ἐν τῇ πράξει εἶνε ἀδύνατον. Ὅπως πᾶς μηχανισμὸς, ἡ ἐπιφάνεια αὕτη θὰ διακύση ὠρισμένον τινὰ δρόμον εἰς τὸ τέμαχος τοῦ ὁποίου ἡ ἐνέργειά της θὰ ἐκμηδυνισθῇ· ἵνα καταστήσωμεν αὐτὴν διαρκῆ δύναμεθα νὰ πράξωμεν ὅπως ἐν τῷ σχ. 1.

Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια A ἐφθασεν εἰς τὸ κατώτατον σημεῖον τῆς κινήσεώς της μιὰ δευτέρα ἐπιφάνεια B ἀρχεται τῆς ἰδικῆς της καὶ κτερέχεται μέχρι B' ἀντικαθιστῶσα οὕτως εἰπεῖν τὴν A. Ἄλλ' ἵνα ἡ τελευταία αὕτη εἶνε ἐτοιμὴ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐνέργειάν της, ὅταν ἡ ἐπιφάνεια B φθάσῃ ἐπίσης εἰς τὸ κατώτατον τῆς κινήσεώς της σημεῖον, πρέπει νὰ τὴν ἀναβιάσωμεν εἰς τὴν θέσιν ἣν κατεῖχε κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεώς της. Ἐὰν τὴν ἀφήσωμεν εἰς τὴν ὀριζόντιον αὐτῆς θέσιν κατὰ τὴν πρὸς τὰ ἄνω κίνησιν της θὰ ἐκμηδυνισθῇ τὸ ὑπὸ τῆς κατεχομένης ἐπιφανείας B παραγόμενον ἀποτέλεσμα. Ἴνα ἀποφύγωμεν τοῦτο ὀφείλομεν νὰ δώσωμεν τῇ ἐπιφανείᾳ A κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκ νέου ἀναβιάσεώς της, κάθετον διεύθυνσιν οὕτως, ὥστε οὐδεμίαν νὰ λαμβάνῃ παρὰ τοῦ ἀέρος ὄθησιν.

Ἢς τὴν ἐπομένην φάσιν θὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ αὐτὸ μὲ τὴν ἐπιφάνειαν B. Ἡ κτερχομένη ἐπιφάνεια θὰ εἶνε πάντοτε ὀριζόντιος, ἡ δὲ ἀνερχομένη κάθετος.

Ὑποθέσωμεν ὅτι κατασκευάσωμεν παρόμοιον μηχανήμα καὶ ὅτι συνεχρατήσωμεν αὐτὸ ἐν ἰσορροπίᾳ ἐντὸς τῆς ἀτμοσφίρας. Ἐχει βάρος 109 χιλιογράμμων ἡ ὑποστηρικτικὴ ἡ ἐπιφάνεια ἔχει ἔκτασιν 50 τετραγωνικῶν μέτρων, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων θὰ ἀναλογῇ βάρος 2 χιλιογράμμων.

Εἴπομεν ἤδη ὅτι ἡ ἐργασία τῆς ὑποστηρίξεως ἰσοῦται πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην διὰ νὰ ἀνυψῶσθαι τὸ μηχανήμα μεθ' ὠρισμένης ταχύτητος. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἡ πείρα δεικνύει ὅτι ἡ ταχύτης αὕτη ἔσεται 4 μετρ. 85 κατὰ δευτερόλεπτον καὶ ὅτι διὰ νὰ διατηρήσωμεν τὸ μηχανήμα εἰς τὸν

ἀέρα πρέπει νὰ δαπανήσωμεν τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἣν θὰ ἀπῆται ἡ κατὰ κάθετον ἀνύψωσις τῶν 100 χιλιογράμμων του, μετὰ ταχύτητος 4 μ. 85 κατὰ δευτερόλεπτον.

Ὑποθέσωμεν ὅτι εἰς τὸ ἀρχικὸν τοῦ μηχανήματος βάρος, πασεθέσωμεν 50 χιλιογράμμω ἀνγκαίου ὕλικου· θὰ ἔχωμεν 150 χιλιογράμμω ἀντὶ 100, καὶ τὸ βάρος κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον θὰ γίνῃ 3 χιλιογρ. ἀντὶ 2. Ἐὰν ἡ κινήτριος μηχανὴ λειτουργῇ ὅπως πρὶν, ἡ συσκευή δὲν θὰ ὑποστηριθῇ πλέον, διότι ἐπὶ 150 χιλιογράμμων, 100 μόνον ἀντισταθμίζονται διὰ τῶν ὑποστηρικτικῶν, καὶ θὰ μείνῃ κατιοῦσα δύναμις 50 χιλιογράμμων ἀνευ ἀντιστοίχου ἀνιούσης.

Διὰ νὰ διατηρήσωμεν, παρὰ τὸ πρόσθετον βάρος, τὴν ἰσορροπίαν, πρέπει ν' αὐξήσωμεν τὴν ἐργασίαν. Ἡ αὐξήσις θὰ εἶνε ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς κινήσεως τῶν ὑποστηρικτικῶν ἐπιφανειῶν. Ἀντὶ π. χ. νὰ ἔχωμεν μιὰν ἀήθρον κατὰ δευτερόλεπτον, θὰ ἔχωμεν 1 1/4 ἢ 1 1/2, καὶ τὸ μηχανήμα θὰ δυνηθῇ νὰ συκρατηθῇ μετὰ τοῦ προσθέτου βάρους του.

Ἐὰν καταμετρήσωμεν τὴν καταναλωθεῖσαν ἐργασίαν, θὰ εὕρωμεν ὅτι εἶνε μεγαλειτέρα καὶ ὅτι ἀντὶ ν' ἀντιστοιχῇ εἰς κάθετον ἀνοδὸν 4 μέτρων καὶ 85, θὰ ἰσοῦται τῇ ἀπαιτουμένῃ πρὸς κάθετον ἀνύψωσιν 5 μ. καὶ 94. κατὰ δευτερόλεπτον. Ἐὰν προσθέσωμεν καὶ νέον βάρος, ἐκάστη αὐξήσις τοῦ βάρους κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον τῶν ὑποστηρικτικῶν, θὰ ἀπαιτῇ συντομωτέραν ἐργασίαν.

Ἐὰν π. χ. φθάσωμεν εἰς 10 χιλιογράμμω κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον ἐπιφανείας, ἡ ὑποστηρικτικὴ ἐργασία θὰ ἰσοῦται πρὸς ἐργασίαν ἀνυψώσεως 10 μ. καὶ 84. κατὰ δευτερόλεπτον. Ἐννοοῦμεν πόσον ἡ ἐργασία αὕτη θὰ ἦτο ὑπέμετρος.

Παραδεχθῶμεν ὅτι δύναμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ 1/4 τοῦ ὀλικου βάρους ἀεροπλοικῆς τινος συσκευῆς εἰς τὴν κινήτριον αὐτοῦ μηχανῆν, τὸ δὲ ἐπίλοιπον βάρος ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ αὐτὴν τὴν συσκευήν, τοὺς ὑποστηρικτικὰς, τὸν μηχανισμόν τῆς

μεταδόσεως τῆς κινήσεως, τὴν προμήθειαν τῆς κινύσεως ὕλης, τοὺς ἐπιβάτας κτλ. θὰ παραδεχθῶμεν ἐπίσης ὅτι ἡ μηχανικὴ ἀπόδοσις εἶνε 1/2, δηλ. ὅτι τὸ ἀποδιδόμενον ἀποτέλεσμα εἶνε μόνον τὸ ἡμισυ τῆς ἐνέργειας ἣν παράγει ἡ κινύσεως ὕλη. Ἐν ταύτῃ περιπτώσει ἡ συσκευή μας, ἀνευ προσθέτου βάρους, θὰ ἐλειτούργει μόνον ἐὰν αἱ κινήτριαι μηχαναὶ τῆς εἶχον βάρος 2 χιλιογράμμων καὶ 1 γραμ. καθ' ἕκαστον.

Μὲ πρόσθετον βάρος 50 χιλιογράμμων ἡ κινήτριος μηχανὴ δέον νὰ ἔχῃ βάρος μὴ ὑπερβαῖνον τὸ 1 χιλιογράμμω καὶ 6 γραμ. καθ' ἕκαστον. Ἐὰν δὲ τὸ πρόσθετον βάρος ἦτο 400 χιλιογράμμων, ἀντιστοιχούντων εἰς 10 χιλιογράμμω κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον τῶν ὑποστηρικτικῶν, ἡ λειτουργία τὰ ἦτο δυνατὴ μόνον διὰ κινήτριου μηχανῆς βάρους 0 χιλιογρ. 910 γραμμικῶν, καθ' ἕκαστον. Τοιαῦτα ἀποτελέσματα δὲν ἐπετεύχθησαν εἰσέτι, ὥστε ἀεροπλοικῆ μηχανήματα τοιαῦτα, ὅποια ὑπεθέσωμεν, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κατασκευασθῶσι, καὶ ἐὰν ἀκόμη τὸ κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον βάρος δὲν ὑπερέβαινε τὰ 2 χιλιογράμμω.

Πρὶν ἰδῶμεν τίνι τρόπῳ πρέπει τὰ μηχανήματα ταῦτα νὰ ὦσι διεσκευασμένα, ἅς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πρώτην ἡμῶν ὑπόθεσιν, δηλ. εἰς τὴν συσκευήν ἣτις συνεχρατεῖται ἐν ἰσορροπίᾳ ἀνευ προσθέτου φορτίου, μὲ ἴδιον βάρος 100 χιλιογράμμων ὑποστηρικτικῆς ἐπιφανείας. Εἴπομεν ὅτι τὸ πρόσθετον βάρος κατέστρεψε τὴν ἰσορροπίαν καὶ ὅτι ἡ συσκευή δὲν ἠδύνατο νὰ συκρατηθῇ ἔκτος ἐὰν ἤρξανε ἡ ταχύτης τῆς κινήσεως τῶν ὑποστηρικτικῶν ἐπιφανειῶν καὶ συνεπῶς ἡ παρὰ τῆς κινήτριου μηχανῆς ζητουμένη ἐργασία. Ὑπάρχει ἐν τούτοις καὶ ἕτερον μέσον πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας, τουτεστι ν' αὐξήσωμεν τὴν ὑποστηρικτικὴν ἐπιφάνειαν εἰς τρόπον ὥστε τὸ κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον βάρος νὰ μείνῃ τὸ αὐτό. Ἐν τῇ δοθείσῃ περιπτώσει θὰ ἔπρεπε νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ὑποστηρικτικὰς ἔκτασιν 75 τετραγ. μέτρων ἀντὶ 50, οὕτως ὥστε ἡ ἀναλογία νὰ μείνῃ ἐπίσης ἡ αὐτὴ καὶ οὕτω ἡ ἰσορροπία

θά ἐτηρεῖτο μετὰ τῆς αὐτῆς κινητικῆς δυνάμεως. Δηλαδή 150 χιλιόγραμμα καὶ 75 τετραγ. μέτρα θ' ἀπαιτήσωσιν, ἐργασίαν ἴσην τῇ ἀπαιτούμενῃ, πρὸς ἀνύψωσιν τῆς συσκευῆς, μὲ ταχύτητα 4 μ. καὶ 85 κατὰ δευτερόλεπτον, τοῦθ' ὅπερ συνέβαινε καὶ μὲ τὸ βάρος τῶν 100 χιλιογράμμων καὶ 50 τετραγ. μέτρων, καὶ θὰ συμβαίνει ἐνὸς τὸ βάρος κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον ὑποστηρικτικῆς ἐπιφανείας εἶνε 2 χιλιογράμμων. Μὲ ὀλίγον βάρος 1000 χιλιογράμμων θὰ χρειασθῶμεν ὑποστηρικτὰς 500 τετραγ. μέτρων κτλ. Ἐὰν ἀυξάνοντες τὴν ἐπιφάνειαν διετηροῦμεν τὸ αὐτὸ βάρος, ἐλαττοῦντες τοιοῦτοτρόπως τὸ κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον βάρος, ἢ ὑποστήριξις θὰ ἐπετυγχάνετο διὰ τῶν γνωστῶν τὴν σήμερον κινητηρίων μηχανῶν. Μὲ βάρος 250 γραμμαρίων κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον ὑποστηρικτικῆς ἐπιφανείας, ἦτοι ἐπιφάνειαν 400 τετραγ. μέτρων διὰ βάρος 100 χιλιογράμμων, δυνάμεθα νὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν ὑποστήριξιν δι' ἀπλῆς κινητηρίου μηχανῆς 5 χιλιογράμμων ὅπως κατασκευάζονται σήμερον. Εἶνε περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ὅτι παρόμοιαι ἐπιφάνειαι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῶσι. Διὰ τοῦ συστήματος λοιπὸν τούτου, ἵνα ἐλαττώσωμεν τὴν πρὸς ὑποστήριξιν ἀπαιτούμενην ἐργασίαν, δὲν ἔχομεν ἄλλο μέσον παρά ν' αὐξήσωμεν τὰς ὑποστηρικτικὰς ἐπιφανείας· εἶνε ὅθεν προφανές ὅτι τὰ ἀεροπλοϊκὰ μηχανήματα δὲν θὰ κατασκευασθῶσιν οὕτω, ἀλλ' οὔτε διὰ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἵπτανται τὰ πτηνὰ. Ὁ κώνωψ καὶ ἡ χρυσαλὶς ἔχοντες βάρος 100 καὶ 120 γραμμαρίων κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον δύνανται νὰ τὸ πράξουν, ἐπὶ τῷ ὄρω ἐν τούτοις ἢ μηχανῆ των νὰ ἔχη βάρος 7 μόνον ἢ 8 χιλιογράμμων καθ' ἵππον, τοῦθ' ὅπερ ἀπίθανον. Ὅσον διὰ τὰ πτηνὰ, εἶνε καθ' ὄλοκληρίαν ἀδύνατον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἔχουν τὴν κινητήριον δύναμιν, ἥτις θὰ τοῖς ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὴν πτήσιν. Ἡ περιστέρα ἦτις βρύνει πλέον τῶν 3 χιλιογράμμων ἔπρεπε νὰ παράγῃ δύναμιν 1 ἵππου ἀνὰ 1½ χιλιόγραμμον, ὁ δὲ αὐστραλιανὸς γερανὸς ἔπρεπε νὰ βρύνῃ 0 χιλιογρ. 800 γρ. καθ' ἵππον· ἐξ ἄλλου εἶνε

θετικόν ὅτι αἱ σημεριναὶ κινητήριαι μηχαναὶ εἶνε, ὡς πρὸς ἴσην παραγωγὴν δυνάμεως, ἀσυγκρίτως ἐλαφρότεραι τῶν ζῶων. Ὑπάρχει ὅθεν ἐν τῇ πτήσει τῶν πτηνῶν ἀνεξήγητον μυστήριον.

VI

Αἱ ιδεαὶ τὰς ὁποίας ἐξεθέσαμεν εἰσὶ πρὸ ἑκατονταετίας γνωσταὶ εἰς εὐάριθμα τινα πρόσωπα εἰδικῶν, ἀσχοληθέντα εἰς τὸ ζήτημα. Ἐπὶ ἐβδομήκοντα ἔτη οἱ εἰδικοί οὗτοι ἦσαν διηρημένοι εἰς δύο ἑχθρικά στρατόπεδα. Οἱ μὲν ἰσχυρίζοντο ὅτι τὸ ὑποστηρικτικὸν ἀποτέλεσμα εἶνε ἀνάλογον πρὸς τὸ τετράγωνον τοῦ ἡμιτόνου τῆς γωνίας τῆς ἀποκλίσεως, οἱ δὲ ὅτι ἰσοῦται ἀπλῶς τῷ ἡμιτόνῳ τῆς γωνίας ταύτης. Εἶνε περιττὸν νὰ ἐξηγήσωμεν τῷ ἀναγνώστῃ τὰς τραχείας ταύτας ἐκφράσεις. Θὰ μᾶς χρησιμεύσωσι μόνον ὅπως δώσωμεν ἐν ὄνομα εἰς τοὺς ὀπαδοὺς ἐκάστης θεωρίας. Θὰ τοὺς ἀποκαλέσωμεν, ἐὰν εὐκαρεστήσθε, τετραγωνιστὰς καὶ ἀπλοιστὰς. Ἐμάχοντο ἐπὶ ἐβδομήκοντα ἔτη. Διεσπασμένοι ἀνὰ τὴν ὑψηλίον, δὲν ἦσαν ἴσως πλείονες τῶν 20, ἀλλ' ἀπετέλουν δύο ἀδιάλλακτα κόμματα. Χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτομερείας ὑπολογισμῶν, ἀρκεσθῶμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι διὰ σοφῶν θεωριῶν καὶ παραθέτοντες ἀμειψομένους σειρὰς ἐξισώσεων, οἱ τετραγωνιστὰς κατάρθουν ν' ἀποδείξωσιν, ἐν συνειδήσει ἢ οὐ, ὅτι οἰονδήποτε καὶ ἂν εἶνε τὸ σχῆμα, καὶ ὁ τρόπος τῆς κινήσεως τῶν ὑποστηρικτικῶν ἐπιφανειῶν, τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι ἡ δαπάνη τῆς ὑποστηρικτικῆς ἐργασίας δὲν ἠδύνατο νὰ ἐλαττωθῇ ἢ διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον φορτίου. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἦτο σφόδρα ἀποθαρρυντικόν, καθότι ἦτο ἀποδεδειγμένον ὅτι ἀπλῶς διὰ τοῦ συστήματος τῆς καθέτου καταβιάσεως τῶν ὀριζοντιῶν ἐπιφανειῶν εἶνε ἀδύνατον νὰ κατασκευασθῶσιν ἀεροπλοϊκὰ μηχανήματα ἐξ ἄλλου· δὲ, οὐδὲν ἄλλο σύστημα ἠδύνατο νὰ ἔχη τὰ πλεονεκτήματα ἐκεῖνου. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ἀπλοιστὰς ἐξέφραζον βαθεῖαν περιφρόνησιν διὰ τὰς θεωρίας τῶν τετραγωνιστῶν. «Τοῖς ἀπλήθυτον τὴν βάσιμον μομφὴν ὅτι διὰ τῶν θεωριῶν αὐτῶν ἀπεδείκνυο»

ὅτι τὰ πτηνὰ δὲν δύνανται νὰ πετώσι, διότι θὰ ἐδαπάνουν τοιαύτην ἐργασίαν, ὥστε συντόμως θὰ καταστρέφετο ἐντὸς τῶν πνευμόνων των πᾶσα ζωτικὴ οὐσία. Ἦτο δὲ πρὸ πολλοῦ γνωστὸν ὅτι τὰ πτηνὰ ἵπτανται χωρὶς νὰ φρίωνται πάσχοντα. Οἱ ἀπλοιστὰς ἦσαν λοιπὸν πλησιέστερον πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Σήμερον τοῦτο εἶνε γενικῶς παραδεδομένον, πολλοὶ δὲ σύγχρονοι ἀεροπόροι ἀγνοοῦσι τὰς διαφωνίας τοῦ παρελθόντος.

VII.

Πῶς λοιπὸν τὰ πτηνὰ κατορθώνουν νὰ ἵπτανται καὶ τίνι τῷ τρόπῳ δυνάμεθα νὰ κατασκευάσωμεν πρακτικὰ ἀεροπλοϊκὰ μηχανήματα; Ἡ ὑποστήριξις, περὶ ἧς ἀνωτέρω ὡμιλήσαμεν, ὠνομάσθη «ὀρθογωνικὴ» ἢ ὀρθοπτερικὴ. Διὰ τοῦ συστήματος τούτου ἢ ὑποστηρικτικῆς ἐργασίας ἀντιστοιχεῖ πρὸς ὅσον θὰ ἀπῆται ἢ ἀνύψωσις τοῦ μηχανήματος μεθ' ὀρισμένης ταχύτητος, ἢ δὲ ταχύτης αὕτη εἶνε τοσοῦτῳ μεγαλειότερα, ὅσω τὸ κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον τῆς ὑποστήριξεως ἀναλογοῦν βάρος εἶνε μικρότερον. Οἰονδήποτε καὶ ἂν ἦ τὸ σύστημα τῆς ὑποστήριξεως αἱ δύο αὗται ἀνκλογίαι εἰσὶν ἀκριβεῖς. Ἀλλ' ἐνταῦθα παρεμπίπτει καὶ ἕτερον στοιχεῖον ὅπερ ὁ συνταγματάρχης Ρενὰρ ἀπεκάλεσε λίαν προσφωῶς «ὑποστηρικτικὸν ποιόν».

Τὶ δὲον νὰ ἐνοηθῶμεν διὰ τῆς ἐκφράσεως ταύτης; Ὑποθέσωμεν μηχανήμα οὐχὶ συστήματος ὀρθογωνικοῦ, ἀλλ' ἔχον βάρος ἐπίσης 100 χιλιογράμμων καὶ ἀπαιτοῦν, ἵνα συγκρατηθῇ εἰς δεδομένον ὕψος ἐργασίαν ἴσην πρὸς τὴν ἀπαιτούμενην ἵνα ἀνυψώσῃ αὐτὸ εἰς 4 μ. καὶ 85 κατὰ δευτερόλεπτον. Εἴδομεν ὅτι εἰς τὸ ὀρθογωνικὸν σύστημα ἢ ὑποστηρικτικῆς ἐπιφάνειαι, ἵνα ἐπιτευθῇ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, πρέπει νὰ ἔχη ἑκτασὶν 50 τετραγ. μέτρων. Εἰς ἄλλο σύστημα ἢ ἐπιφάνεια αὕτη θὰ εἶνε διάφορος. Ἐὰν εἰς τὸ σύστημα τοῦτο παραστῇ ἀνάγκη νὰ ἀποκτήσωμεν 100 ἀντὶ 50 τετραγ. μέτρων, θὰ θεωρήσωμεν τὸ νεὸν σύστημα ὡς ὑποδεέστερον τοῦ ὀρθογωνικοῦ, ἀπεναντι τοῦ ὁποίου ἔχει τὴν ἡμίσειαν ἀξίαν, ἀφοῦ ἀπαιτεῖ διπλασίαν ἐπιφάνειαν ὅπως ἐπιτύχῃ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Ἐν

τοιαύτῃ περιπτώσει λέγομεν ὅτι τὸ «ὑποστηρικτικὸν ποιόν» τοῦ νέου συστήματος εἶνε «τὸ ἡμισυ» τοῦ ἄλλου. Ἐὰν ἀπ' ἐναντίας ἐπιτύχωμεν, διὰ τοῦ νέου συστήματος, τὴν ὑποστήριξιν διὰ οἷον 25 τετραγ. μέτρων ἀντὶ 50, θὰ τὸ ἐκτιμήσωμεν ὡς προτιμητέον καὶ θὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ποιὸν αὐτοῦ εἶνε «τὸ διπλοῦν». Ἐν γένει τὸ ποιὸν ἔσεται κατὰ τοσοῦτον ἀνώτερον, καθόσον διὰ μικρότερας ἐπιφανείας ἐπιτυγχάνομεν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ἀπασῶν τῶν λοιπῶν συνθηκῶν τηρουμένων ἀναλλοιώτων.

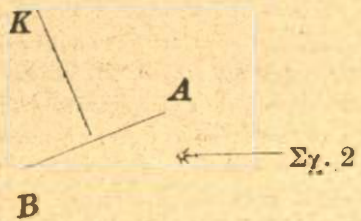
Εἶνε εὐκόλον νὰ κατανοηθῇ ἡ σπουδαιότης τοῦ ποιῶ τῆς ὑποστήριξεως. Ὑποθέσωμεν ὅτι ἐπενοήσαμεν μηχανήμα τι, συστήματος οὔτινος τὸ ὑποστηρικτικὸν ποιὸν εἶνε 10, ἐν ἄλλαις λεξέσι ὅτι μὲ βάρος 20, χιλιογράμμων κατὰ τετραγωνικὸν μέτρον δὲν θὰ δαπανήσωμεν περισσοτέραν ἐργασίαν τῆς ἀπαιτούμενης παρὰ τοῦ ὀρθογωνικοῦ μὲ βάρος 2 χιλιογράμμων. Χάρη εἰς τὸ μηχανήμα τοῦτο θὰ ἔχωμεν τὴν ὑποστήριξιν παρὰ κινητηρίου δυνάμεως τρεῖς μικρότερας. Καθ' ὅσον τὸ ποιὸν κῶνάνει, κατὰ τοσοῦτον ἢ δύναιμις τοῦ κινητηρίου μηχανήματος εἶνε ἐπιδεκτικὴ ἐλαττώσεως καὶ οὕτω εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ ἀεροπλοϊκ, οὕτω δὲ ἵπτανται καὶ τὰ πτηνὰ, ἕτινα κέκτανται ὑποστηρικτικοῦ ποιῶ, πολλῶ τοῦ ὀρθογωνικοῦ συστήματος, ἀνωτέρου. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ λοχαγοῦ Ρενὰρ, ἐν τῶν μηχανημάτων τοῦ Λιλιεντάλ ἐφαίνετο ἔχον ὑποστηρικτικὸν ποιὸν 192. Χωρὶς νὰ προχωρήσωμεν μέχρι τοῦ ὑπερβολικοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ, ὑποστηρικτικὸν ποιὸν 10, 20, 50 δὲν εἶνε δυσεπιτεύκτον. Βελτιοῦντες λοιπὸν τὸ ποιὸν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ὑποστήριξιν ἀνευ πολλῆς ἐργασίας τοῦ κινητηρίου μηχανήματος καὶ ἀνευ ὑπερμέτρου ἀνκπύξεως τῶν ὑποστηρικτικῶν ἐπιφανειῶν.

VIII.

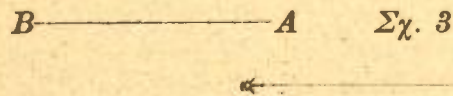
Μένει νὰ ἴδωμεν τίνι τῷ τρόπῳ δυνάμεθα νὰ βελτιώσωμεν τὸ ὑποστηρικτικὸν ποιόν.

Ὁ θεμελιώδης τρόπος εἶνε νὰ διασχίσωμεν τὸν ἀέρα ἀντὶ καθέτως, — πλαγίως. Ὅταν ἐντὸς τοῦ ἀέρος, μετατοπίζωμεν ὀριζοντίως, ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν λίαν ἐλαφρῶς

κεκλιμένην ὕψω φαίνεται ἐν τῷ σχήματι 2.

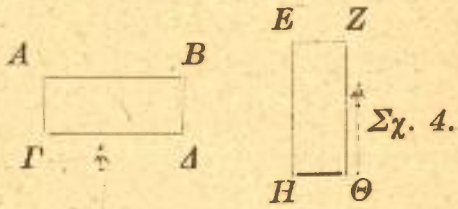
Ἡ ἐπιφάνεια αὕτη δέχεται ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ κάτω ὀψεύς τῆς ρεῦμα ἀέρος κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ βέλους δεικνυμένην διεύθυνσιν. Τὸ ρεῦμα τοῦτο παράγει δύο ἐνεργείας· τὴν μὲν ἐπιβλαβῆ, καθὸ ἀνθισταμένην εἰς τὴν μετατόπισιν τῆς ἐπιφανείας καὶ συνεπῶς προκαλοῦσαν ἐργασίαν τινα ὅπως ἡ μετατόπισις αὕτη ἐπιτευχθῆ, καὶ δευτέραν ἐνεργεῖαν, λυσιτελεῖ, καθὸ παράγουσκα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κάθετον δύνειμιν. Ἐὰν ὅπως ὑπεθέσαμεν ἡ ἐπιφάνεια ΒΑ εἶνε κατὰ τι κεκλιμένη, ἡ κάθετος δύνειμιν Κ θὰ εἶνε πολὺ πλησίον τῆς ἐπὶ τοῦ ὀριζοντος καθέτου. Ὑπὸ τινεος συνθήκας δύναται νὰ ἐξισωθῆ πρὸς τὸ βάρος τοῦ μηχανήματος καὶ ἡ ὑποστήριξις ὑφίσταται. Ἡ πείρα ἀποδεικνύει ὅτι τὰ τοιοῦτου εἶδους μηχανήματα ἔχουσι ὑποστηρικτικὸν ποῖον κατὰ πολὺ ἀνώτερον τοῦ τῶν ὀρθοπτερικῶν. Θεωρητικῶς τὸ ποῖον τοῦτο δύναται ν' αὐξήσῃ ἐπ' ἀπειρον ἐφ' ὕψον ἡ κλίσις ἐλάττωται εἰς τρόπον, ὥστε ἐὰν ἡ διεύθυνσις ΒΑ λάβῃ ῥιζιόντιον θέσιν ὅπως ἐν τῷ σχ. 3.

θὰ ἦτο δυνατόν δι' ἐργασίας ἴσης θεωρητικῶς τῷ μηδενὶ νὰ ὑποστηριχθῆ βάρους τι ὑπὸ μόνον τὸν ὄρον ἡ ἐπιφάνεια νὰ μετατοπίσῃται μετ' ἐπαρκῶς ταχύτητος. Ἐν τῇ πράξει ὅμως τὸ ζήτημα ἀλλάσσει, καθότι αὐξανομένης τῆς ταχύτητος αὐξάνει καὶ ἡ ἀντίστασις ἢν ἡ ὑποστηρικτικὴ ἐπιφάνεια συναπτῆ προχωροῦσκα. Μολατκαῦτα, διασχίζοντες τὸν ἀέρα ὑπὸ ἐλαφρὰν κλίσειν ἔχομεν μέγιστον πλεονέκτημα. Αἱ ἀρχαὶ τῆς πλαγίας πτήσεως εἶνε ἡ κλείς τῆς ἀεροπλίας. Ἄπασαι αἱ ἐναντίον τῶν ἀρχῶν τούτων γε

γόμεναι ἀπόπειραι οὐδὲν ἔδωσαν ἀποτέλεσμα καὶ οὔτε πιθανῶς θὰ δώσουσι. Τὰ μόνυ ἀξία λόγου ἀποτελέσματα ἐπῆλθον ἀφ' ἧς αἱ ἀρχαὶ αὗται ἐφηρμόσθησκιν τελείως.

Ἡ ἐλάττωσις τῆς κλίσεως τῶν ἐπιφανειῶν δὲν εἶνε τὸ μόνον εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν μέσον ὅπως βελτιώσωμεν τὸ ποῖον τῆς ὑποστηρίξεως. Μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, δύο ἀναγνωρίζονται νῦν ὑφ' ὄλων τῶν εἰδικῶν τὸ εἶν συνίσταται εἰς τὸ νὰ δίδωμεν εἰς τὰς ἐπιφανείας σχῆμα ἐπίμηνες καθέτως τῆς κινήσεως.

Οὕτω τὸ ὀρθογώνιον α β γ δ (σχ. 4) οὐτινος ἡ μεγάλη πλευρὰ ΑΒ εἶνε κάθετος πρὸς τὴν κίνησιν, θὰ δώσῃ καλλίτερον ἀποτέλεσμα ἄλλης ἐντελῶς ὁμοίως ΕΖ Η Θ ἢς ἡ μεγάλη πλευρὰ Ε Η εἶνε παράλληλος τῆς κινήσεως τοῦ μηχανήματος. Τὸ γεγονός τοῦτο, κατέστη ἀναμφισβήτητον καὶ ἐξηγεῖται εὐκόλως. Ἀρκεσθῶμεν νὰ τὸ παραδεχθῶμεν ὡς ἀποτέλεσμα πείρας· θὰ παρατηρήσωμεν ἄλλως τε ὅτι τὰ πτηνὰ ὅταν αἰωροῦνται, ἔχουσι τὰς πτέρυγας τεταμένυς καθέτως πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ σώματος τῶν καὶ συνεπῶς ἐκπληροῦσι τοὺς ὄρους, οὗς ὑπεδείξαμεν ὡς τὰ μάλιστα εὐνοϊκούς.

Τὸ δεύτερον μέσον εἶνε νὰ δίδωμεν εἰς τὰς ὑποστηρικτικὰς ἐπιφανείας σχῆμα οὐχὶ ἐπίπεδον ἀλλ' ἐλαφρῶς καμπύλον ὡς ἐν τῷ σχ. 5.

ρεῦμα ἀέρος Σχ. 5. Εἶνε ἐπίσης ἀποτέλεσμα πείρας. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Λιλιεντῆλ, ἐν ἣ ὁ συνταγματάρχης Ρινάρ εὑρε ποῖον 192, καὶ αἱ πτέρυγες τῶν πτηνῶν παρουσιάζουσι τὸ σχῆμα τοῦτο, τὰ δὲ ἀεροπλάνα ἐπροώδευσκιν σημαντικῶς ἀφοῦτο τὸ παρεδέχθησκιν.

Δυνάμεθα ὅθεν νὰ θεωρήσωμεν ὡς παραδεδεγμένον ἐν τῇ ἀεροπλοΐᾳ τὰ ἑξῆς·

1ον ὅτι εἶνε ἀδύνηκτον νὰ κατασκευάσωμεν ἀεροπλοικὰ μηχανήματα δι' ὀρθογωνικῆς πτήσεως, καθότι δεδομένων τῶν κινήτηρων μηχανῶν—αἰτινες μολατκαῦτα ἀναπτύσσουσι ἀξία λόγου δύνειμιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ βάρος τῶν—ἡ ὑποστήριξις δὲν εἶνε ἐφικτὴ εἰμὴ μόνον ἐὰν ἐπεκτείνωμεν τὰς ὑποστηρικτικὰς ἐπιφανείας κατὰ τρόπον ὅστις εἶνε τελείως ἀνεφάρμοστος

2ον Ὅτι εἵμεθα ἠναγκασμένοι νὰ προσφύγωμεν εἰς ἐπιφανείας ἔχούσας ἀνώτερον ὑποστηρικτικὸν ποῖον, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται διὰ τριῶν τρόπων· τῆς πλαγίας πτήσεως, τῆς εὐρείας ἐκτάσεως καὶ τοῦ καμπύλου σχήματος μετὰ κοιλότητος πρὸς τὰ κάτω.

IX.

Ἴδωμεν τώρα τίνα τρόπον δυνάμεθα νὰ κατασκευάσωμεν μηχανήματα ἐκπληροῦντα τοὺς πρὸς ὑποστήριξιν ἀπαιτουμένους ὄρους.

Τὰ μηχανήματα ταῦτα ὑπάγουσιν εἰς τρεῖς διαφόρους κατηγορίας· τὰ ἀεροπλάνα τὰ ἐλικοκίνητα καὶ τὰ ὀρθόπτερα

Τὰ ἀεροπλάνα εἶνε συσκευαὶ ἐφωδιζόμεναι δι' ὑποστηρικτικῶν ἐπιφανειῶν κατὰ τι κεκλιμένων ὡς πρὸς τὸν ὀρίζοντα, καὶ γενικῶς λίαν ἀνεπτυγμένων πρὸς τὰ πλαγία μέρη. Αἱ ἐπιφάνειαι δὲν ἔχουσι αὐτοτελεῖ κινήσιν ἵνα δεχθῆ δὲ τὸ διὰ τὴν ὑποστήριξιν ἀπαιτουμένον ρεῦμα ἀέρος, δὲον τὸ ἀεροπλάνον νὰ ἔχῃ ταχεῖαν ὀριζόντιον κίνησιν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔχει μηχανισμόν, —ἐν γένει ἑλικκ—τιθέμενον εἰς κίνησιν ὑπὸ ἰσχυρῆς μηχανῆς. Ἡ ἑλιξ δὲν ἔχει τὴν ἕμεσον ἀποστολήν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν συσκευήν, ἀλλὰ μόνον, ὅπως εἰς τὰ ἀερόπλοια, νὰ ὠθῆ αὐτὴν ὀριζόντιως πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἡ πρὸς τὰ πρόσω κινήσις παράγει ἐπὶ τοῦ ὑποστηρικτοῦ ρεῦμα ἀέρος, πνέων ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ κάτω ὀψεύς του, (ὅπως εἶδομεν εἰς τὰ σχήματα 2 καὶ 6), καὶ ἐπέρχεται ἡ ὑποστήριξις.

Εἰς τὸ ἀεροπλάνον λοιπόν, τὸ κινήτηρον ὄργανον καὶ τὸ τῆς ὑποστηρίξεως εἰσὶν ἐντελῶς κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων. Τὸ δεύτερον μόνον εἶνε κινήκτον ὡς πρὸς τὸ σύνολον τοῦ μηχανήματος, ἡ δὲ ὑποστήριξις δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ μόνον διὰ τῆς

πρὸς τὰ πρόσω πορείας. Ὅταν ἡ ἑλιξ παύσῃ λειτουργοῦσα, ἡ πρὸς τὰ κάτω ἐπιφάνεια τοῦ ὑποστηρικτοῦ δὲν προσβάλλεται πλέον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τὸ μηχανήμα κατέρχεται. Πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι θὰ κτελέθῃ ἡρεμικ καὶ πλαγίως καὶ ὅτι ἡ παύσις τῆς κινήσεως δὲν ἀπειλεῖ θανατηφόρον δυστύχημα.

Εἰς τὰ ἐλικοπτερα ἡ ὑποστήριξις ἐπιτυγχάνεται δι' ἑλικκ με κάθετον ἄξονα. Τὸ μηχανήμα ἀνεργεῖται ὅπως τὸ γνωστὸν ἀεθουρικ τῶν παιδίων, τὸ ἐκσφενδονίζόμενον διὰ νήματος θέτοντος εἰς κίνησιν μίαν ἑλικκ Δυνάμεθα ὅθεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ὑποστήριξιν ἀνεξαρτήτως τῆς πρὸς τὰ πρόσω πορείας, τουθ' ὅπερ εἶνε σπουδαῖον πλεονέκτημα.

Ἰνα προχωρήσωμεν ὀριζόντιως ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν δευτέραν κινήτηρον ἑλικκ ἢ νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἄξονα τῆς ὑποστηρικτικῆς ἑλικκ ἐπικλινή σχετικῶς πρὸς τὴν κάθετον διεύθυνσιν, εἰς τρόπον ὥστε τὸ μηχανήμα ἀνερχόμενον νὰ προχωρῆ συγχρόνως πρὸς ὠρισμένην διεύθυνσιν. Τὰ ἐλικοπτερα πλεονεκτηοῦσι τῶν ἀεροπλάνων κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἔχουσι ἀνάγκην μεγάλου χώρου διὰ τὴν ἀνοδὸν καὶ εἰς τὴν γῆν ἐπιστροφὴν. Ἐχουσι ὅμως τὸ σοβαρὸν μειονέκτημα νὰ δαπανῶσι καθ' ὑπερβολὴν τὴν κινήτηρον δύνειμιν διότι τὸ ὑποστηρικτικὸν αὐτῶν ποῖον εἶνε πολὺ κατώτερον τοῦ τῶν ἀεροπλάνων. Τοῦτο εἶνε εὐνόηκτον· αἱ πτέρυγες τῆς ἑλικκ, συναπτῶσι περιφερούμεναι τὰ αὐτὰ στρώματα ἀέρος καὶ ἡ ἐνεργεία τῶν εἶνε ἥττον ἀποτελεσματικὴ παρά ἐὰν συνήκτων νέα, ἢ ὅπως τὰ ἐν κινήσει ἀεροπλάνα. Ὅπως δὲ ποτε δὲν εἶνε πιθανόν τὰ ἐλικοπτερα νὰ προτιμηθῶσι τῶν ἀεροπλάνων. Δυνάμεθα νὰ προΐδωμεν ὅτι τὰ δύο μηχανήματα θὰ συνδυασθῶσι καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τοῦ ταξειδίου θὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ ἐλικοπτερα, ὅπως ὁ χειρισμὸς τῶν ἐν στενῷ χώρῳ εἶνε εὐχερέστερος, κατόπιν ἐπὶ βραχὺ διάστημα χρόνου θὰ παραστῆ ἀνάγκη ὑπεριμέτρον καταναλώσεως κινήτηρου δυνάμεως, ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον ταξειδίου τὸ μηχανήμα θὰ λειτουργῆ ὡς ἀεροπλάνον, δηλαδὴ ὑπὸ οἴκο

νομικούς όρους.

Τὰ όρνιθόπτερα, όπως τό όνομά των άποδεικνύει είνε μηχανήματα άπομιμούμενο τās κινήσεις των πτερώγων των πτηνών. Μέχρι σήμερα μονον δείγματα, εν σμικρῶ, κατεσκευάσθησαν και είνε πιθανόν ότι θα διαμείνουν πάντοτε ως έπιστημονικά άθύρματα.

Τό άπόκρυφον τῆς πτήσεως των πτηνών έθεωρήθη επί μακρόν ως άνεξιχνίστον μυστήριον· σήμεραν έπέισθησαν ότι τὰ πτηνά, εν τῇ πτήσει των είνε άληθή άεροπλάνα, αί τεταμέναι και σχεδόν άκίνητοι πτέρυγές των άντικαθιστώσι τās ύποστηρικτικās έπιφανείας, ίδίως εν τῶ πλησιεστερῶ προς τό σῶμά των σημείῳ. Τά άκρα δε πάλλονται ούχι ίνα συγκρατήσων, άλλ' ίνα ώθήσωσιν τό πτηνόν, όπερ είνε πραγματικόν άεροπλάνον· τό μέσον τῆς πτερυγος είνε ή ύποστηρικτική έπιφανεία, τὰ δε άκρα ή κινήτηριος δύναμις, Καθό άεροπλάνον, τό πτηνόν έχει άνάγκην εύρείας έκτάσεως όπως ύψωθῆ· τότο παρατηρεΐται είνε τὰ νέα μεγάλα πετεινά.

Άποδείξει είνε ότι είνε τινα μέρη των τροπικῶν, ίνα περιορίσωσι τούς κόνδρας, δέν μεταχειρίζονται κλωθούς έντελῶς κεκλιμένους. Άρκούνται να τούς τοποθετώσιν εντός διαχωρισμάτων, άνευ στέγης μετά καθέτων περιφραγμάτων. Έπειδή τό πτηνόν δέν δύναται ν' άνυψωθῆ εΐμη κατόπιν όριζοντίου πορείας άρκούντως μακρῶς και λίαν έπιλινοῦς, τῷ είνε άδύνατον να υπερβῆ τό διαχώρισμα. "Εν άεροπλάνον εύρίσκεται άκριβῶς είνε τῆν αὐτῆν περίπτωσιν. Τά μικρότερα πτηνά δύναται να φύγουν εζ' ώρισμένου σημείου σχεδόν άμέσως. [Κατά τῆν στιγμήν εκείνην εκτελοῦν πολυάριθμους πτερυγισμούς προςμόνον τόν σκοπόν ν' άνυψωθῶσιν. Η άσκησις αὐτῆ τὰ κοπιάζη πολύ καιδέν θα τοῖς ήτο εύκολον ναπαρκατένωσιν αὐτῆν επί μακρόν· ως εκ τούτου, μόλις εύρεθῶν ύψηλά έπαναλαμβάνουσι τῆν τακτικῆν λειτουργίαν, δηλ. τηροῦν τās πτέρυγας σχεδόν άκινήτους, ή εκτελοῦσι διαλείποντας πτερυγισμούς. Έν τούτοις οι έσπευσμένοι πτερυγισμοί τῆς στιγμῆς καθ' ήν άνίπτανται δέν

άνανεοῦνται, εν γένει, κατά τῆν πτήσιν. Δέν ύπάρχει άμφιβολία ότι υπό μηχανικήν έποψιν, τὰ πτηνά εύρίσκονται υπό συνθήκας έντελῶς έφαρμοσίμους είνε συσκευῆν συνδιάζουσιν τό άεροπλάνον μετά του έλικοπτέρου.

Κατά τās εξαιρετικās περιπτώσεις καθ' καθ' ής θελήσωσιν ν' άνέλθωσιν όσον τό δυνατόν ταχύτερον, καταναλίσκουσι πολλήν δύναμιν, ενῶ κατά τῆν συνήθη πορείαν των συγκρατοῦνται χάρις είνε τῆν προς τὰ πρόσω κίνησιν, εξοικονομοῦντα οὕτω τῆν κινήτηριον δύναμίντων. Ηπτέρυξ λοιπόν του πτηνοῦ είνε όργανον εκτελοῦν πολλαπλῶς λειτουργίαι χρησιμεῖον κυρίως ως ύποστηρικτική, και ως κινήτηριος έλιξ ένίοτε δε και ως έλιξ ύποστηρίξεως.

Θά λάβῃ ποτε άνάγκην ό άνθρωπος νακατασκευάσῃ όρνιθόπτεραμηχανήματα μεγάλων διαστάσεων; δέν τό πιστεύομεν· Όπως τὰ τελειοποιηθέντα μέσα τῆςεπί τῆς ξηρῶς και του ύδατος μετακινήσεως, εχουνῶς κινήτηρια τόν τροχόν και τῆν έλικα, δέν εύρομεν δε ωφέλειαν να δώσωμεν πύδας είνε τās άτμομηχανῶς των σιδηροδρόμων και πτερυγία είνε τὰ άτμόπλοια, οὕτω οὐδεμίαν θα εύρωμεν ωφέλειαν άπομιμούμενοι δουλικῶς τās πτέρυγας; άρκει να εχουμεν μηχανήματα άναπληροῦντα αὐτά; Η διαρκῆς περιστροφική κίνησις είνε τό χαρακτηριστικόν άπασῶν των υπό του ανθρώπου επινόηθειῶν μηχανῶν. Η κίνησις αὐτῆ είνε άδύνητος είνε τὰ ζωα, άπαρτιζόμενα από όργανα ών πρέπει να εξασφαλισθῆ ή διατροφή και ή αύξησις και άτινα είνε συνδεδεμένα προς άλλαλα· δι' ό και ή φύσις ήναγκάσθη να προστρέξῃ είνε τās επαναλειπτικῶς κινήσεις. Υπό μηχανικήν έποψιν αί κινήσεις αὐται μειονεκτοῦσι των διηνεκῶν, τās όποιῶς δικαίως προτιμᾷ και έφαρμόζει ό άνθρωπος είνε άπαντας τούς οὗς κατεσκεύασε μηχανισμούς.

X'

Άπεδείξαμεν άρκούντως ότι ή άποκλειστική χρῆσις των άεροπλάνων είνε ή προς τῆν άεροπλοῖαν άγούσα· άπαντες άλλως οι είνε τό ζήτημα τουτο ειδικῶς άσχοληθέντες έσχημάτισαν τῆν πεποιθηνταὐτῆν.

ένόσω όμως δέν εχουμεν κινητήριουςμηχανῶς έπαρκῶς έλαφρῶς, ήτο δύσκολον ν' άποδειχθῆ πρακτικῶς ή άλήθεια αὐτῆ. Σήμεραν άπεδείχθη. Πρό δύο μόλις ετών έπιστοποιεῖτο έπισήμως ότι πτητική μηχανή άνυψώθη μετ' ανθρώπου είνε τόν άερα. Η πτήσις των ήτο λίαν δειλή, περιορισθεῖσα είνε 60 μέτρα· εκτοτε όμως συνετελεσθησαν πρόοδοι καταπληκτικῶς ταχέως. Αί διανοθεισαι άποστασεις αίτινες ύπελογίζοντο κατά εκατοντάδας και κατόπιν κατά χιλιάδας μέτρων, υπερέβησαν σήμεραν τό μυριόμετρον τό όποσον θα είνε του λοιποῦ ή μονῆς τῆς καταμετρήσεως των διανομένων άποστάσεων. Είνε τρανή άπόδειξις του βασίμου των θεωρητικῶν ύπολογισμῶν: "Όταν ανακάλυψις τις προοδεῖ μετὰ τσαύτης ταχύτητος, δύναμεθα να εῖμεθα βέβαιοι περι τῆς περαιτέρω αὐτῆς άναπτύξεως. Αὐτό σημαίνει ότι βασίζετας επί ύγειῶν και συμφῶνων προς τούς νόμους τῆς φύσεως άρχῶν.

Υπάρχει και άλλη τις πρόσδος. Έμεμφοντο πρό έτους τὰ άεροπλάνα ως μη δύναμενα ν' ακολουθήσωσιν άλλην διεύθυνσιν εκτός τῆς εύθείας και ως ύφιστάμενα άνυπερβλήτους δυσκολίας ίνα εκτελέσωσιν στροφῶς. Η δυσχερεία αὐτῆ εζέλιπε.

Τίνος λοιπόν στεροῦνται τῆν σήμεραν να καταστῶσι τέλεια; Τριῶν τινων: Να εκτελώσι ταξείδια μακρῶς διαρκείας, ν' άνυψοῦνται είνε έπαρκῶς ύψος, κατ' έμῆν γνώμην ίκνων εκτοντάδων μετρῶν, και τέλος να μετακινίζωσι βαρύτερα φορτία. Οὐδὲ ήχος άμφιβολίας ύπάρχει ότι τὰ desiderata ταῦτα θα εκπληρωθῶσιν εντός προθεσμίας πολλῶ βραχυτέρως ή όσον ύποθέτομεν. Αί κινήτηριοι μηχαναί, ήδη αξιολογούμεστοι, θα τελειοποιηθῶσι. Θα κατανοηθῶσι βελύτερον αί

λεπτομέρειαι των νόμων τῆς αντίστασεως του άερος, τουτο δε θα επιτρέψῃ τῆν βελτίωσιν του ποιοῦ των ύποστηρικτῶν· Διά τῆς άσκήσεως οι άεροπόροι θα καθίστανται επί μαλλον και μαλλον κύριοι του στοιχείου των. Χάρις είνε τās πρυόδους ταύτας τὰ άεροπλάνα θα φθάσωσιν είνε βελύτερον τελειότητος επιτροπούσης τῆν πρακτικήν αὐτῶν έφαρμογήν. Συνδυαζόμενα μετά των έλικοπτέρων, θα δυνηθῶν να διευκολύνωσι τῆν άνύψωσιν είνε τόν άερα και τῆν είνε τῆν γῆν επάνοδον, τότε δε θα καταπέσωσιν αί τελευταίαι άντιρρήσεις, αί κατὰ των νέων τούτων μέσων τῆς συγκοινωνίας διατυπούμεναι.

Προς τό παρόν απέχωμεν άδικαιολογητό σκεπτικισμοῦ και μη σπεύδωμεν να συμπεράνωμεν ότι επειδή σήμεραν τὰ άεροπλάνα είνε αντικείμενα έπιστημονικῆς περιεργείας, ών τό έπωφελές υπό υλικῆν έποψιν δέν άπεδείχθη είνεσί, τὰ μηχανήματα ταῦτα θα διακίμενωσιν είνετι άνωφελέη. Συλλογιζόμενοι οὕτω θα έπρεπε να καταδικάσωμεν τελεσιδικῶς πάσας τās εν τῇ γενέσει αὐτῶν ανακαλύψεις.

Μιμηθῶμεν μαλλον τῆν φρόνησιν του Φραγκλίνου, και εφαρμόσωμεν είνε τὰ άεροπλάνα τῆν σκέψιν ήν εζέφερε πρό 125 ετών, καθ' ήν στιγμήν άνεκαλύπτοντο τὰ άερόστατα. Είνε ερώτησιν άπειθυνθεῖσαν αὐτῷ: Είνε τί θα χρησιμεύσωσιν αί νεαι αὐταί μηχαναί; απήνητησεν: «Είνε τί χρησιμεῖει τό άρτιγενές βρέφος;»

ΠΑΥΛΟΣ ΡΕΝΑΡ

Λοχαγός.

Μετάφρασις Θ. Λ. ΑΜΙΡΟΥ

Αθήναι, Σεπτέμβριος 1908

ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙΣ

Εν τῷ περὶ ἀντικαταστάσεως συμφώνων προσθετέα μὲν τρία νέα ἐδάφια τὰδε· 6 δις). Γ ἀντὶ τοῦ Κ, τελικοῦ τῆς προθέσεως ἐκ ἐν συντάξει, πρὸ τοῦ Μ· οἶον (Δελτ. Ὁθρυος Γ' σ. 26, στ. 30) οἱ ἐγ. Μελιτείας ἀγορανόμοι.

10 δις). Λ ἀντὶ τοῦ Ν, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ποταμοῦ (Δελτ. ἐνθ' ἀνωτ. σ. 25, στ. 8) Ἐλιπέος.

14 δις). ΒΓ ἀντὶ τοῦ Β, σπανιώτατα· οἶον (Inscr Thessal. 517) Ἀγάθου Ἀρῦβγαιος· συμπληρωτέα δὲ ἰσάριθμα τὰδε·

13) Σ ἀντὶ Ξ, ... β')... ἔτ. δὲ καὶ πρὸ τοῦ Θ· οἶον... (αὐτ.) ἐσθήμεν (=ἐξ†θήμεν, ἐκθηεναι).

18)... Σημ. Ἄρα καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Γ' ἀντὶ τοῦ ΚΔ, ἐν τοῖς ῥήμασι, γδέρω (=ἐκδάρω), καὶ γδύνω (=ἐκδύω) καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν παραγώγαις, δὲν εἶνε κατ' ἔθος νεώτερον, ἀλλὰ κατ' ἀρχαίον.

Πιθανώτατα δὲ καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ΒΓ ἀντὶ τοῦ ΚΒ, ἐν τοῖς ῥήμασι, βγαίνω (=ἐκβαίνω), καὶ βγάλλω (=ἐκβάλλω), καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν παραγώγαις, ἀρχαίαν ἔχει τὴν πηγὴν.

28) ΝΦ ἀντὶ τοῦ ΜΦ, ... β') ἀπαξ ἐν κυρίῳ ὀνόματι συνθέτω ἐκ τῆς προθέσεως ἀμφί· οἶον (Δελ. Ὁθρυος Β' σ. 5) Ἀμφιλόχου. — ἀλλ' (Inscr. Thessal 517 Λαρ' Ἀμφίαιος, Ἀμφιλόχειος, ἀνευ τινὸς μεταβολῆς.

4. Χρῆσις διπλῶν συμφώνων

Οἱ ἀρχαῖοι Θεσσαλοὶ οὕτως ἠγάπων τὸν συνδυασμὸν δύο ὁμοίων συμφώνων, ὥστε οὐ μόνον ἐτήρουν τὰ συμπίπτοντα τοιαῦτα ἐν τῷ σχηματισμῷ τύπων ἢ ἐν τῇ ἀπο-

τομῇ προθέσεων, οἶον Μαγνείτεσσιν, ἔσσεσθιν, καττάπερ, ὑπαρὸ τὰς, ἀφωμοῖον δὲ πρὸς ἀλλήλα ἢ μετεβάλλον εἰς δύο ὁμοια τὰ διαφέροντ' ἀλλήλων, οἶον κάππαντὸς χρόνοι ἐττοῖ παρεόντος, πρασσέμεν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκὺτὰ τυγχάνοντα ἐδιπλασιαζόν· οἶον Χάβθειος, Βαρεκκας, Δειννίας.

α'· Ἀφώνων

1) ΒΒ, κατὰ διπλασιασμὸν σπανιώτατον ἐν ὑποκοριστικοῖς κυρίοις ὀνόμασι καὶ τοῖς οἰκείοις πατρωνυμικοῖς· οἶον (Inscr. Thessal 234 Φαρ.) Χάβθειος· — ἀλλ' (αὐτ.) Εὐβοίαιος, δι' ἀπλοῦ Β.

2) ΔΔ, σπανιώτατα ἢ κατὰ διπλασιασμὸν ἢ κατ' ἀφομοίωσιν τοῦ φωνήεντος Ι πρὸς τὸ σύμφωνον Δ· οἶον (ἀλλαχ.) καθ' ἰδίαν, Κλεομέδδεις — ἀλλ' (αὐτ.) Ἀσστομειδεῖς, (517 Λαρ.) Θρασμεῖδεις ἀνευ ἀφομοιώσεως.

3) ΚΚ, α') κατὰ διπλασιασμὸν μὲν 1) ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἐπιθέτω (Δελτ. Ὁθρυος Ε' σ. 31, ἀριθ. 2) Δι' Ἰκτετε[σίφ] — β') ἐν ὑποκοριστικοῖς κυρίοις ὀνόμασιν εἰς κας καὶ τοῖς οἰκείοις πατρωνυμικοῖς· οἶον (Inscr. Thessal. 517 Λαρ.) Βερέκκας καὶ (ἀλλαχ.) Ναυσίαιος.

β') κατ' ἀφομοίωσιν δὲ τοῦ Τ τῆς προθέσεως ποτὶ ἀποτεταμένης πρὸς τὸ ἀρκετικὸν Κ τῆς ἀντωνυμίας κὶ (=τὶ)· οἶον (αὐτ.) πόκκι (=ἄτι).

4) ΠΠ, α') κατὰ σύμπτωσιν μὲν σπανιώτατα ἐν τῇ ἀποτομῇ τῆς προθέσεως ὑπὸ ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς πρόσ· οἶον (αὐτ.) ὑπρὸ τὰς (=πρότερον).

β') κατ' ἀφομοίωσιν δὲ 1) τοῦ Τ τῆς προθέσεως κατὰ ἀποτεταμένης, πρὸς τὸ ἀρκετικὸν Π τῶς ἐπομένης λέξεως· οἶον (αὐτ.) κάππαντὸς χρόνοι· — 2) τοῦ ἀρκετι-

Τ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους πρὸς τὸ Π τῆς προθέσεως ἀπὸ ἀποτεταμένης· οἶον (Inscr. Thessal antiq. 1901, XXI) ἀππεῖσαι (=ἀποτῖσαι).

5) ΤΤ, α') κατὰ σύμπτωσιν μὲν, 1) ὅταν πρὸ τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἁμοφώνου ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ἢ τοῦ συνδέσμου τέ ἀποτεμνηται ἢ πρόθεσις κατὰ· οἶον (Inscr. Thessal. 517 Λαρ.) καττάπερ ὁ βασιλεὺς ἐγράψε, κἀττὰν ἐπιστολὴν τοῦ βασιλεῖος κἀττε τὰς ἐπιστολὰς τοῦ βασιλεῖος καὶ τὰ ψαφίσματα τὰς πόλιος. — 2) ὅταν πρὸ τοῦ ἄρθρου ἀποτεμνηται ἢ πρόθεσις ποτὶ· οἶον (αὐτ.) ποτὶ τὸς ταγὸς καὶ τὰν πόλιν.

β') κατ' ἀφομοίωσιν δὲ τοῦ Π πρὸς τὸ Τ, 1) ὅταν πρὸ τοῦ ἄρθρου ἀποτεμνηται ἢ πρόθεσις ἀπὸ ἢ ἐπὶ· οἶον (αὐτ.) ἀττὰς πρεσβείας, ἀττὰν κοινὰν ποθίδου, ἐττοῖ παρεόντος. — 2) ἐν τῷ συνδυασμῷ ΠΤ, ἀρχομένῳ μὲν ἐν τοῖς ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ πόλις συνθέτοις ἢ παρκεσυνθέτοις, μεσοῦντι δ' ἐν τῷ ἐκ τοῦ ἐπιθέτου λεπτὸς παραγώγῳ κυρίῳ ὀνόματι καὶ τῷ οἰκείῳ πατρωνυμικῷ· οἶον (1233 Τυρνάβου).

α' Ἀθάνα Πολιάδι· οἱ πτολιάρχαι ὀνέθεικαν, ἀρχιπτολιάρχοντος Ἀσκλαπεοδούρου Αἰσχινάιοι, Πολύγνουτος Σιμμίαιος, Ἀσκλαπιόδουρος Ξενολάοι, Εὐξίνοτος Ἐπιγόνοι, Ἐπίνικος Πικυανίαιος»·

(517 Λαρ.) (Λεττίνας) Λεττίναιος· — ἀλλὰ (458 Κρην.) «ἔδουκε Ἀρχαρέτα Λεπτιναίῳ Καλυδονίᾳ πολιτεία», ἀνευ μεταβολῆς τινος.

γ') κατὰ μεταβολὴν δὲ τοῦ ζεύγους ΣΣ ἐν παραγώγαις κυρίοις ὀνόμασι καὶ τοῖς οἰκείοις πατρωνυμικοῖς, καὶ δὴ 1) ἐν τῷ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πτηνοῦ κόσσυφος· οἶον (ἐπιγρ. ἐκ Τυρνάβου) Κοττυφεῖοι· — 2) ἐν τῷ ἐκ τοῦ ὀνόματος βασσάρα· οἶον (141 Φθ· Θηβ.) «Ἀριστοκράτει Βατταρακείᾳ Ἀρτέμιδι Λοχέᾳ εὐζαμένα ;» — καὶ 3) ἐν τῷ ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ πάσσαν· οἶον (Φερ.) Πατουνία.

6 ΧΧ ἀντὶ τοῦ ΚΧ, σπανιώτατα, ἐν τῷ (ἀλλαχ.) Βάκχος, Βάκχιος· — ἀλλὰ (234 Φαρ.) Βάκχιος, ἀνευ μεταβολῆς τινός.

β' Ἡμιφώνων

7) α') ΛΛ, κατὰ διπλασιασμὸν μὲν 1)

ἐν τοῖς ἐκ τοῦ μύλος παραγώγαις κυρίοις ὀνόμασι καὶ τοῖς οἰκείοις πατρωνυμικοῖς· οἶον (αὐτ.) Μυλίνας, Μυλλίνειος, Μύλλειος, καὶ (250 Φαρ.) Μυλλίδι· — ἀλλ' (αὐτ.) ἐν τῷ μητρωνυμικῷ Μυλίδεος, ἀπαντᾷ ἀπλοῦν Λ' — 2) ἐν τῷ πατρωνυμικῷ (234 Φαρ.) Κολύσταιος· — ἀλλ' (αὐτ.) ἐν τῷ κυρίῳ Κολύστιας, ἀντι τοῦ διπλοῦ ΛΛ ἀπαντᾷ διπλοῦν ΣΣ. — καὶ 3) ἐν τῷ προσηγορικῷ οὐσιαστικῷ (517 Λαρ.) ἐν στάλλας (λιθίας· δύας).

β') κατ' ἀφομοίωσιν δὲ πρὸς τὸ Λ' 1) τοῦ μὲν φωνήεντος Ι ἐν τῷ (1229 Φαλ.) ἀριθμητικῷ (μνάς) χελλίας. — ἀλλ' ἐν τῷ (Δελτ. Ὁθρυος Β' σ. 9, ἀριθ. 13) (δηνάριον) χεῖλια, δὲν ἐγένετο ἀφομοίωσις· — 2) τοῦ δὲ προσφύματος Ν ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος (Inscr, Thessal 517 Λαρ.) βέλλειται (=βούληται), καὶ (513 Λαρ.) βέλλουνθιν (=βούλωνται). — 3) τοῦ δὲ χρονικοῦ γαρκετῆρος Σ ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ ἀρίστου ῥήματος, οὗ τὸ θέμα λήγει εἰς Λ' οἶον (517 Λαρ.) ἀπυσιέλλαντος.

8) ΜΜ, α') κατὰ διπλασιασμὸν μὲν 1) ἐν τῷ α' πληθυντικῷ προσώπῳ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν· οἶον (αὐτ.) ἀ ἄμμεον πόλις, παρ' ἄμμε· — 2) ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ μηνὸς (αὐτ.) Πανάμμοι· — 3) ἐν ὑποκοριστικοῖς κυρίοις ὀνόμασι καὶ τοῖς οἰκείοις πατρωνυμικοῖς· οἶον (234 Φαρ.) Ἐχέμμαιος, καὶ (ἀλλαχ.) Φιλομμείοιο — 4) ἐν τοῖς ἐκ τοῦ ἐπιθέτου σιμὸς παραγώγαις κυρίοις ὀνόμασι τοῖς εἰς -μίας ἢ -μιοῦν λήγουσι καὶ καὶ τοῖς οἰκείοις πατρωνυμικοῖς· οἶον (Δελτ. Ὁθρυος σ. 19, 25, καὶ Inscr. Thessal. 1233 ἐκ Τυρνάβου) Σιμμίαος, (Inscr. Thessal. 517 Λαρ.) Σιμ(μ)ίας, Σιμμούνειος, καθ' ὃ καὶ (αὐτ.) (Σίμ)μειος. — ἀλλ' (αὐτ.) Σιμύλος, Σιμίλαιος, καὶ (234 Φαρ.) Σιμίας, Σιμιοῦν, Σίμειος, — δι' ἀπλοῦ Μ. — 5) ἐν τῷ προσηγορικῷ οὐσιαστικῷ (Δελτ. Ορθυος Ε' σ. 23) μναμμείον.

β') κατὰ μετάθεσιν δὲ καὶ ἀφομοίωσιν πρὸς τὸ Μ, 1) τοῦ μὲν φωνήεντος Ι ἐν τῷ ἐκ τοῦ Δαμάτειο παραγώγῳ κυρίῳ ὀνόματι καὶ τῷ οἰκείῳ πατρωνυμικῷ· οἶον αὐτ'

Β' σ. 18, στ. 14, καθ' ἡμετέραν ἀνάγνωσιν) [Δ]έματρος (= Δεμάτριος), καὶ (Inscr. Thessal. 517 Λακρ.) Δαματρίειος (= Δαματρίεος) — ἀλλὰ (234 Φακρ.) Δαματρίειος, ἄνευ τινὸς μεταβολῆς — τοῦ δὲ συμφώνου Ν ἐν τῷ ἐκ τοῦ μειννός συνθέτω ἐπιθέτω (506 Λακρ.) τὰν ἐξόμεινον — ἀλλ' (ἀλλαχ.) τὰν ἐξόμεινον, διὰ διπλοῦ ΝΝ.

γ') κατ' ἀφομοίωσιν δὲ ἀπλῆν τοῦ Σ πρὸς τὸ Μ ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ ἐνεστῶτος τοῦ σιγμολήκτου συνδετικοῦ ρήματος (517 Λακρ.) ἔμμεν — ἀλλ' (Inscr. Thessal. antiq. 1901, VI.)

«Μνημ' ἐμί Πυρριάδα, ἧς οὐκ ἐπίστατο ψεύγον, ἀλλ' αὐθε πὲρ γὰς τὰς δὲ πολλὸν ἀριστεύον ἔθανε» — — δι' ἀπλοῦ Μ.

δ') κατ' ἀφομοίωσιν δὲ (περὶ ἧς καὶ ἐν τῷ περὶ ἀντικαταστάσεως συμφώνων ἐγένετο λόγος) τοῦ τελικοῦ Ν διαφόρων μερῶν λόγου πρὸς τὸ ἀρκτικόν Μ τῆς ἐπομένης λέξεως καὶ δὴ 1) μὲν τοῦ ἄρθρου οἶον (Inscr. Thessal. 517 Λακρ.) τὰμ μὲν ἴαν... τὰμ μὰ ἄλλαν — ἀλλ' (αὐτ.) τοῦν μὰ λοιποῦν, ἄνευ ἀφομοιώσεως — 2 καὶ 3) δὲ σπανίως τῆς τε ρηματικῆς κατὰλήξεως -εν καὶ τῆς προθέσεως ἐν οἶον (234 Φακρ.) ἐδούκαεμ μὰ ἐμ Μακουνίασις. — ἀλλ' ('Εφημ. Ἀρχαιολ. 1901, σ. 124, στ. 6) ἐμαρτύρησεν μαρτυρίαν, ἄνευ ἀφομοιώσεως.

Σημ. Τῆς δὲ προθέσεως σὺν οὐδέποτε οὐδ' ἐν συνθέσει οἶον (518 Λακρ.) συνμενάντων ἀμεταβλήτως.

9) ΝΝ, α') κατὰ διπλασιασμὸν μὲν 1) ἐν τῷ ἐκ τῆς ρίζης γεν — παρὰ γῶγφ μὲν πόλεως ὀνόματι καὶ τῷ οἰκείῳ ἐθνικῷ συνθέτω δὲ ἀνδρός οἶον (ἐπιγρ. νομ.) Γοννέων, καὶ (Δελτ. Ὀρθρὸς στ' σ. 49) Γενν [ί]που — ἀλλ' (αὐτ. σ. 49) ὑπὸ Γεναράτου, δι' ἀπλοῦ Ν — 2) ἐν τοῖς ἐκ τοῦ

δένδρου, κρανέα, παρὰ γῶγφ κυρίως ὀνόμασι, πόλεως τε καὶ τοῦ οἰκείου, ἐθνικῷ καὶ ἀνδρός καὶ τοῦ οἰκείου πατρωνυμικοῦ οἶον (Inscr Thessal.) 517 Λακρ.) Κραννούνοι, καὶ (ἀλλαχ.) Κραννίδαί, καθ' ὃ καὶ Φρυγονίδαί. — 3) ἐν τῷ ἐκ τοῦ Πausanias πατρωνυμικῷ οἶον (Δελτ. Ὀρθρὸς Β' σ. 18, στ. 11, καθ' ἡμετέραν ἀνάγνωσιν) Πausanias[ιος] — ἀλλ' (Inscr. Thessal. 234 Φακρ. καὶ 517 Λακρ.) Πausanias, Πausanias[ος] δι' ἀπλοῦ Ν. — 4) ἐν κυρίῳ ὀνόματι ἐκ τοῦ ἐπιθέτου δεινός οἶον (Δελτ. Ὀρθρὸς Ε' σ. 22) Δεινίας. — — ἀλλ' Inscr Thessal 234 Φακρ.) Δεινίας, δι' ἀπλοῦ Ν. — — 5) ἐν κυρίῳ ὀνόματι γυναικὸς ἐκ τοῦ συγκριτικοῦ πάσων οἶον (Δελτ. Ὀρθρὸς Β' σ. 16, ἀριθ. 24) Παττουνία. — — 6) ἐν συνθέτω κυρίῳ ὀνόματι γυναικὸς ἐκ τοῦ ἐπιθέτου ξένος οἶον (αὐτ. σ. 12, στ. 26 καθ' ἡμετέραν ἀνάγνωσιν),

Μηνός Ποιμάου ἰ — Φαλαχξένν [α]

'Ελε]υ[θ]ερωθεῖσκα... .

ἀλλ' (Inscr Thessal. 230 Φακρ. καὶ 517 Λακρ.) Πολύξενος, Φιλόξενος, Πολυ(φιλο-)ξένιος, — — δι' ἀπλοῦ Ν. — — δι' ἀπλοῦ Ν. — — 7) ἐν τοῖς ἐκ τοῦ συνθέτου ἐπιθέτου πρόξενος παρὰ γῶγφ, τῷ τε κυρίῳ (Δελτ. Ὀρθρὸς Σ' σ. 49) Προξέννου, καὶ τῷ ἀφηρημένῳ Inscr. Thessal. 258 Κιερ.) τὰν προξενίαν, πὲρ προξενίου. — — 8) ἐν τῷ οὐσιαστικῷ (αὐτ.) μεινός καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ συνθέτοις (517 Λακρ.) τῶν ὑστερομηνεῖα, καὶ (ἀλλαχ.) τὰν ἐξόμεινον, καὶ κατὰ μετάθεσιν καὶ ἀφομοίωσιν τοῦ Ν πρὸς τὸ Μ (506 Λακρ.) ἐξόμεινον.

β') κατ' ἀφομοίωσιν τοῦ φωνήεντος Ι πρὸς τὸ σύμφωνον Ν ἐν τῷ κυρίῳ ὀνόματι πόλεως κατὰ τῷ οἰκείῳ ἐθνικῷ οἶον (Φακρ.) «Φαλαναίου ἀπόλις» — — β', δ' ἐν τῷ ρήματι (517 Λακρ.) κρεννέμεν — — 2) κατὰ μετάθεσιν δὲ καὶ ἀφομοίωσιν ἐν τοῖς ἐκ τοῦ Διονύσοι (= Διονυσίοι), καὶ (αὐτ.) Μεννέας — — ἀλλὰ (Δελτ. Ὀρθρὸς Ε' σ. 19, ἀριθ. 6)

«Βούπ(λ)χλος Μενεῖα Μκαεδών» ἄνευ τινὸς μεταβολῆς.

γ' κατ' ἀφομοίωσιν δὲ τοῦ συμφώνου Σ

πρὸς τὸ Ν ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ ἀορίστου τῶν ἐνρινοκλήτων ρημάτων οἶον (Inscr Thessal. 517 Λακρ.) συνμεντάουν.

10) ΞΞ, κατὰ διπλασιασμὸν τοῦ Ξ τῆς ἔξ προθέσεως ἐν συνθέσει ἐν τοῖς πρὸ τοῦ Εὐκλείδου χρόνοις οἶον (257 Σθητ.) ἔξξανακάδεν — — ἀλλὰ 517 Λακρ.) ἔξεργασθεῖσαι, δι' ἀπλοῦ Ξ.

11) ΡΡ, α') κατὰ διπλασιασμὸν μὲν 1) ἐν τῷ ἐθνικῷ ὀνόματι περιορίων (Φακρ. Περραιβοῖς. — — 2) ἐν τῷ συνδυασμῷ-ορι οἶον (ἀλλαχ.) Κορρίμαχος, 234 Φακρ.) Χορριούνειος — — ἀλλ' (αὐτ.) Καρίουν Καριούνειος, Φαλαρίου Σατυρίου, δι' ἀπλοῦ Ρ.

β' κατ' ἀφομοίωσιν δὲ τοῦ φωνήεντος Ι πρὸς τὸ σύμφωνον Ρ, 1) ἀπλωμέν ἐν τοῖς ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ πείρα παρὰ γῶγφ, τῷ τε κυρίῳ ὀνόματι (αὐτ.) Πέρρας, καὶ τῷ πατρωνυμικῷ (αὐτ.) Περραίειος, καὶ τῷ ρήματι (ἀλλαχ. περράτει — — 2) ἐν μεταθέσει δ' ἐν τῷ συνδυασμῷ, -υρι- ἐν τε τῷ καὶ ἐν τῷ ἐπιθέτω (517 Λακρ.) (κῦρρον) (ἔμμεν) — ἀλλὰ 512 Λακρ.) κύριον οὐσιαστικῷ (ἀλλαχ.) ἀργύρροι (= ἀργυροί, ἔμμεν καὶ 234 Φακρ.) Σατυρίου, ἄνευ τινὸς μεταβολῆς.

Σημ. Ὁ συνδυασμὸς ΣΡΡ ἀπαντᾷ ἐν κυρίῳ ὀνόματι γυναικὸς συνθέτω ἐκ τοῦ ἐπιθέτου ἑυτός οἶον (Δελτ. Ὀρθρὸς Ε' σ. 27, ἀριθ. 24)

«Ἄδορρυτά τοῦ Ἀλεύχ Λαρυμναία».

12) ΣΣ, εἴτε μεταξὺ δύο φωνήεντων ἢ διφθόγγων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἴτ' ἐν συνδυασμῷ μετ' ἄλλου συμφώνου.

Μεταξὺ φωνήεντων ἢ διφθόγγων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου.

1) Κατὰ σύμπτωσιν μὲν α' ἐν τῇ πληθυντικῇ δοτικῇ τῶν τριτοκλήτων, σχηματιζομένων πάντων σχεδὸν κατ' ἀκολουθίαν τῷ σιγμολήκτου οἶον (Φακρ.) «Φαλαναίου ἀπόλις ἔδουκε Περραιβοῖς καὶ Δολόπεσσι καὶ Αἰνιάνεσσι καὶ Ἀχαιοῖς καὶ Μαγνεῖτεσσι»... (513 Λακρ.) χρεματίσσει, 1239 Φακρ.) πάντεσσι, [517 Λακρ.] τοῖς κατοικέντεσσι, (513 Λακρ.) δρασαντεσσι. 1229 Φακρ.) τοῖς ἐνοικοδομεικόντεσσι — — ἀλλ' (ἀλλαχ. ὑπάρχονσι, κανονικῶς — — — β') ἐν τῷ

σχηματισμῷ τοῦ μέλλοντος τοῦ σιγμολήκτου συνδετικοῦ ρήματος (517 Λακρ.) ἔσσεσθεῖν.

2) κατὰ διπλασιασμὸν δὲ μεμκρυτῆς μένως ἐν τῇ ποσότητος σημαντικῇ ἀναφορικῇ ἀντωνυμίᾳ οἶον (258 Κιερ καὶ 512 Λακρ.) ὄσσα.

3) κατὰ μεταβολὴν δὲ τοῦ οὐρανικοφώνου χαρακτήρος μετὰ τοῦ προσφύματος καὶ ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ ἐνεστῶτος, τῶν εἰς σεμεν ληγόντων ρημάτων οἶον (517 Λακρ.) πρασσέμεν.

4) κατ' ἀφομοίωσιν δὲ τοῦ φωνήεντος Ι πρὸς τὸ σύμφωνον Σ, α') ἐν τοῖς κυρίοις ὀνόμασι τοῖς λήγουσιν εἰς -σίας ἢ ἡ σιαδασ ἢ -σιουν, μετὰ δὲ τὴν ἀφομοίωσιν εἰς -σας ἢ -σαδασ ἢ σσουν, καὶ τοῖς οἰκείοις πατρωνυμικοῖς οἶον (234 Φακρ.) Ἄσσας, Ἄσσαιος, Ἀγάσας Ἀμεύσας, Νικάσας, Πείσας, (258 Κιερ.) Μνάσας (ἀλλαχ.) Αἰνεισσάδας καὶ 234 Φακρ.) Ἄσσουνειος — — ἀλλὰ 244 Φακρ.) Ὀρσίαι, Ἀγισίαιος, 234 Φακρ. (Νικασίαιος, καὶ (517 Λακρ.) Ἀγισίαις, Ἀγισίαιος, Θερσίαιος, Λυσίας, Μνασιαῖοι, ἄνευ ἀφομοιώσεως.

β) ἐν τῷ ἀσυνθετικῷ μέρει κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν οἰκείων πατρωνυμικῶν λήγοντι εἰς -σι, καὶ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν εἰς σσ οἶον (258 Κιερ. (Πεισσαρέτοι, καὶ (234 Φακρ.) Ἀσσανδρείος — — ἀλλ' αὐτ.) Ἀσσανδρος. — — καὶ (239 Φακρ.) Ἀγειαρέτα, δι' ἀπλοῦ Σ.

γ' ἐν τῷ ρήματι παρὰ συνθέτω ἐκ τοῦ θέματος γυμνασι-σπανιώτατα, οἶον (ἀλλαχ.) γυμνασιαρχεῖσαντος. — — (ἀλλὰ 517 Λακρ.) γυμνασιαρχέσαντος, ἄνευ ἀφομοιώσεως.

5) ἀντὶ τοῦ Ζ, μεμκρυτῆρ μένως ἐν τῷ (αὐτ.) ἐνεφανίσσει (= ἐνεφάνισσον).

β' Ἐν συνδυασμῷ μετ' ἄλλου συμφώνου εἰς τεσσάρους, ΣΣΤ, ΣΣΘ, ΣΣΚ, ΣΣΧ.

6) ΣΣΤ συνήθως οἶον (Inscr Thessal, antiq. 1901, X) «Ἄματερ Διοκλέα ἔσστασ' Ἐχενάξις... τεῖς ἀδελφοῖς ἔσστα»... (αὐτ. XX)... Ὀρσεστιάδα ἀνέθεκε τῶν Θέμιστι» — (αὐτ. XXI) τον Γαστον κίς — καὶ (Inscr Thessal 153 Φθ. Θ ἡβ.) -Ἀσσύμαχος, 234 Φακρ. Ἀσστόμαχος, Ἀσστομείδης, Ἀσστονόειος, Γαστρούνειος, Καλλίστρατος

Καλλιστράτειος, Καλύστας, Ὑβρίστας, — καὶ (Δελτ. Ὁρθρος Β' 9) θεοὶ χαριστήρια καὶ αὐτ. 18, στ, 16, καθ' ἡμετέρων ἀνάγκων)... υκλιάουν Ἀντιστράτεις], καὶ (αὐτ. Γ' σ. 28) οἱ προστάται — — — ἀλλ' (Inscr Thessal. 250 Φαρ.) «Σίμων ὁ Μιλλίδεος ἐπέστοσε μκτέρι ηεῖ Μυλλίδι... σσ»... καὶ 257 Σθητ. τὸν τζγὸν τὸν ἐπεστάοντα, καὶ (234 Φαρ.) Δράστας Καλλύσταιος, Δοτύλος, Ἀριστούνειος, — καὶ (517 Λαρ.) Ὁρέστας, Ὁρέσταιος Ὑβρίστας, Θεμιστοῖοι, Ἀσιίππειος, Ἀριστο(κλέως), - μένεις. Ἀριστό(βουλος-μαχοςος. Ἀριστάνδρειος, Ἀριστο(δάμειος-λέαιος- κράτειος - μένεις) - φάνειος, καὶ 244 Φαρ.) Μεθύστας Μεθύσταιος, — καὶ 234 Φαρ. καὶ 517 Λαρ Ὑβρίσταιος, — καὶ (Inscr Thessal. 4899 IV) Ἀριστίου, Ἀστεδάμοι, — — — δι' ἀπλοῦ Σ σὺν τῷ Τ.

7) ΣΣΘ, σπκνιώτατα οἶον (Inscr, Thessal antiq. 1901, XVII.)

Ματέροι εὐχολάν, Αἰσόνιε, τοῖτοδ[ἀγαλμα Πατροκλέας ὀνέθεικε. . . Ὁρεσσοθειάτας» — — — ἀλλ' (Inscr Thessal 517 Λαρ. Δαμοσθένειος, Λασθένεις Λασθένεις, — — — δι' ἀπλοῦ Σ σὺν τῷ Θ.

8) ΣΣΚ, ἐνίοτε οἶον (Inscr Thessal antiq. 1901, ΧΦΙ) Φκλίσκαται, καὶ Inscr Thessal 234 Φαρ.) Ἀσκαλαπιάδας Δρομίσκος, Φρυνίσκος, καὶ (Δελτ. Ὁρθρος Γ', σ. 48, ἐδφ. 5) Ὀνασίσκων. — — — ἀλλ' Inscr. Thessal. 234 Φαρ. Ἀσκατος, Μενίσκος, Παρμενίσκος, καὶ 517 Λαρ.) Ἀσκαλαπιάδας Ἀσκαλαπιάδαιος Βοῖσκος, Παρμενίσκειος, Φιλίσκος, καὶ (1233 ἐκ Τυρνάβου) Ἀσκαλαπιδόμορος, — — — δι' ἀπλοῦ Σ σὺν τῷ Κ

9) ΣΣΧ, σπκνιώτατα οἶον 234 Φαρ.) Αἰσχύλος, Αἰσχίναιος — — — ἀλλὰ (517 Λαρ.) Αἰσχίνας, Αἰσχύλος, Αἰσχύλειος, Λεσχύνας Λεσχίναιος καὶ (1233 ἐκ Τυρνάβου) Αἰσχινάιοι, — — — δι' ἀπλοῦ Σ. σὺν τῷ Χ.

Β. Συγκεφαλαίωσις μεταβολῶν τοῦ τελικοῦ Ν. διαφόρων μερῶν λόγου.

1) Τοῦ μὲν ἄρθρου τὸ τελικὸν Ν μετα-

μεταβάλλεται εἰς Μ. α) πρὸ τοῦ Μ. οἶον (517 Λαρ.) τὰ μὲν ἴαν... τὰ μὰ ἄλλαν (δῖς) — — — ἀλλ' (αὐτ. τοῦν μὰ λοιποῦν, ἄνευ ἀφομοιώσεως.

β) πρὸ τοῦ Π. σπκνίως οἶον (234 Φαρ.) τὸ μὲν πάντα χρόνον, καὶ (258 Κιερ.) στραταγέοντος τοῦμ Πεθθαλοῦν Πεισσερέτοι — — — ἀλλὰ (511 Λαρ.) τὸν πάντα χρόνον, (234 Φαρ. καὶ 517 Λαρ.) τὰν πολιτείαν 461 Κιερ) τοῦν πολιτίου, καὶ (517 Λαρ), τοῦν πολιτογραφειθέντων, τοῦν πεπολιτογραφειμένων.

Σημ. τὸ τελικὸν Μ τοῦ ἄρθρου πρὸ οὐρανισκοφώνου φυλάσσεται οἶον αὐτ. τοῦν κατοικειούτων.

2) Τῆς δὲ ρηματικῆς καταλήξεως ἐν τὸ τελικὸν σπκνίως ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ ἄρκτικὸν Μ τῆς ἐπομένης λέξεως οἶον (234 Φαρ.) ἐδούκαεμ μὰ ἐμ Μακουνίαις — — — ἀλλ' (Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1901, σ. 124, στ. 6) ἐμαρτύρησεν μαρτυρίαν, ἄνευ ἀφομοιώσεως.

Σημ. Τὸ Ν συμπίπτει τῷ Κ ἐν τῷ ρηματικῷ θεματι ἐνεκ- μετὰ τὴν συγκοπὴν τοῦ Ε. φυλάσσεται οἶον αὐτ. σ. 128! στ, 20) προσηγνέκατο,

3) Τῶν δὲ προθέσεων τῆς ἀνὰ τοῦ μὲν καθ' ἀπλὴν ἀποτομὴν τύπου ἂν τὸ τελικὸν Ν πρὸ τοῦ Π. τηρεῖται οἶον (Δελτ. Ὁρθρος Γ' σ. 25, στ. 15) κατ' ἂν πάλον — — — τοῦ δὲ καὶ μετ' ἀνταλλαγῆν τοῦ ἄρκτικῷ φωνήεντος τύπου ὃν ἐν συνθέσει τὸ τελικὸν Ν πρὸ τοῦ ἄρκτικῷ Γ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους διαφορεῖται ὅτε μὲν φυλασσόμενον, ὅτε δὲ ἀφομοιούμενον πρὸς τὸ Γ οἶον (Inscr. Thessal. 517 Λαρ.) ὄνγρᾶψιν — — — ἀλλ' (αὐτ.) ὄγγρᾶψαντας.

4) Τῆς δὲ ἐν τὸ τελικὸν Ν α) μὲν σπκνίως ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ ἄρκτικὸν Μ τῆς ἐπομένης λέξεως, ὡς ἐν τῷ παρδειγματικῷ τοῦ ἐδαφίου ἐμφαίνεται.

β) δὲ τρέπεται 1 εἰς Μ πρὸ μὲν τοῦ Π ἐν συντάξει τε καὶ ἐν συνθέσει, πρὸ δὲ τοῦ Β ἢ Φ ἐν συνθέσει οἶον 513 Λαρ.) ἐμπολέμοι, (Δελτ. Ὁρθρος Γ' σ. 26, στ. 30) ἐμ Πηρέοις, καὶ Inscr. Thessal. 247 Φαρ. Ἐμτ-δουνοῖοι, καὶ (Δελτ. ἐνθ' ἀνωτ. σ. 25, στ. 4) ἐμβάλλει, καὶ αὐτ. στ.

20 ἐμπερόντω — — ἀλλ' (Inscr. Thessal 511 Λαρ.) Ἐν πετδίουνος, ἀμεταβλήτως — — 2) εἰς Γ δὲ πρὸ τοῦ Κ ἐν συντάξει τῶν (258 Κιερ.) ἐγ Κιαρίοι, καὶ αὐτ. καὶ 512 Λαρ.) ἐγκίονα — — ἀλλὰ (Δελτ. Ὁρθρος Γ' σ. 26, στ. 32) ἐν Καλυδῶνι. ἀμεταβλήτως.

γ) δὲ φυλάσσεται πρὸ τοῦ Γ ἐν συνθέσει Inscr Thessal. 517 Λαρ.) ἐνγράφαντας.

5) Τῆς δὲ σὺν ἐν συνθέσει τὸ τελικὸν Ν α) μὲν φυλάσσεται 1) μὲν πρὸ τοῦ Μ οἶον (αὐτ.) συνμενάντων — — 2) δὲ τοῦ Κ. οἶον αὐτ.) συνκλιεῖτος.

6) δὲ διαφορεῖται πρὸ τῶν χειλεοφώνων.

1) μὲν πρὸ τοῦ Π. συνήθως μὲν τρεπόμενον εἰς Μ, ἐνίοτε δὲ φυλασσόμενον οἶον (234 Φαρ.) ταῖς οὐς ἐξ ἄρχαῖς συμπολιτεῖον μένοις καὶ συμπολεμεισάντεσσι — — ἀλλ' (Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1911, σ. 124, Μοψ.) οἱ σύνπρουροι — — 2) δὲ πρὸ τοῦ Β' οἶον (αὐτ. 1901, σ. 125) ἀπὸ τῶν συνβολῶν τοῦ Πηνειοῦ καὶ τοῦ Εὐρωποῦ — — ἀλλὰ (Δελτ. Ὁρθρος Γ' σ. 25, στ. 12. τοῦ Σκαπεταίου καὶ τοῦ Εὐρωποῦ ἐν τῶν Συμβολῶν. 3) δὲ πρὸ τοῦ Φ, τῶν (Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1911 σ. 124) οἱ σύνπρουροι — — ἀλλ' (Inscr. Thessal 1229 Φιλ. συμφανές.

Σημ. Ἀντιστρόφως δὲ τῆς ἀμφὶ προθέσεως ἐν συνθέσει ἀπὸ τὸ Μ μεταβλήεται εἰς Ν. οἶον (Δελτ. Ὁρθρος Β' σ. 5) Ἀμφιλόχου — — ἀλλ' (Inscr. Thessal. 517 Λαρ, Ἀμφίαιος, Ἀμφιλόχειος, ἄνευ μεταβολῆς τινος.

6. Συμπλήρωσις καὶ συγκεφαλαίωσις συγκοπῶν

1) Γ ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ Γ Κ σπκνιώτατα συγκόπτεται ἐν τοῖς πρὸ τοῦ Εὐκλείδου χρόνοις οἶον (257 Σθητ. ἐξζανακάδεν — — ἀλλὰ (517 Λαρ.) Ἀνάγκιππος, Ἀναγκίπποι, ἄνευ συγκοπῆς.

2) Κ ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ Κ Σ τῆς προθέσεως ἐξ (=ἐκτος) καθισταμένης ἐς 6-περ ἐν ἐκτάσει ἐξητάσθη ἐν τῇ ἀντικαταστάσει συμφώνων, τοῦ Σ ἀντὶ τοῦ Ε, ἐν τῷ 14 ἐδαφίῳ.

3) Κ ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ Ν ΚΤ ἐν τῷ 511 Λαρ.) ἔντασιν (=ἐνκτασιν, ἐγκτησιν),

4) Ν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ Ν Σ, ἄνευ ἐκτάσεως α) ἐν τῇ πληθυντικῇ αἰτιατικῇ τῶν δευτεροκλίτων οἶον 517 Λαρ.) πὸτ τὸς ταγός «μῆσποδῖκε οὐν καὶ ἄλλος ἐπινοείσμεν ἀξίος τοῦ παρ' ἡμῶν πολιτεύματος».

β) ἐν τῇ ἐνικῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους τῶν μετοχῶν μεμκρτυρημένως εἰς — ἐντ ἐχουσῶν τὸ θεμακ. χρόνου ἐνεργητικοῦ ἐνεστῶτος ἢ παθητικοῦ ἄριστου α) οἶον (459 καὶ 461 Κραν.) εὐεργετῆς (=εὐεργετῶν, ἐκ θεματος εὐεργετεντ —, καὶ (Δελτ. Ὁρθρος Β' σ. 17) ἀπελευθεροσθῆς (πολλάκις) — ἀλλ' ἐνίοτε ἀπκντᾶ κατὰ τὸν κοινὸν σχηματισμὸν, μετ' ἐκτάσεως οἶον (ἐπιγρ. ἐκ Τυρνάβου) ἀπελευθεροσθῆς.

Σημ. Δὲν συγκόπτεται δὲ τὸ Ν. α) ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ Ν Σ Α ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ θηλυκοῦ γένους ἐπιθέτου ἢ μετοχῆς ἐκ θεματος εἰς ντ' οἶον Inscr. Thessal. 234 Φαρ.) πάνσα προθυμία, καὶ (Δελτ. Ὁρθρος Β' σ. 17) ἀπελευθερωθένσα (πολλάκις).

β) ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ἐν τῷ σπκνιώτατα τοιοῦτω σχηματισμῷ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς τῶν τριτοκλίτων οἶον (ἀλλάχ.) ὑπάρχονσι. Ἴδε πλείονα περὶ τούτου ἐν τῇ χρήσει τῶν διπλῶν συμφώνων, Σ Σ, ἐν τῇ 1 περιπτώσει τῆς α' δικιρέσεως τοῦ 12 ἐδαφίου.

γ) ἐκ τῆς ρηματικῆς καταλήξεως ΝΤΙ ἢ συνήθως ΝΘΙ οἶον (Δελτ. Ὁρθρος Γ' σ. 26, στ. 22) ὀφείλοντι, καὶ (Inscr. Thessal. Φερ.) ὑπάρχονθι, καὶ (514 Λαρ.) κατοικεῖονθι.

5) ΟΛ ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ΟΛΛ, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος (517 Λαρ.) Ἀπλουνος (δῖς) οὐχὶ δὲ ἐν τοῖς ἐξ αὐτοῦ παραγώγοις ἢ συνθέτοις κυρίως ὀνόμασι καὶ τοῖς οἰκείοις πατρωνυμικοῖς οἶον (414 Φερ.) Ἀπολλούνιος, καὶ (517 Λαρ.) Ἀπολλόδορος, Ἀπολλοδούρειος.

Συμπλήρωσις καὶ συγκεφαλαίωσις ἀποτομῶν προθέσεων.

Τῶν 17 παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Θεσσαλοῖς εὐχρηστων προθέσεων, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἐν εἰν'

έν χρήσει καὶ ἀντὶ τῆς ἐλλειπούσης εἰς ἡ δὲ, διὰ μεταβέβληται εἰς διέ, οἶον (αὐτ.) διὲ τὸς πολέμος, αἱ ἐπόμενοι ἀποτέμνονται.

1) Ἡ ἀνὰ ἀποτέμνεται ἢ ἀπλῶς, ἢ γιγνομένη, ἢ συνήθως καὶ κατ' ἐναλλαγήν τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος Α εἰς Ο, ὃν καθισταμένη. α.) Καὶ ἡ μὲν ἀν ἀπαντᾷ 1) ἐν συνθέσει μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ Τ· οἶον (1229 Φκλ.) ἀντεθεῖ. — 2) ἐν συντάξει μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ Π, ἄνευ ἄλλης τινὸς μεταβολῆς· οἶον (Δελτ. Ὄθρυος Γ. σ. 25, στ. 15) κατ' ἀνπάλον-β.) ἡ δὲ ὄν ἐν συνθέσει μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ Γ, τοῦ Ν τῆς προθέσεως ἢ τηρουμένου ἢ ἀφομοιουμένου πρὸς τὸ ἀρκτικὸν Γ· οἶον. (Inscr. Thessal. 517 Λαρι) ὄνγοράμειν, ὄγγοράφαντας.

2) Ἡ παρὰ ἀπαντᾷ κατ' ἀποτομήν παρ' α') ἐν συντάξει μετὰ τοῦ ἀρθρου ἀρχομένου ἀπὸ Τ· οἶον (Δελτ. Ὄθρυος Γ. σ. 25 στ. 24) παρ' τᾶς πόπολιος.

β') ἐν συνθέσει μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ Β· οἶον (Inscr. Thessal. 257 Σθητ.) παρβαίνει.

γ') ἐπ' ἴσης ἐν συνθέσει μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ Μ· οἶον (517 Λαρ.) Παρμεν (ἰσκος-ἰσκειος-ἰούνης-ἰούνης, καὶ Παρμον (ἰδης-ἰδαίος).

Ἡ περὶ ἀπαντᾷ ἐν συντάξει κατ' ἀποτομήν παρ' α') πρὸ τοῦ Τ· οἶον (αὐτ.) πὲρ τοῦν νεουν. — β') πρὸ τοῦ Π· οἶον (258 Κιερ.) πὲρ προξενιοῦν. — γ') πρὸ τοῦ Γ· οἶον (270 Κιερ.) πὲρ γᾶς τᾶςδε. — δ') καὶ πρὸ φωνήεντος· οἶον (517 Λαρ.) πὲρ ἱεροῦν.

Σημ. Ἡ πρόθεσις πὲρ κατ' ἀποτομήν ἀπαντᾷ καὶ νῦν ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ· οἶον περπατάω, περγελάω, περβολιώτης.

4) Ἡ κατὰ ἀποτέμνεται α') πρὸ τοῦ Τ τοῦ ἀρθρου, τῆς ὁμοφώνου ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας καὶ τοῦ συνδέσμου τέ· οἶον (αὐτ.) κατ' τὴν ἐπιστολάν τοῦ βασιλεῖος κατιάπερ, καίτε τᾶς ἐπιστολάς τοῦ βρασιλεῖος καὶ τὰ ψκφίσματα. — 2) ἐν συνθέσει μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ Θ· οἶον (αὐτ.) κατθέμιν.

β') ἀφομοιουμένου τοῦ τελικοῦ Τ αὐτῆς πρὸς τὸ ἀρκτικὸν Π τῆς ἐπομένης λέξεως

οἶον (αὐτ.) καὶ παντὸς χρόνοι.

5) Ἡ ποτὶ ἀποτέμνεται α') ἄνευ ἄλλης μεταβολῆς πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ Τ τοῦ ἀρθρου· οἶον (αὐτ.) ποτὶ τὸς ταγός·

β') ἀφομοιουμένου τοῦ τελικοῦ αὐτῆς Τ πρὸς τὸ ἀρκτικὸν Κ τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας κί (=τί)· οἶον (αὐτ.) πόκι (=ἔτι). § γ') ἀπλῶς τρεπομένου τοῦ τελικοῦ αὐτῆς Τ εἰς Κ πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ Γ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους· οἶον (Φκλ.) ποζγραψαμένοις.

6) Ἡ ἀπὸ ἀποτέμνεται ἀφομοιουμένου α) τοῦ τελικοῦ Π αὐτῆς πρὸς τὸ ἀρκτικὸν Τ τοῦ ἀρθρου· οἶον (517 Λαρ.) ἀττᾶς πρεσβείας ἀττᾶν κοινᾶν ποθόδου.

β') ἀντιστρόφως τοῦ ἀρκτικοῦ Τ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους πρὸς τὸ τελικὸν Π τῆς προθέσεως· οἶον (Inscr. Thessal antiq. 1901, XXI) ἀπλεῖσαι·

Σημ. Ἡ ἀποτομή τῆς προθέσεως ἀπὸ πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ Τ τοῦ ἀρθρου ἐθίζεται καὶ νῦν πλεῖστον ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ· οἶον (παροιμ.) ἀπ' τὸ στόμα σου κείς τοῦ θεοῦ ταυτί. — ἀλλ' ἀπὸ τί; ἀπὸ τώρα, ἀποτιμάω, ἀναποτιμάτως.

7) Ἡ ὑπὸ ἀποτέμνεται σπανιώτατα ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς προθέσεως πρὸ· οἶον (Inscr. Thessal 517 Λαρ.) ὑππρὸ τᾶς.

8) Ἡ ἐπὶ ἀποτέμνεται ἀφομοιουμένου τοῦ τελικοῦ αὐτῆς Π πρὸς τὸ ἀρκτικὸν Τ τοῦ ἀρθρου οἶον (αὐτ.) ἐπιτοῖ παρεδόντος.

8. Συγκεφαλαίως μεταβολῶν τῆς προθέσεως ἐξ ἢ ἐκ

1) Ἐν τῷ κυρίως θεσσαλικῷ ιδιώματι χρήσις ἐγίγνετο τοῦ πλήρους τύπου τῆς προθέσεως ἐξ, οὐ μόνον πρὸ φωνήεντος ἀλλὰ καὶ πρὸ συμφώνου ἡμιφώνου μεμρτυρημένως πρὸ τοῦ Λ ἢ πρὸ τοῦ Ε προελθόντος κατὰ διπλασιασμόν· οἶον (Λαμ.) ἐξ Λαρίσας, (257 Σθητ.) ἐξανακάδεν.

2) Ἀλλὰ πρὸ τοῦ δασυφώνου Η, καὶ ἐκ τῶν ἀφώνων μεμρτυρημένων πρὸ τοῦ Β, Γ, Δ, Θ, Τ, ἢ πρόθεσις ἐξ μεταβάλλεται εἰς ἐς-συγκοπτομένου τοῦ Κ· οἶον (αὐτ.) ἐσθυλορέοντος, τὲς Βελφαῖο, καὶ (517 Λαρ.) ἐσγόνους, ἐσδόμεν, ἐσθέμεν, (καὶ 258 Κιερ.) ἐς τοῦν τᾶς πόλιος δαπαναμάτου.

3) Ἐν δὲ τῷ μικτῷ ιδιώματι γίγνεται χρήσις καὶ τοῦ κατ' ἀποτομήν τύπου ἐκ πρὸ συμφώνου, ὅτε τὸ Κ μεταβάλλεται εἰς Γ πρὸ τοῦ Δ ἢ πρὸ τοῦ Μ· οἶον (Ἐφημ. ἀρχαιολ. 1901, σ. 128, στ. 30) ἐγδόντας καὶ (Δελτ. Ὄθρυος Γ. σ. 26, στ. 30) ἐγ Μελιτείας.

9. Κραῖσις καὶ συνέραισις

Ἐν μὲν τῇ συναίρεσει ὑπερισχύει τὸ προηγούμενον φωνῆεν ἢ δίφθογγος, ἐν δὲ τῇ κρασίᾳ ἀντιστρόφως τὸ ἀρκτικὸν τοιοῦτον τῆς ἐπομένης λέξεως, ὡς παρακατιόντες διὰ τῶν οἰκείων παραδειγμάτων θ· ἀποδείξωμεν.

α) Κραῖσις

Αὕτη εἴηστο ἐν τοῖς πρὸ τοῦ Εὐκλείδου χρόνοις. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ Σωτηρίου τοῦ Κορινθίου προνομιοδοτικῷ ψηφίσματι Σθητονίων πολλαὶ λέξεις ἀπαντῶσι κεκραμέναι, πρακτικῶς αὐτὸ ἔλον.

Ἐσθυλορέοντος Φιλονίκο υἱο Σ· θετόνιοι ἔδοκαν Σοταῖροι τοι Κ· ορίνθιοι καὶ τοι καὶ γένοι καὶ F· οικιάταις καὶ χρέμασιν ἀσυλία·

5. ν κατέλειαν κευεργέταν ἐ· ποίεσαν κέν ταγᾶ κέν ἀταγιά. Αἴτις ταῦτα παρβαῖνοι, τὸν ταγόν τὸν ἐπεστάκοντα ἐξανακάδεν. Τὰ χυρσία καὶ τὰ ἀργύρια τὲς Βελφαῖο ἀπολόμενα ἔσσοε Ὀρέσταο Φερεκρατ·

Ἐν τούτῳ κεκραμέναι λέξεις εἰσὶ, καὶ τοῖ, κατέλειαν, κευεργέταν, κέν ταγᾶ, κέν ἀταγιά. τὲς Βελφαῖο.

Σημ. Ἐν τῷ προκειμένῳ ψηφίσματι ὅτι τὸ ἐθνικὸν ὄνομα ἀναμφισβητήτως εἶναι Σθατόνιοι (=Σθητώνιοι), ἀπεδείξαμεν διὰ μακρῶν ἐν διχτηριῇ ἡμῶν δημοσιευθεῖση ἐν τῇ ἐφημερίδι «Κήρυκι», ἐν Βόλῳ τῇ 7 Δεκεμβρίου 1907,

β' Συναίρεσις

1) α—ο=α, ἐν τῇ ἐνικῇ γενικῇ τῶν πρωτοκλίτων ἀρσενικῶν· οἶον (517 Λαρ. γυμνασιαρχέντος) Ἀλεύα Δαμοσθενεῖοι, Τιμουνίδα Τιμουνδαῖοι. — ἀλλ' ἀπαντῶσι καὶ ἄσυναίρετοι τύποι· οἶον (257 Σθητ.) Ὀρέσταο (517 Λαρ.) Μαρούκο, Πειθόλαο, καὶ κατὰ μεταπλασμόν κλίσεως

(ἀλλαχ.)-κλέας. Ὡσαύτως τὰ ἐκ τοῦ λαὸς σύνθετα συνήθως μένουσιν ἀσυναίρετα· οἶον (234 Φαρ. Κριτόλαος. (517 Λαρ.) Νικόλαος.

2) α+ου=α, ἐνίοτε εἰς ου ἐν τῇ πληθυντικῇ γενικῇ τῶν πρωτοκλιτῶν· οἶον (ἀλλαχ.) τοῦν πολιτᾶν, (258 Κιερ.) πὲρ προξενιοῦν, (517 Λαρ.) ἀττᾶν κοινᾶν ποθόδου. — ἀλλ' ἀπαντῶσι καὶ ἀσυναίρετως· οἶον (461 Κιερ.) τοῦν πολιτᾶν, ἀττᾶν κοινᾶν ποθόδου.

3) ε+ε=ει, ἐν τῷ γ' ἐνικῷ προσώπῳ τοῦ ἐνεργητικοῦ πρακτικῶν τῶν εἰς -εω ρημάτων, οὐχὶ δὲ τοῦ μέσου· οἶον (αὐτ.) διετέλει εὐεργετὲς, ἀλλὰ (517 Λαρ.) ποτεδέετο.

4) ε—ου=ει, ἐν τῷ γ', ἐνικῷ προσώπῳ τῶν αὐτοπαθῶν ἀντωνυμιῶν· οἶον (αὐτ.) καὶ εὐτοῦ (=εαυτοῦ) καὶ τᾶ πόλι·

5) ι+ι=ι ἐν τῇ ἐνικῇ δοτικῇ τῶν πρωτοκλιτῶν οἰκείων φωνηεντολήκτων οἶον (αὐτ.) τᾶ πόλι καὶ (Δελτ. Ὄθρυος Ε σ. 3!) Δι Ἰκτεῖ [σίφ] καὶ (αὐτ. σ. 17) Δι Μελιχίφ.

5) οἰ + ο =οι, α) ἐν τῇ ἐνικῇ γενικῇ τῶν δευτεροκλιτῶν· οἶον (Inscr Thessal 517 Λαρ.) Φιλίπποι τοῖ Βασιλεῖος Πανάμμοι Θεμιστοῖοι. — ἀλλ' ἀπαντῶσιν ἐνίοτε καὶ τύποι ἀσυναίρετοι· οἶον (459 Κιερ.) Θεοζότοιο, Φιλομμειοῖο, (511 Λαρ.) πολέμοιο.

6) Ἐν τῇ συνθέσει τοῦ οὐσιαστικοῦ ποῖα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ὀνόματος τοῦ μηνός (Δελτ. Ὄθρυος Σ, σ. 47, ὑποσ.) Ποιμάου. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἀπελευθερωτικαὶ ἀναγραφαὶ, αἱ δις περιέχουσιν τὸ ὄνομα τοῦ μηνός τούτου ἐλιπέστατα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ι. Γιαννοπούλου (αὐτ. Β'. σί 11—12), πρακτικῶς ἡμετέρων ἀγνώσιν πληρεστέρων καὶ ἀκριβεστέρων, (Παραμένει δὲ ὁ δεῖνα ἢ ἡ δεῖνα, ἕως ἀν ζῆ Μ) ἐδοῖνα.

Σ]τρατηγοῦν[το]ς Ἰπ[πολ]οῦ, μ]ηνός Κουραλίου ἐ, [Ἀγ]ήσανδρος ἐλευθέρωσε τὸν ἰδίαν [δο]ύλα[ν... 5. Εὐ]βίτου, λαβὼν παρ' αὐτᾶς λύτρα μ]νᾶς ἐ· ἔ[δουκε]ν πάλιν τᾶ [π]ύ[λαι] τὸ ἐν τοῦ νόμου στακτῆρας δ]έκα πέντε. Στρα-

τήν φέρνουν μέσα 'ς τὰ δύο πόδια καὶ τὴν κτυποῦν με τὴν οὐρά καὶ τρέχει μαζί τους ἢ προβατίνῃ. Ἄμα ὁ λύκος τὴν δαγκάσῃ τὴν προβατίνῃ 'ς τὸ ἄντρο ποῦ χωνεύει ἢ τὸ στομάχι καὶ τὴν ἀφίνει ἢ προβατίνῃ δὲν ζῆ πλέον καὶ ἂν τὴν ἀφίνει, κυνηγούμενος ἀπὸ σκυλλιά. Σὲ κάθε κοπάδι εἶναι ἀπὸ δύο ποιμένες. Οἱ τσιλιγκάδες ὅπου εἶναι ἀπὸ πάνου κάτω βλίνουν ἀπὸ δύο σὲ κάθε κοπάδι ποιμένες. Οἱ καμπίσοι βλίνουν ἀπὸ ἓνα ποιμένη σὲ κάθε διακρίσι ἢ τρικρίσι προβάτῃ. Σὲ λάθε κοπάδι εἶναι δύο ἕως τρεῖς σκύλοι, οἵτινες τρώγουν ὁ καθένας ἀπὸ μισὴ ὀκτῶ ψωμί τὴν ἡμέραν. Τὰ σκυλλιά εἶναι ἐντόπια, προβατάρικῃ οὔτε ἐντόπια εἶναι, οὔτε ἄλλο γένος εἶναι.

ΕΡΩΤΗΜΑ Δ΄.

Πότε τὰ πρόβατα ὀδηγοῦνται ἀπὸ τόπου εἰς ἄλλον; Ἐπὶ πόσην ὥραν βαδίζουσι τὴν ἡμέρα καὶ ἐπὶ πόσην τὴν νύκτα; Οἱ ποιμένες, καθ' ὅδον, ὑφίστανται ταλαιπωρίας καὶ τίνας; Πῶς πρόβατα κατῆρχοντο ἐκ Μακεδονίας εἰς Θεσσαλίαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1856 καὶ ἐντεύθεν; Μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, πῶς πρόβατα εἰσέρχονται εἰς τὴν Θεσσαλίαν; Μετὰ δὲ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος τίνα τρόπον πρέπει νὰ περιποιῶνται τὰ πρόβατα; Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐν Θεσσαλίᾳ πῶς ὀνομάζοντο τὰ χειμερινὰ λειβάδια καὶ πῶς τῶρα ὀνομάζονται;

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ

Τὰ πρόβατα ὀδηγοῦνται ἀπὸ τὰ βουνὰ 'ς τὸν κάμπο ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἕως 15 Νοεμβρίου καὶ πάλι τὰ πάνε 'ς τὰ βουνὰ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου μέχρι τέλους.

Ὅταν βαδίζουσι τὴν νύκτα τὰ πρόβατα βαδίζουσι δυοῖμι ὥρας καὶ ἔπειτα δύνουσι. Ἄλλὰ καὶ τὰ θάσκακα ὅπου τραβοῦσι 'ς τὸ δρόμο αὐτοὶ οἱ ποιμένες ἀπὸ ἀγροφύλακας ἀπὸ κακούργους! Ἀπὸ τὰ 1856 κατέβησαν 'ς τὴν Θεσσαλίαν πρόβατα Βλάχικα καὶ Γκέγκικα ἑφτακόσια χιλιάδες. Μετὰ τὴν προσάρτησιν τὰ μισὰ κατέβησαν, τῶρα ἔ-

λιγώτερα κατέβησαν μέχρι πενήντα χιλιάδες πρόβατα καὶ αὐτὸ εἶναι διότι οἱ ἔξωτερικοὶ ἐπλήρωνν τότε μόνον εἰς ἓνα Κράτος, τῶρα πληρῶνουν διακρίτην εἰς δύο Κράτη. Κάθε τζομπάνος πληρῶνει εἴκοσι δραχμῆς ἐπικύρωσι καὶ τὸ διακρίτην. Πληρῶνει δύο φορτῆς φόρο προβάτων [τὸ τζελέπι ποῦ λένε] καὶ ἐδῶ εἰς τὴν Τουρκίαν. Αὐτοὶ οἱ λόγοι εἶναι ποῦ δὲν ἔρχονται τῶρα τὰ πρόβατα εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Ἐκεῖνοι ποῦ τὰ εἶχαν τὰ πούλησαν καὶ τάφαγαν. Τῶρα τὰ πρόβατα θέλουν ἄλλη περιποίησι, δὲν θέλουν τὴν περιποίησι ποῦ γίνονταν πρὶν, διότι τὰ λειβάδια στενεύσαν τῶρα. Τὰ λειβάδια τὰ χειμωνιάτικα τάλεγγαν μανδριὰ καὶ χειμαδιὰ, τῶρα μὲ τὸ Ἑλληνικὸ τὰ λένε λειβάδια.

ΕΡΩΤΗΜΑ Ε΄

Ἐπάρχει ἓνα πτηνὸν τὸ ὁποῖον λέγεται τζομπανάκος; Διὰ τί λέγεται οὕτω;

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ

Τὸ πουλί τζομπανάκος γιὰ τοῦτο τὸ λένε τζομπανάκος γιὰτὶ ἦτον τζομπάνος καὶ ἐπρόσβαλλεν τὸ φιλότιμό του τὰ σκυλλιά του διότι κυνηγοῦσεν τὸ λύκο μὲς τὰ πρόβατα, καὶ αὐτὸς τὸ λύκο δὲν τὸν εἶδε καὶ ἐνόμισε ὅτι σκιάζοντο τὰ πρόβατα τὰ σκυλλιά του καὶ τὰ χούϊαζε (τὰ προσεκάλεσε). Αὐτὰ ἔφυγον καὶ ἀκόμη τὰ μυλάει (τὰ προσκαλεῖ).

ΕΡΩΤΗΜΑ ΕΚΤΟΝ

Οἱ ποιμένες πῶς ἐννοοῦσι τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ πῶς τὰ τῆς νυκτός;

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ

Ὁ ποιμὴν τὴν ἡμέραν κάθεται ὄρθιος καὶ μετρεῖ τὸν ἴσκιον τοῦ μὲ τὰ πόδια καὶ γνωρίζει πόση εἶναι ἡ ὥρα. Τὴν νύκτα πάλι, ὅταν δὲν ἦναι συννεφιά, καὶ εἶναι ξάστερος ὁ οὐρανὸς καταλαβαίνει ἀπὸ τοὺς ἀστέρας, πρωῖνὸν, βραδυνὸν, μεσονύκτιον, ἀπ' αὐτά. Παρατηροῦνε τὴν Πούλειαν (Πλειάδα καὶ Πελειάδα, ἢ ἄλλως Κλωσσὴ καὶ Ἀλέτρι), τὴν ὁποῖαν ὀνομάζουσι Γκιγκλινούσι. Παρατηροῦνε τοὺς ἕξ ἀστέρας, οἱ ὁποῖοι εἶναι μίᾳ σειρά οἱ τρεῖς καὶ μίᾳ λοξῇ

σειρὰ οἱ ἄλλοι τρεῖς, τοὺς ὁποῖους ὀνομάζουσι Λουτροπόζ.

Οἱ Βλάχοι τὴν Ἀφροδίτη τὸν ἀστέρα τὴν λένε Λουτσιφερι (Λατινιστὶ Lucifer, φωσφόρος, ἑωσφόρος). Καὶ ὅταν βγαίη τὸ βράδυ τὴν λένε «Λουτσιφερι ντὶ σέρα» (ὁ Ἑσπερος) καὶ ὅταν ἔβγαιη τὸ πρωὶ τὴν λένε «Λουτσιφερι ντὶ μνάτιχ» (ὁ Ἑωσφόρος).

ΑΙΓΕΣ

Διὰ τὰ γίδια, αὐτὰ γίνονται κοπάδια (ἐξηκολούθησεν ὁ μετ' ἐμοῦ συνδιαλεγόμενος κ. Δ. Γ. Τσιάπανος) ἀπὸ τετρακρίσια, ἀπὸ πεντακρίσια. Πηγαίνουσι 'ς τὰ δάση, 'ς τὰ πουρνάρια τὸ χειμῶνα. Τὸ κλοκαῖρι γαῦρον τρῶνε τὰ κατσίκια, (ὅστις εὐρίσκεται 'ς τὰ χαμιλοβούνια) καὶ δέντρο τὸν χειμῶνα. Τὸν χειμῶνα τὰ γίδια κατέβησαν 'ς τὰ χειμαδιὰ, τὸ κλοκαῖρι 'ς τὰ μισοβούνια, ὅχι πολὺ χαμηλὰ βουνά.

Ὅταν ἦναι τὰ γίδια μίᾳ γενιά, γνωρίζει ἡ μητέρα τὴ θυγατέρα καὶ τὴν ἐγγονὴν καὶ πηγαίνουσι ὅλα μαζί, σύμφωνα οἰκογενειακά. Ἡ ζωὴ τους εἶναι καὶ δύο ἔτη περισσότερο ἀπὸ τὰ πρόβατα, δηλαδὴ ζοῦν ἀπὸ ἑννέα ἕως δώδεκα χρόνι. Ἡ γέννα τους δὲ, ὅταν γεννοῦν τὰ κοπιδάρια γίδια, γεννοῦν τὴν ἡμέραν, ἀπὸ τὸ πρωὶ ἀρχίζουσι νὰ γεννοῦν ἴσκιον μὲ τὰς τρεῖς τὸ μεσημέρι. Ἐπειτα πύουσι, ὅλη τὴν νύκτα δὲν γεννοῦν. Καὶ ὅταν γεννοῦν πρέπει νὰ ἦναι πολλοὶ ἄνθρωποι νὰ τριγυρίζουσι, διότι φεύγουσι πολὺ μακρὰν ἐκεῖ ποῦ γεννοῦν. Καὶ τυχαίνει καὶ ξενογεννοῦν καὶ τὰ κρύβουσι. Πηγαίνουσι κρυφὰ καὶ τοὺς δύνουσι τὸ γάλα καὶ τὰ κρύβουσι. Καὶ τὰ φυλλάγουσι ἀπὸ σκυλλιά, ἀπὸ ἀλεπὲς, μόνον ἀπὸ λύκο δὲν ἔμποροῦν νὰ τὰ φυλάξουσι, διότι τρώγει καὶ τὰ μεγάλα. Ἐνῶ τὰ πρόβατα γεννοῦν καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα δὲν πύουσι, καὶ οὔτε φεύγουσι νὰ κρύψουσι τ' ἀρνί, οὔτε τίποτα. Τὰ πρόβατα τὰ φυλλάγουσι τ' ἀρνί τους κατὰ ὅσον τ' ἀποκόβουσι. Τὰ γίδια ἀπὸ τὴν γέννα τους τὸν Ἰανουάριον μέχρι τῆς 25 Μαρτίου τὰ κλεί-

νουσι σὲ τσάρκουσι (καλύβη) καὶ τὰ δύνουσι τὸ πρωὶ γάλα, μίᾳ φορὰ τὸ πρωὶ 'ς τὰς ἑπτὰ καὶ μίᾳ φορὰ τὸ βράδυ 'ς τὰς πέντε, καὶ ἔπειτα μνεῖσθουσι κλεισμένα.

Τὰ γίδια μακκαλίζουσι (ὀχεύονται) ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου μέχρι τῆς δέκα καὶ γεννοῦν πάντοτε τὸν Ἰανουάριον καὶ ὀλίγα μνεῖσθουσι καὶ γιὰ Φεβρουάριον καὶ γιὰ Μάρτιον. Ἡ γίδια γεννᾷ ἀπὸ ἓνα κατσίκι, δέκα ἕως δεκαπέντε ἕως εἴκοσι ἐπὶ τοῖς ἑκατόνκάνουσι ἀπὸ δύο κατσίκια. Τὰ μανδριὰ ἀπ' τὰ γίδια τὰκάνουσι ἀπὸ τὰ παληοῦρια καπουρνάρια καὶ τὰ κάνουσι στενομάκρια τὰ γιδομάντρια καὶ τῶν πρῶτων τὰ κάνουσι στρόγγυλα, ἀπὸ λυγαριῆς καὶ ἀπὸ παληοῦρια 'ς τὰ ριζὰ καὶ ἀπὸ βάτους καὶ καλάμια 'ς τοὺς κάμπους.

Τὰ γίδια ἀρξοῦν 'ς τὴν βοσκή πολὺ ἐνῶ τὰ πρόβατα πηγαίνουσι συντομώτερα. Φεύγουσι περισσότερο τὰ γίδια. Οἱ γιδοβοσκοὶ κάθουσι καραούλια (σκοποῖ) καὶ τὰ κυττάζουσι τὰ γίδια. Μόνον μετὰ τὸν Ἰούλιο δὲν φεύγουσι πάλι τὰ γίδια.

Τὰ κουρεύουσι τὰ γίδια κατὰ τὸν Μάιον μῆνα ἀπὸ τὰς δεκαπέντε καὶ ἔπειτα, ἐνῶ τὰ πρόβατα τὰ κουρεύουσι ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον. Τὰ σκυλλιά φυλλάγουσι τὰ γίδια ὅπως καὶ τὰ πρόβατα. Προγγίζουσι (φοβίζονται) τὰ γίδια ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ πρόβατα. Τὰ γίδια ἔχουσι ἀρρώστια μόνον τὴν ψώρα καὶ τὴν κίνησι (τσιρίλα) [βδέσμα].

Ὁ τράγος ὅταν μακκαλῆ (ὀχεύῃ) βρωμαίε πολὺ, δὲν πλησιάζεται καὶ δὲν τρώγεται ἐπ' ἴσκιον καὶ τὸ κριάρι.

Τὴν λέρα ἀπὸ τὰ ἀπλυτὰ μαλλιά τὴν χρησιμοποιοῦσι καὶ Βλάχοι καὶ καὶ γυναικες εἰς βροφή με λουλάκι (τὸ χρώμα μπλοῦ με τὸ ὁποῖον βάρουν τὰ σχιζάκια—εἶδος ὑψίσματος μαλλίνου, ὁ σάγος). Ὅ,τι θέλουσι νὰ βάρουν μπλοῦ με λουλάκι με αὐτὸ γίνονται, με τὴν λέρα τοῦ μαλλίνου. Τῶν γιδίων τὸ γιδόμαλλο δὲν πλένεται ὅπως τὸ ἔχουσι ἔτσι τὸ ἐργάζονται.

Ν ΛΙΒΑΔΑ. Δ. Φ.

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΝ

ΙΩΑΝΝΗ, Θ. ΡΩΣΣΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΗ,
ΑΔΕΛΦΙΚΩΣ ΠΡΟΣΦΩΝΕΙΤΑΙ

Ἡ Ἱστορία τοῦ Θουκυδίδου δὲν εἶναι κατὰ τάξιν καὶ χρόνον συντεταγμένη, ἀλλὰ πρέπει νὰ τακτοποιήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὰ ἱστορούμενα, ἵνα δυνηθῇ νὰ λάβῃ σαφῆ γνῶσιν τῆς ἱστορίας τῶν εἰδεχθῶν ἐκείνων χρόνων.

Ἐνταῦθα δὲν εἶναι πρέπον ν' ἀντιπροβληθῇ ἡ γνωστὴ τῶν κριτικῶν παρατήρησις ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Θ. δὲν ἦτο ἐν χρῆσει ἡ χρονολογία, διότι καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι δὲν ὑπῆρχε τότε καὶ νοῦς καὶ διακρίνομεν πολλὴν νεῦ ποσότητα εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ὀλόρου καὶ βλέπομεν ὅτι, ἂν καὶ προσπαθῇ οὗτος νὰ ἐκθέσῃ κατὰ χρόνον τὰ γεγονότα, ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ καὶ συμπληροῦ τὰ ἐκτεθέντα ἢ ἐκτεθησόμενα ἐν ἄλλοις βιβλίοις καὶ μεμακροσμένοις χωρίοις. Τοῦτο συμβαίνει π.χ. διὰ τὰ ἐν Α. 98, 4. «Ναζίοις δὲ ἀποστᾶσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν κ.τ.λ.» καὶ Α. 137, 2, ἂν διατηρήσωμεν ἐνταῦθα τὴν γραφὴν «Νάξον». Πάντως φαίνεται ἐνταῦθα ὅτι ὁ ἐπιφανὴς ἱστορικός πως παραπαίει.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

§5, 2. Ἐν τῷ «οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν»

ἐνέχεται οὐ μόνον ἀμφιβολία τοῦ Θ. περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ὀμήρου, ἀλλὰ καὶ ὑπανιγμός πρὸς τοὺς ῥαψωδοὺς τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν καὶ σχεδὸν ἀπόδειξις τῆς ὀρθῆς γνώμης περὶ τοῦ ἀνυπάρχοντος τοῦ Ὀμήρου.

§ 6, 3. Λέγων ὁ Θ. «πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλάς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς ἀφράκτους τε οἰκίσεις καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους καὶ ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὄπλων ἐποιήσαντο, ὥσπερ οἱ βάρβαροι» σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος εἶ οὕτω νεμόμενα τῶν ποτε καὶ ἐ; πάντας ὁμοίων διαιτημάτων. Ἐν τοῖς πρώτοι δὲ Ἀθηναῖοι τὸν τε σίδηρον κατέθεντο καὶ ἀνειμένη τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέβησαν», τομῶ νὰ εἰπῶ ὅτι παρέχει τρανὴν ἀπόδειξιν τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως, ὅχι ὑπὸ τὴν στενὴν αὐτῆς ἀντίληψιν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν εὐρύτεραν, ἣν ἔρχεται νὰ ἐξετάσῃ ἡ ἀνθρωπογεωγραφία ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς προϊστορίας. Πρὸς τοῦτο συμφωνεῖ καὶ τὸ παρ' Ἀριστ. Πολιτ. I, 6, 1.

§ 22. Ὁλη ἡ § ἦδε μεγίστην ἐνέχει σπουδαιότητα διὰ τὴν Ξυγγραφὴν. Λέγει ἐνταῦθα ὁ Θ. τάληθι; Δὲν εἴμεθα πολὺ βέ-

βαιοι, διότι προσκρούει πῶς πρὸς τὴν λογικὴν, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ τοῦ Ἀρχιδάμου λόγου (αὐτόθι §§80—85). Ἐν μὲν τῷ προτέρῳ χωρίῳ λέγει ὅτι τὰς ἔγραψε δημογορίας ἢ ὡς ἤκουσεν αὐτὸς ἢ ὡς ἔμαθε παρ' ἀξιοπίστων· ἀλλ' εἶναι δυνατόν νὰ ἤκουσε τὸν λόγον π.χ. τοῦ Ἀρχιδάμου, ἐν Σπάρτῃ ἐκφωνηθέντα (§§ 80—85), ἐνῶ τὰ πράγματα Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἦσαν εἰς τοσοῦτον ὀξὺ σημεῖον; Καὶ τίς σῶφρον Λακεδαιμόνιος ἐκ τῶν ὀλίγων ἀκουσάντων τὸν Ἀρχ., προδίδων — Σπαρτιάτης! — τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, εἶπεν εἰς ἄνδρα ἐχθιστὸν αὐτῷ, τὸν Θουκ., καὶ διη ἐν καιροῖς, ὡς εἶπον σπουδαιότατοις, τί κατὰ κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐλέχθη;

§ 41, 3. Τὸ «φιλονικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα» ὑπενθυμίζει τὴν Ὀρατιανὴν μίμησιν Graiis... praeter laudis nullius avaris (A. P. 323—4).

§ 81—3. Εἶναι παράλογον ἂν λεχθῇ ὅτι οἱ ἔπαινοι τῶν Ἀθηναίων δὲν ἐλέχθησαν ὑπὸ τοῦ Σπαρτιάτου, ἀλλ' ἐγράφησαν μόνον ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου; Τὸ 1ον ἐδάφιον τῆς 82 § μήπως ἔγραψεν ὁ Θ. ἐπιτηδες, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵνα πιστευθῇ ὅτι παρέλαβε παρ' αὐτηκόων τὰς δημογορίας [§ 22], ἀφ' ἑτέρου δ' ἵνα ἐκμηδενίσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ μεγάλου ἐχθροῦ βασιλέως; Δὲν ὑβρίζω διὰ τῆς σκέψεως ταύτης τὸν Θ., ἀξιολογώτατον συγγραφέα, ἀποβλέπω μόνον εἰς τὸ ἀνθρώπινον τοῦ ἱστοριογράφου.

§ 84, 3. Ἡ φράσις «αἰσχύνης δ' εὐψυχία» ἡδύνατο κάλλιστα νὰ λείψῃ, διότι περιέχεται ἐν τῇ «αἰδῶς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει» καὶ εἶναι, νομίζω, ὁμοία ταύτῃ. Δὲν εἶναι ἀπίθανον, κατ' ἐμέ, νὰ μὴ ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Θ., ἀλλὰ νὰ ἦναι γλωσσηματικὴ προσθήκη ἀντιγραφῆς.

§ 88, 3. Ἀντὶ τοῦ «ῥδε» ἔπρεπε νὰ

γράψῃ ὁ Θουκ. «τοιάδε» ὡς ἀλλαγῶ ποιεῖ, διότι δὲν ἤκουσε τὸν Σθενελαΐδαν καὶ διότι δὲν παρεκτρέπεται τῶν ὀρθῶν καὶ πρώτων σημασιῶν τῶν λέξεων.

§ 87, 1. Ὁ Σθενελαΐδας ὡς ἔφορος εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφίζεσθαι, ἀλλ' εἶχε καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιτάσσειν καὶ τῷ βασιλεῖ; Ἡ αὐθάδης αὐτοῦ δημογορία τοῦτο δηλοῖ καί, ἂν εἶχε τοιαύτην δύναμιν εἰς ἔφορος, ἔπρεπε νὰ δηλώσῃ τοῦτο ὡς ἱστορικός.

§ 93, 5. Διὰ τῆς πρώτης φράσεως τούτου δὲν ἀποδείκνυται ὅτι ὁ Θ., ὅτε ἔγραφε τοῦτο, εἶχεν ὑπ' ὄψει καὶ τὴν ἐπὶ καὶ ὑπὸ Λυσάνδρου καταστροφὴν τοῦ τεύχους (403); Βαθυτέρα ἔρευνα τοῦ χωρίου τούτου δύναται νὰ πείσῃ ἡμᾶς νὰ μεταβάλλωμεν γνώμην ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς συγγραφῆς τῆς Ἱστορίας γενικῶς καὶ ἐπὶ μέρους.

§ 99, 3. Ἡ εἰρωνεία ἱστορικοῦ εἶναι ἀδικαιολόγητος· ὀφείλει οὗτος νὰ μὴ εἰρωνεύηται τοὺς ὑπηκόους, ἐπαιρούμενος ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος δυνάμει, διότι οὕτω καὶ ἀνάξιος τιμῆς ἱστορικός καθίσταται καὶ δύναται εἰς κακὰ νὰ ὀδηγήσῃ τὴν πατρίδα καὶ κατὰ τοὺς μέλλοντας χρόνους καί, ὅπερ οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται ἱστορικῷ ἀκραιφνεῖ, παρεκκλίνει τῆς εὐθείας καλεῦσθαι ἐν τῷ καθήκοντι.

§ 100, 1. Ὁ ἱστορικός οὐδένα πρέπει νὰ ἔχῃ συγγενῆ, εἰμὴ μόνον τὴν ἀλήθειαν· ὁ Θ. νέαν, εὐθὺς μετὰ τὴν πρώτην, ποιούμενος μνεῖαν τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγενοῦς Κίμωνος, δεικνύει ψυχικὴν ἀδυναμίαν εἴτε ἀπὸ συγγενικῆς ἀγάπης εἴτε καὶ ἐκ κολακείας πρὸς τὸν ἰσχυρὸν συγγενῆ. Δὲν εἶναι ἐνταῦθα ἀναγκαῖα ἡ προσθήκη τοῦ ὀνόματος τοῦ Κίμωνος, διότι ἐξυπακούεται ἀπὸ τῶν ἡγουμένων. Ἡ παρατήρησις αὕτη ἐθεωρήθη ἀναγκαῖα καὶ δεδικαιολογημένη.

ἐὰν δ' ἐγίνετο διὰ τὴν § 102, 1 ὁμολογῶ ὅτι θὰ ἦτο ἀδικαιολόγητος, διότι ἐκεῖ εἶναι ἀναγκαῖα ἢ προσθήκη τοῦ ὀνόματος τοῦ στρατηγοῦ.

§ 107, 4. Ὁ δημοκρατικὸς Θ., καὶ εἶναι τοιοῦτος, διότι ἄλλως, δὲν θὰ ἔλεγε τὴν φράσιν «τὸ δέ τι καὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων ἐπήγον αὐτοὺς κρύφα ἐλπίζοντες δῆμόν τε καταπαύσειν καὶ τὰ μακρὰ τείχη οἰκοδομούμενα», εὐρίσκει καταλληλοτάτην εὐκαιρίαν νὰ εἴπη τοὺς ἀντιθέτους «προδότας τῆς πατρίδος». Δὲν εἶναι ὁ ἱστορικὸς ξηρὸς χρονογράφος· πρέπει νὰ παρενείρη ἀρμοδίως καὶ τὰς ἑαυτοῦ κρίσεις, ἀλλὰ μόνον ἀφ' ἑνὸς νὰ μὴ ἐπείγηται πρὸς τοῦτο, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ νὰ μὴ παρασύρηται ὑπ' αἰσθημάτων καὶ συναισθημάτων ὑποσκαπτόντων τὸ ἱστορικὸν οἰκοδόμημα.

§ 117, 2. Ὁ μνημονευόμενος ἐνταῦθα Θουκυδίδης ἢ εἶναι αὐτὸς ὁ ἱστορικὸς, ὅστις δὲν ἦτο ἀπειροπόλεμος (ἀναγκαστικῶς ἔνεκα τῆς πολιτικῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐν Θράκη), ἢ ἄλλος καὶ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ποιητοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Μελησίου, ἀναφερόμενος ὑπὸ μόνου τοῦ Θ. ἐν τισὶ χωρίοις.

§ 132, 2 καὶ 5. Αἱ λέξεις «ἠξίωσεν» καὶ «παιδικὰ ποτε ὦν αὐτοῦ κ.τ.λ.» εἶναι ἀνάρμοστοι εἰς τὴν γραφίδα καὶ τὸ στόμα ἱστορικοῦ οἷος ὁ Θ. Ἄλλως δὲν εἶναι καὶ ἀναγκαιότατα.

§ 134, 1. Ἡ φράσις «ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένον» εἶναι ἀναξία Σπαρτιάτου· μήπως γράφει τοῦτο ὁ Θ. ὡς ἐχθρὸς Ἀθηναῖος; Ἄν τὸ πρᾶγμα ἔχη οὕτω, δὲν τιμᾷ τὸν ἱστορικόν.

§ 136, τέλος. Τοσαύτη φιλοζωία εἶναι ἀδικαιολόγητος· ὁ χαρακτηρισμὸς ἐνταῦθα δὲν εἶναι ὑπὸ ἀμερολήπτου ἱστορικοῦ γεγραμμένος.

§ 137, 3. Τὸ ἐν τῇ παρενθέσει «ἦλθε γὰρ αὐτῷ ὕστερον ἐκ τε Ἀθηναίων παρὰ τῶν φίλων καὶ ἐξ Ἄργους ἃ ὑπεξέκειτο» εἶναι ἀπιθανώτατον, διότι α') οἱ ἐν Ἀθῆναις καὶ Ἄργει φίλοι τοῦ Θεμιστοκλέους τίνι τρόπῳ ἠδύναντο νὰ γνωρίζωσιν ὅτι ὁ φίλος των εἶναι ἐν Ἐφέσῳ κ.τ.λ. καὶ ἔπεμψαν αὐτῷ χρήματα; β') πῶς ἀπεστάλησαν τὰ χρήματα ταῦτα; Ἡ ἔπρεπε νὰ μὴ ἔχη λογικὰ χάσματα ἢ παρενθέσεις ἢ ἔπρεπε νὰ μὴ γραφῆ. Ἀνήκει εἰς τὸν Θουκυδίδην.

§ 141, 5. Διὰ τῶν «σώμασι τε ἐτοιμότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν» θέλοντες ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Θ. νὰ κατηγορήσωσι τῶν Πελοποννησίων, ποιοῦσι τὸ ἐναντίον, κατ' ἐμὴν γνώμην ἐπαινοῦσιν αὐτούς, ἀφ' οὗ λέγει ὁ Θουκ. ἐν § 143, 5 «τὴν τε ὀλόφυρσιν μὴ οἰκῶν καὶ γῆς ποιῆσθαι, ἀλλὰ τῶν σωμάτων οὐ γὰρ τάδε (οἰκίαι, γῆ καὶ ἄρα καὶ ἡ περιουσία) τοὺς ἀνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται.»

§ 142, 2. Καὶ μὴν κ.τ.λ. Δὲν ὄφειλεν ὁ Θ. νὰ σημειώσῃ ἂν ὁ Περικλῆς ἤκουσεν αὐτήκοος ἢ παρ' ἄλλων τὸν τῶν Κορινθίων λόγον;

§ 142, 3. Τὸ ἐδάφιον τοῦτο δύναται νὰ ἐξημενευθῆ ὡδε· «διότι τὴν μὲν ἐπιτείχισιν εἶναι δύσκολον νὰ ἐτοιμάσῃ (κάμη) ἐν εἰρήνῃ καὶ ἰσό(ἀντί)παλος πόλις» ἢ «διότι, ὡς πρὸς μὲν τὴν ἐπιτείχισιν εἶναι δύσκολον οὐ μόνον ἐν πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ νὰ παρασκευάσῃ πόλιν ἀντί(ισό)παλον.

BIBLION Β'.

§ 13, 7. Γράφων ὁ Θ. «ὁπότε οἱ πολέμιοι εἰσβάλοιεν» φαίνεται ἔχων ὑπ' ὄψιν ὄλον τὸν πόλεμον. Τοῦτο διὰ τὸν ἕξταστον τῆς χρονολογίας τῆς συγγραφῆς τῆς Ἱστορίας.

§ 18, 2. Τὸ γένος τῆς ἀντωνυμίας «αὐτῷ» χαρακτηρίζω ὡς κακὴν ἀβλεψίαν τοῦ Θ. Διὰ τὴν ὑπαρξίν τοιαύτης ἐν τῷ β' βιβλίῳ δὲν εἶναι εὐστήρικτος δικαιολογία τις.

§ 21, 1. Διὸ δὴ κ.τ.λ. Ἄλλὰ πῶς θὰ ἔφειγε καὶ ὁ Ἀρχίδαμος ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἵνα νομισθῆ καὶ οὗτος προδότης καὶ ἐξορισθῆ; Νομίζω ὅτι τοῦτο ὁ εὐφυῆς Θ. ὄφειλε νὰ μὴ εἴπῃ.

§ 22, 3. Τὸ ἐν ἀγκύλαις Παράσιοι πρέπει νὰ ἐξαλειφθῆ ἂντιγραφεὺς τις κατ' ὄψιν θάλαμικὴν προδρομὴν ἀπὸ τοῦ ἐπομένου Πυράσιοι ἔγραψε Παράσιοι, ἢ ἀναγνώσας μικρὸν πρότερον τὸ εὐθὺς ἀμέσως ἀντιγραφόμενον χωρίον (ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς ἀντιγραφεῖς) καὶ ἐνθυμούμενος τοὺς τῶν Ἀθηναίων συμμάχους, σφαλὼν ὅμως ὡς πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀ' συλλαβὴν τῶν Πυρασίων. Τὴν ἐμὴν γνώμην ὑποστηρίζει ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀνυπαρξία, ἐφ' ὅσον οἶδα, τοιοῦτου λαοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ὅτι τὸ κύριον ὄνομα Παρράσιος γράφεται δυοὶ ρ καὶ κωμικὸν θὰ ἦτο νὰ νομίσωμεν ἐνταῦθα ὅτι, μεταξὺ Θεσσαλῶν, γίνεται μνεῖα τῶν Παρρασίων (Θουκ. Ε, 33) τῶν κατοίκων τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως, ἣν ἔκτισεν ὁ μυθολογικὸς υἱὸς τοῦ Λυκάονος. (1)

§ 31, 2... καὶ οὕτω νεοσηκίας. Καὶ τοῦτο, νομίζω, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Θ. γράφων ταῦτα εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὄλον τὸν πόλεμον.

§ 34, 8. Ἐπὶ τοῖς πρώτοις τοῖςδε. Τὰς λέξεις ταύτας ἔπρεπε νὰ μὴ γράψῃ ὁ Θ. ἵνα ἢ σύμφωνος τῷ Περικλείῳ λόγῳ «ὅ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων».

§ 40, 5. Πρὸς ταῦτα δὲν δυνάμεθα νὰ συμφωνήσωμεν οἱ ἐκ τῶν ὑστέρων γνωρίζοντες τὰς τῶν Ἀθηναίων διαθέσεις καὶ

Σημ. 1. Πρὸβλ. ἐμὸν «Διὰ Ἀρκαδικόν», Ἀθήν. 1911.—

δυνάμενοι ἀσφαλῶς νὰ κρίνωμεν ὅτι τὸ πᾶν ἤθελον νὰ ὑποτάξωσιν ἑαυτοῖς.

§ 45. Εἰ δέ με δεῖ μνησοῦσθαι. Νομίζω ὅτι τοῦτο περιττεύει.

§ 61, 4. Ἐν ἴσῳ—ὄρεγόμενον. Πρὸβλ. Δ. 17, 4.

§ 101, 5. Καὶ ἡ στρατιὰ σιτόν τε οὐκ εἶχεν αὐτῷ. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφῆ αὐτῷ δηλ. εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ πρότερον λέγεται.

BIBLION Γ'.

37, 2 Οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζεσθε· νομίζω ὅτι κάλλιστα θὰ εὐδοθῆ τὸ χωρίον ἂν γράψωμεν [οἷ] οὐκ ἐξ ὧν κ.τ.λ.

§ 74, 3. Νομίζω ὅτι ἀρμοδιότερα γραφῆ ἔσται ἡσυχάσοντας.

§ 81, 2. Ἀπεχρῶντο ἴσως κατὰ παλαιογραφικὸν λάθος ἀντὶ : διεχρῶντο ἢ κατεχρῶντο.

§ 82, 3. Καὶ τὰ ἐφυστερίζοντά που πύσσει. Νομίζω κάλλιον νὰ γραφῆ ἐ π ἰ π ὕ σ τ ε ι.

§ 82, 8. Καὶ τῇ πόλει ξυμφόρου προστιθέντες. Κάλλιον ἔσται ἂν γράψωμεν προτιθέντες.

§ 85, 5. Εἰ σφίσι κτλ. Λέγων ταῦτα ὁ Θ. εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν. Καὶ εἰς τοῦτο ἄς ἀπίδῃ ὁ περὶ τοῦ χρόνου τῆς συγγραφῆς τῶν βιβλίων ἐκάστων φροντίζων.

§ 89, 5. ἐν τέλει. Τὸ «γενέσθαι» εἶναι ἀχαρις περιττολογία.

§ 108, 1. Ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νότου. Ὁ κομψὸς ἀττικὸς ἱστοριογράφος ὄφειλε νὰ προϊδῃ ὡς περιττολογίαν τὸ κατὰ νότου, προσθέσας τὴν ἐ π ἰ πρόθεσιν εἰς τὸ ἐ π ἰ γ ε ν ὀ μ ε ν ο ι.

§ 112, 8. Γράφω ἀνεχώρησαν εἰς Ἄργους. Νομίζω ὅτι τοῦτου ἐνταῦθα ἔστι χρεία.

§ 114, 2. Ἐξ Οἰνιαδῶν οἵπερ· νομίζω ὅτι

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

πρέπει να γραφή **οὐπερ**.

BIBΛΙΟΝ Δ'

§ 7. Καὶ τῶν ἐκείνη συμμάχων. Νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον ἂν ἐγράφομεν ἐκεῖσε.

§ 10,5. Τῷ ἡμετέρῳ πλήθει. Ἐνεκα τῆς οὐχὶ κατὰ φύσιν σημασίας ἐνταῦθα τοῦ πλήθει, νομίζω κάλλιον νὰ γραφή τὸ ἀρμοδιώτερον **δέε**.

§ 15,1. Παραγραῖμα· κάλλιον ἐρμηνεύομεν ἂν χωρίσωμεν τήνδε τὴν λέξιν· παρὰ χρῆμα.

§ 17—20. Νομίζω ὅτι κατὰ τὴν γραφὴν τῆςδε τῆς δημηγορίας ὑπηγόρευσε τίνα τῷ Θ. καὶ ἡ φιλοπατρία αὐτοῦ.

§ 19,1. Νομίζω ὅτι τὸ περιτεῦον ὑπάρχει νὰ μὴ γραφή ὁ Θ.

§ 20,4 Ὅσα εἰκὸς εἶναι· νομίζω κάλλιον νὰ γραφή **ἐνε**.

§ 25,6· καὶ ἐν τῷ παράπλῳ καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιουτοτρόπῳ· νομίζω ὅτι πρέπει νὰ χωρίσωμεν : τοιούτῳ τρόπῳ.

§ 26,11· ἔξαπιναιῶς προσπεσόντες· νομίζω ὅτι καὶ τὸ προσπεσόντες τοῦτο, περιτεῦον, ὄφειλε νὰ μὴ γραφή ὁ Θ.

§ 28,5. Ἀλλὰ, δὲν ἦτο δυνατόν, ἡττηθεῖς, νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὴν ἑαυτοῦ ὑπόσχεσιν;

§ 32,4. φεύγοντές τε ἐκράτουν· νομίζω ὅτι κάλλιον εὐοδοῦται τὸ χωρίον ἂν γραφή φευγόντων κτλ.

§ 61,2. Ἡ φράσις : τῇ ἰαδί ξυγγεῖες, τεθήσθω μεταξὺ δύο κομμάτων.

§ 96,8. Τὸ ἐπιλαβούσης νομίζω γλώσσημα, διότι ὁ Θ. θὰ ἔγραψεν ἀμεταβάτως.

§ 104,4. Αἱ λέξεις τὸν Ὀλόρου κτλ. πιστοποιοῦσιν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἱστορικοῦ, ἀφ' οὗ μάλιστα λέγεται καθαρώς καὶ ἀφήνει νὰ ὑποτεθῇ ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις ἴσως περὶ τοῦ αὐτοῦ γίνεται λόγος, δὲν τίθεται δὲ πᾶς προδιορισμὸς αὐ-

τοῦ πολλάκις (ἀφ' οὗ ἅπαξ ἐτέθη τοῦτο, ὁπερ ἴσως ἐγράφη πρότερον τῶν ἄλλων χωρίων) ἴσως ἐκ μετριοφροσύνης τινὸς τοῦ ἱστορικοῦ. Πρβλ. ἐνταῦθα **Α**, 117,2.

116,1· ἐν τῷ ῥήματι **λαμβάνει**, εὐδιάκριτος εἶναι, νομίζω, εἰρωνεία τις ὡς καὶ ἐν § 126.6, ἐν τέλει, **ἐνεκεν** ταῖ.

BIBΛΙΟΝ Ε'

§ 7,3. Ἐκ τῶν «ἐπίστευσέ τι φρονεῖν» ὑπονοεῖται ὅτι ὁ Θ. νομίζει τὸν Κλέωνα ἄφρονα. Ἐνταῦθα οὐχὶ δυσδιάκριτος ἡ εἰρωνεία τοῦ Θ.

§ 6,1. Γέγραφε δὲ ταῦτα κτλ. Ἀποδείξεις τοῦ ὅτι ὁ Θ. εἶχεν ὑπ' ὄψει ὄλον τὸν πόλεμον.

BIBΛΙΟΝ ς'

§ 17,4. Ἐπεὶ καὶ ὁ κακῶς πράσων· ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ καὶ ἡ γραφή **καλῶς**.

§ 33,4. Ἀνωφελεῖς. Πρέπει νὰ δεχθῶμεν τὴν γραφὴν ἀνωφελές καὶ ἐρμηνεύσωμεν· ὁπερ εἶναι ἐπιβλαβές εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς κ.τ.λ.

§ 40,1. Οἱ ἀγαθοὶ ἦπερ τὸ τῆς πόλεως κ.τ.λ. Ἀντὶ νὰ ἐξοβελίσωμεν ὄλην τήνδε τὴν φράσιν, ἀναγκαίαν καὶ καλῶς ἔχουσιν καὶ νὰ δεχθῶμέν τι ἅπαξ εἰρημένον, προτείνω γραφὴν **ὄπερ**, οὐκ ἀνάρμοστον ἐνταῦθα.

§ 41,1· πρὸς τὰ παρόντα· πρέπει, νομίζω, νὰ νοήσωμεν τὴν λέξιν πλήθην οὐχὶ δὲ περιστάσεις.

§ 57,1. Ἡ μετοχὴ ἐνταῦθα «καλουμένων» ἀποτελεῖ οὐχὶ μὲν ἀήθη, ἀνάρμοστον ὅμως εἰς τὸ στόμα τοῦ Θ., πλεονασμόν.

§ 78, 4· αὐτοῦ δὲ κτλ. Τὸ δυσχερὲς τοῦτο χωρίον νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ οὕτω : μόνοι σας δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐρχόμενοι ἔπρεπε νὰ φαίνησθε ὅτι παρακινεῖτε

ἡμᾶς καὶ τώρα ὅπως μὲ κανένα τρόπον μὴ ἐνδώσωμεν πρὸς ταῦτα διὰ τὰ ὁποῖα, μετὰ προκλήσεων ἠθέλετε ἐπικαλεσθῆ ἡμᾶς, ἂν εἰς τὴν Καμάριναν πρῶτοι ἤρχοντο οἱ Ἀθηναῖοι.

§ 85, 2. αὐτοὶ ἄρξαι τῆς Σικελίας. Ἀνάγκη δὲ κ.τ.λ. Ἡ ὀνομαστικὴ ἀνάγκη πρέπει ν' ἀντικατασταθῇ ὑπὸ δοτικῆς ἀνάγκης, ἔνεκα τῶν νοουμένων.

§ 92,1. Διδάξαντος ταῦτα ἕκαστα αὐτοῦ. Τὸ αὐτοῦ ἐνταῦθα μετὰ μεγίστης καὶ ἀξίας καταφρονήσεως εἰρημένον.

BIBΛΙΟΝ ζ'

§ 14,15. Ἡ Νικίειος ἐπιστολὴ δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ὑπὸ Νικίου γραφεῖσα, ἦν ἠδύνατο νὰ θέσῃ ἐν τῇ ἑαυτοῦ συγγραφῇ ἄθικτον ὁ Θ.) ἀλλ' ἔχει πασιφανῆ δείγματα Θουκιδιδείου ἐνιαχοῦ διασκευῆς.

§ 63,1. Ἀντὶ τοῦ «ἐς αὐτὴν» νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γραφή «ἐς ἀκτὴν».

§ 63, 4. Ἀντὶ τοῦ ἐλευθέρως νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ στηριχθῇ ἡ γραφὴ ἐλευθέρως.

BIBΛΙΟΝ η'

§ 53,3. Ὁ ἐνταῦθα λόγος νομίζω ὅτι εἶναι τὸ κέντρον λόγου, περὶ ὃ θὰ ἐστρέφετο γραφόμενος, ἂν ἔζη ὁ Θ., ὁ ῥηθείς.

Τὸ ζήτημα τοῦ χρόνου τῆς συγγραφῆς τῆς Ἱστορίας τοῦ Θ. μεγάλως ἀπασχόλησε τοὺς φιλόλογους· νομίζω ὅτι θὰ ἐφέλξωσι

τὴν προσοχὴν αὐτῶν τ' ἀνωτέρω μνημονεύοντα χωρία **Α'**, 93.5, **Β'** 13.7,31.2, **Γ'**, 85.5, **Ε'** 26.1, ἴνα, μετὰ τὴν τούτων ἐξέτασιν, φθάσωσιν εἰς συμπεράσματα ἀαντίρροπα περὶ τῆς χρονολογίας τῆς διὰ τῶν Καδμείων σημεῖων παραστάσεως τοῦ ἱστορικοῦ ἀριστοουργήματος.

Διὰ τινῶν τῶν εἰρημένων δὲν ἐφθόνησα τὴν φήμην τοῦ Ζώιλου, ἐνόμισα καθήκον μου νὰ δημοσιεύσω τὰς σκέψεις μου καὶ νὰ μὴ ὀκνήσω νὰ ὁμολογήσω ὅτι κατὰ φρένα μερμηρίζω· ἐλπίζω, ὅτι διὰ τῶν λεχθέντων δὲν ἀπέσχον τῶν ἀποδείξεων ὅτι ὁ Θουκιδίδης.

α') ἐνιαχοῦ δὲν κατορθώνει νὰ ὑπερβῇ τὰ τῆς πατρίδος σύνορα, τὸ δὲ φιλόπολι αἴσθημα ὑπαγορεύει αὐτῷ λέξεις τινάς, αἵ οὐδὲ διανοήματα θὰ ἦσαν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου, ὅστις θὰ ἴπτατο ὑπὲρ τὰ κοινὰ καὶ συνήθη εἰς τὸν ἐλεύθερον ὀρίζοντα τοῦ καθήκοντος,

β') ὅτι ἔτερα ἀνθρωπίνη ἀδυναμία τοῦ Θ. ἀναφαίνεται αἰπῶς, ἐπειδὴ ἐκφεύγουσιν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων λόγοι, οἵτινές εἰσιν εὐάρεστοι μόνον περὶ τὸν ἐρκεῖον βωμόν.

γ') ὅτι ἄχαρις περιτολογία ἐνίοτε κηλιδοῖ τὸ θεσπέσιον ἔργον καὶ

δ') ὅτι φευκτέα εἰρωνεία, ἐν ὀλιγίστοις, εὐτυχῶς, μέρεσιν, ἐκφεύγει τοῦ στόματος τοῦ ἱστορικοῦ, οὗ ὄψον πάντοτε ἦτο τὸ ἀττικὸν ἄλας.

Δρ Ν. Λιβαδάς

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΠΜΡΟΥ «Νέος Ἑλληνομνημονεύων» τριμηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα, τόμος β'. Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου, 1912, σελ. 123—256.

Ἐν τῷ τεύχει τούτῳ ὁ ἀξιότιμος συντάκτης τοῦ «Νέου Ἑλληνομνημονεύων» δημοσιεύει ἐν ἀρχῇ μὲν συνέχειαν τῆς λεπτομεροστάτης περιγραφῆς τοῦ κώδικος 524 τῆς Μαρκανθῆς Βιβλιοθήκης καὶ ὑπόσχεται ἐξέτασιν τῶν ποιησάντων τὰ ἀνώνυμα ἐκεῖνα ἐπιγράμματα, ἅτινα ἐξέδωκεν ἐνταῦθα, μελέτην περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς προσώπων καὶ πραγμάτων, καὶ σύνταξιν πίνακος περιέχοντος τὰ ἐν αὐτοῖς κύρια ὀνόματα καὶ τὰς νέας εἰς τὰ λεξικά ἐξ αὐτῆς προστιθεμένας λέξεις. Ἀπὸ τὸν ἀκάματον καθηγητὴν ἀναμένομεν πολλά, ἵνα τελείως συμπληρώσῃ πᾶσαν ἡμῶν γνώσιν τῆς ἱστορίας καὶ βίου τοῦ Βυζαντίου καὶ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Περαιτέρω δημοσιεύει, εἰς συμπλήρωσιν ὧσων προέφρασε ἐγράψεν περὶ τῆς ἐπιμέτρου διηγήσεως τῆς φουμιστῆς Βενετίας μετὰ φρασιν τῆς τοῦ κ. Lionello Leni πραγματείας Una curiosa leggenda Veneziana in un carme neogreco, Περίεργος Βενετικὸς θρῦλος ἐν ποιήματι νεοελληνικῷ, καὶ ἐκτίθησι τὴν ἱστορικὴν περιοδείαν τῆς ζωῆς τούτου διὰ μέσου πολλῶν ἐτῶν καὶ καταλήγει εἰς ἀδιαφιλονίκητα συμπεράσματα.

Μετὰ τοῦτο δημοσιεύει μεγάλως ἐνδιαφέρονσαν πάντας διατριβὴν περὶ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Βενετικοῦ προξενείου καὶ τοῦ μετὰ τῆς Μακεδονίας ἐμπορίου τῶν Βενετῶν καὶ σκιαγραφίαν τῶν δεινῶν, ὑφ' ὧν, κατὰ τὴν φράσιν του, διεσαλεύετο ἡ Μακεδονία καὶ ἡ λοιπὴ ἑλληνικὴ Ἀνατολή κατ' αὐτὰς τὰς παραμονὰς τῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς ὁ μέγας Κορσικανὸς παρεσκευάζετο νὰ καθαιρέσῃ ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν δογῶν τὰ σήματα τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Ὡς ὑποδείγματα συντάξεως καταλόγων χειρογράφων παρέχει τὴν συνέχειαν τοῦ καταλόγου τῶν κωδίκων τῶν ἐν Ἀθήναις βιβλιοθηκῶν, καὶ βιβλιοκρισιῶν δὲ τὰς δύο περὶ τῶν Specimina graecorum Vaticanorum τῶν Franchi καὶ Lietzman καὶ τῆς «Χριστιανικῆς Κρήτης» βιβλιοκρισίας.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ, Ἀπάντησις πρὸς ὅσα ἐγράφησαν ἐν τῇ «Ἀθηνᾷ» κατὰ τοῦ Ἑρμηνευτικοῦ Λεξικοῦ. Ἐν Ἀθήναις τυποῖς Π. Δ. Σακελλαρίου 1912. Σελ. 68.

Ἡ «Ἀπάντησις» αὕτη τοῦ κ. Βερναρδάκη εἶναι οὕτως εἰπεῖν τὰ ἐπιλεγόμενα εἰκοσιπενταετοῦς φιλολογικῆς ἐργασίας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀντιθέτων ὁμοτέχνων. Ὁ κ. Β., πρὶν γίνῃ καθηγητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἐξέδωκε καὶ ἄλλα μὲν, ἰδίᾳ

δὲ ἀξιότατα εὐφημοτάτης μνείας τὰ τοῦ Πλουτάρχου Ἠθικὰ παρὰ Teubner ἐν Λειψία. Ἀπὸ τῆς μνείας τῶν χρόνων καὶ ἔργων ἐκείνων ἀρχεται ὁ πρόλογος, ἀποδεικνύων ὅτι ὁ κατὰ τοῦ ἐριτίμου συντάκτου φιλολογικὸς πόλεμος ἐκεῖ ἔχει τὰς ἀφορμάς του, δευτέραν περίοδον φιλολογικῶν ἀγῶνων κατὰ τοῦ οἴκου του καὶ ὑπεραμύνεται τοῦ ἑαυτοῦ μεγίστου Ἑρμηνευτικοῦ Λεξικοῦ, οὗ οἱ ἀντίπαλοι ἐκάκισαν τὰ τυπογραφικὰ παροράματα, ἅτινα φυσικῶς ἦσαν πάμπόλλα, ἀφ' οὗ τὸ ἔργον ἐτυπώθη ἐν μεγίστῃ σπουδῇ κατὰ τὰ ὀλιγοχρόνια λοίσθια τῆς Μαρασλείου Βιβλιοθήκης, καὶ τὰ συγγραφικὰ προφανῶς ἀβλεπτήματα, ὧν εὐλόγως δικαιολογεῖται ὁ ἀριθμὸς, ὅσος δήποτε καὶ ἂν ἦναι, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ κ. Β. ἠρμήνευσεν ἐν τῷ λεξικῷ του πεντακισμύρια τῶν δυσκολωτάτων παρὰ τοῖς Ἑλλῆσι συγγραφεῦσι χωρίων, πρὸ τῶν ὁποίων ἀνέχρουσαν πρῦμναν πάντες οἱ ξένοι καὶ ἡμέτεροι ἐρμηνευταὶ καὶ κριτικοί.

Ὁ κ. Β. ἔπρεπε νὰ συνέχισῃ τὴν ἀπὸ δεκαετίας σιγῆν του εἰς τοιαύτας ἐπιθέσεις, ἀφ' οὗ, ὡς καὶ ὁ ἴδιος ἄνευ ὑπερφημίας ἀνεγνώρισε, τὸ Λεξικὸν του περιέχει τοσαύτην ὕλην ἐρμηνευτικὴν καὶ κριτικὴν, ὥστε καὶ ἐλάχιστον αὐτοῦ μέρος θὰ ἠδύνατο νὰ διαφημίσῃ οἷονδὴποτε φιλόλογον τοῦ ἀντιθέτου κόμματος.

Περαιτέρω ὁ κ. Βερν. χάνει δύο σελίδας ἵνα διδάξῃ τὸν Χατζηδάκην ὅτι ἔπρεπε νὰ γράφῃ καλλιτέροσ' ὁ σεβαστὸς καθηγητῆς ἔπρεπε μόνον νὰ γράψῃ μίαν ἐπιγραφὴν «κ. Χατζηδάκη, καλλίτερος καὶ ἂν σε πείσω δὲν θὰ πεισθῆς.»

Ἐν τῷ πρώτῳ ἐκ 40 σελίδων κεφαλαίῳ ὁ κ. Βερν. ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑπεραμύνεται ἐρμηνειῶν τοῦ ἐν τῷ ἑαυτοῦ Λεξικῷ, παρέχων σαφέστατον λόγον τῶν γραφομένων του,

τὸν ὁποῖον ὁμοῦ δὲν δύνανται νὰ διακρίνωσιν οἱ ἐσκεμμένως ἀλλοίθωροι ἐπιστήμονες, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ κ. Χατζηδάκης μετ' ἐπιχειρήσθη κατ' αὐτοῦ διαστροφὴν τῆς ἀληθείας, διαβολὴν, συκοφαντίαν, παραχάραξιν, πλαστογραφίαν κτλ., οὕτως ὥστε ἐξανίστανται αἱ τρίχες τοῦ ἐχέφρονος καὶ σοβιροῦ ἐπιστήμονος σιγῶντος πλέον πρὸ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Βερναρδάκη ἀποδείξεων τῶν καταγγελιῶν τούτων κατ' ἐπιστήμονος μεγάλῃν κατέχοντος θέσιν.

Ἄν δύνανται σήμερον ὁ κ. Χατζ. ἀπολογούμενος ἐνώπιον τῶν ἐπιστημόνων νὰ εἴπῃ τὸ audiatur et altera pars, διότι ἡ altera pars τώρα, ἦν εἴχομεν τὸν πόθον καὶ τὸ καθήκον ν' ἀκούσωμεν, ἦτο ὁ κ. Βερναρδάκης.

Ἐν τῷ β' μέρει ὁ κ. Βερναρδάκης ἀποδεικνύει

1) Ὅτι ὁ κ. Χ. οὔτε τὴν σύνθεσιν οὔτε τὴν παραγωγὴν τῶν λέξεων τῆς Ἑλλην. γλώσσης γνωρίζει, ὑποπίπτει δ' εἰς τερατώδη σφάλματα.

2) Ὅτι περιπίπτει εἰς ξενισμούς, καὶ μάλιστα Γερμανισμούς ἀσυγγνώστους.

3) Ὅτι ὅσα γράφει εἶναι τοιαῦτα ὥστε ἀποβαίνει ἀδύνατον νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς γραμματικὴν τινα.

4) Ὅτι αἱ ἀσυνταξίαι αὐτοῦ εἶναι χονδροειδέσταται καὶ τερατώδεις.

5) Ὅτι αἱ ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ μεταφράσεις εἶνε καταληπτὰ μόνον εἰς τοῖς γνωρίζοντας Γερμανικά.

6) Ὅτι ὁ λόγος αὐτοῦ εἶνε ἀσυνάρτητος καὶ δὴ τοιοῦτος, ὥστε δυσκόλως δύνανται νὰ ὑπαχθῆ εἰς σύνταξιν.

7) Ὅτι ἀγνοεῖ τὴν σύνθεσιν τῶν προτάσεων, σωρευῶν συνδέσμων ἐπὶ συνδέσμοις κατὰ τρόπον γελοιοειδέστατον.

8) Ὅτι δὲν εἶνε εἰλικρινὴς ἐν τῇ συζητήσει.

9) Ὅτι τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά αὐτοῦ εἶνε τοσαῦτα ὥστε δὲν ἐννοεῖ τὴν γλώσσαν τοῦ Ξενοφῶντος.

Ὁ κ. Βερναρδάκης ἐξηναγάσθη, δυστυχῶς, νὰ καταδεχθῆ νὰ ἐκδώσῃ τὴν Ἀπάντησιν ταύτην καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν Ἐπιστήμην. Δὲν δυνάμεθα δὲ παρὰ νὰ συμφωνήσωμεν πρὸς αὐτὸν λέγοντα :

« Θὰ σᾶς παρακαλέσω, ἔντιμοι κύριοι συναδέλφοι, νὰ μὲ ἀφήσῃτε ἤσυχον. Ἡ πόλιτεία μᾶς μισθοδοτεῖ, ἵνα ἐργαζόμενοι διδάσκωμεν μὴ μόνον τὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον φοιτῶσαν νεολαίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔθνος ὁλόκληρον διὰ παραγωγικῆς ἐργασίας προαγούσης τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰ Ἑλληνικά γράμματα . . . Θέλετε ν' ἀναδειχθῆτε ἀνώτεροί μου; Ἴδου ἡ Ῥόδος Ἴδου καὶ τὸ πῆδημα. Ἐργασθῶμεν, καὶ θ' ἀναδειχθῆ ἀφεύκτως ὁ κράτιστος. Ἀλλὰ νὰ παρακωλύητε τὴν ἐργασίαν ταύτην δὲν εἶναι ὀρθόν κ. τ. λ. »

Καὶ « Ὅταν ὑμεῖς μὲν (ἀναρμοδιώτατοι ὄντες ἵνα κρίνητε ἐμὲ) προσπαθεῖτε νὰ καταστρέψῃτε πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν μου, ἐγὼ δὲ περιελθὼν εἰς ἀναπόφευκτον ἄμυναν ἀναγκάζομαι καὶ ἐγὼ νὰ ἀποκρούω τὰς ὑμετέρας προσβολὰς, τότε οὐδὲν ἄλλο ποιῶμεν ἢ καταστρέφομεν τὴν ἀμοιβαίαν ἐργασίαν, ὑποσκάπτομεν δὲ τὰ θεμέλια τῆς κοινῆς συνεργασίας, ἣτις ἐν ὁμοιοῖα καὶ εἰρήνῃ γινομένη ὀφείλει νὰ πρυτανεύῃ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ οὕτω δὲ λεληθότως καταπτῶμεν εἰς ἀντεπιστημονικὴν ἐνέργειαν καὶ μεταβαίνομεν ἡμεῖς, οἱ

ὀφείλοντες νὰ ἐκπροσωπῶμεν τὴν ἡμερότητα καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸν, εἰς ἀληθῶς ἀγρίαν καὶ βάρβαρον, ἥκιστα δὲ φιλολογικὴν κατὰστασιν.

« Οὐδόλως ἀρνοῦμαι ὅτι ἡ ἐπιστήμη προάγεται δι' ἀγῶνων (ἀλλὰ δι' ἀγῶνων ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις), ὅτι διαφοραὶ γνώμων πάντοτε ὑπάρχουσι, διότι ἄνευ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ νοηθῆ ἡ πρόοδος καὶ προαγωγή τῆς ἐπιστήμης. Εἰς τὸν ἐπιστήμονα ἐπιτρέπεται βεβαίως νὰ ἐξελέγῃ γνώμην πλημμελεῖ, ἀλλ' ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο ἐν τὸς τῶν ὀρίων τοῦ πρέποντος καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀποβλέπων πάντοτε εἰς τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλ' ὅταν ὁμοῦ δὲ ἐλέγχων παρεκτρέπεται εἰς ψεῦδη καὶ διαβολὰς ἐναντίον τοῦ ἀντιπάλου, ὅταν προσλαμβάνῃ ὡς βοηθοὺς τοὺς δυσμενῶς πρὸς τὸν ἀντίπαλον διακειμένους ξένους ἢ καὶ γίνεται ὄργανον αὐτῶν, ὅταν πρὸς ἐξευτελισμὸν τοῦ ἀντιπάλου ἀντιτάσῃ πρὸς αὐτὸν τοὺς πρόφην μαθητὰς του δημοσιεύων τὰς ξενωνύμους ἐπικρίσεις του ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς ἐπιστημονικῆς (!!!) Ἑταιρείας καὶ τοῦτο ἵνα ἐξευτελίῃ μὲν τὸν ἀντίπαλον, αὐτὸς δὲ ἀποφύγῃ τὴν ἐξέλεξι, ἐρωτῶ πρῶτον ἂν εἶνε ἔντιμος τοιοῦτος ἀγών, καὶ δευτέρον ἂν εἶνε δυνατόν ἐπὶ τοιούτοις ὄροις νὰ προάγῃται καὶ ἀναπτύσσῃται ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη ».

Τὰ θαυμάσια ταῦτα νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἦναι τὸ σύμβολον παντὸς ἐπιστήμονος ὅστις θέλει νὰ ἐργάζεται ἐπιστημονικῶς ὑπεράνω τῶν συνήθων.

Δρ Ν. ΛΙΒΑΔΑΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 60,000,000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Διεύθυνσις Τηλεγραφικὴ « Ἀθηναϊκὴ »

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

- ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ :** Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρω, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλω, Λαρίσῃ, Ἀργινῶ καὶ Καρδίτῃ.
ΕΝ ΚΡΗΤΗ : Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείῳ καὶ Ρεθύμνῳ.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ : Ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ἐποκατάστημα ἐν Γαλατᾷ μετὰ Πρακτορείου ἐν Σταμποῦλ), Ἀμισῷ, Τραπεζοῦντι, Κερασοῦντι, Σμύρῃ, Χίῳ, Μερσίῃ, Ἀδάνοις, Ταρῷ, Θεσσαλονικῇ, Σέρραϊς, Καβάλλα, Σάνθῃ καὶ Ἰωαννίνοις.
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤῳ : Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Καῖρω (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μουσκῷ), Ζαγαζικίῳ, Μανσούρα, Μι-Γκάμερ, Τάνια καὶ Μπεν-Σουέφ.
ΕΝ ΛΟΝΔΙΝῳ : (No 22 Fenchurch Street), ΕΝ ΑΜΒΟΥΡΓῳ (Domhof, Mönckebergstrasse 18), ΕΝ ΛΕΜΕΣῳ (Κύπρου), ΕΝ ΛΙΜΕΝΙ-ΒΑΘΕΩΣ (Σάμου), ΕΝ ΧΑΡΤΟΥΜ καὶ ἐν ΛΙΜΕΝΙ-ΣΟΥΔΑΝ (Σουδάν).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1912

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Διαθέσιμα :		
Ἐν τῷ Ταμείῳ καὶ πρὸ ἑγγυητῶν Τραπεζῶν	Δρ. 19,833,124.21	
Πρὸς Τραπεζῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Σημιτικῇ ἐν χρεοφυλακίᾳ »	11,773,150.96	Δο. 31,606,275.17
Προεξοφλήσεις καὶ προκταβολαὶ ἐγγραμματίων		25,362,860.15
Ἡγγυημένοι λογαριασμοὶ :		
ἐπὶ ἐνεχυρῶν χρεωγράφων	Δρ. 65,182,600.19	
δι' ἐμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων	» 72,821,202.52	148,556,332.91
ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων	» 10,552,530.20	
Τρέχοντες λ)σμοὶ χρεωστικῶν		26,005,730.94
Ὁμολογιαὶ Ἐθν. Δανείων, Λιμενικῶν Ταμείων καὶ Ἀνωνύμων Ἑταιρειῶν		24,652,567.57
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια		8,742,755.43
Συμμετοχαὶ εἰς ἐπιχειρήσεις		3,573,593.40
Ἐποκαταστήματα		984,327.06
Κτήματα Τραπεζῆς		5,350,316.85
Εἰσπρατικὰ, ἐπιπλ. χρηματοκιβώτια κτλ.		1,337,011.92
		Δρ. 276,170,997.60

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Ἑταιρικῶν		Δρ. 60,000,000.—
Κεφάλαιον τακτικῶν Ἀποθεματικῶν		5,676,250.—
Ἀποθεματικῶν Προνοιῶν		504,301.95
Καταθέσεις ὀψεως	Δρ. 48,513,490.96	
» προθεσμίας	» 52,465,954.12	
» πολυετῆς καὶ με προειδοπ.	» 30,726,964.73	149,275,601.63
Ταμειυτήριον	» 17,569,191.72	
Τρέχοντες λ)σμοὶ πιστωτικοὶ		27,745,674.04
Ἐξωτερικοὶ λ)σμοὶ		30,571,763.26
Προσωρινοὶ λ)σμοὶ καὶ διάφορα		2,397,406.72
		Δρ. 276,170,997.60

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
ΖΑΦΕΡΙΟΥΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς
Φ. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΕΚΑΣΤΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΠΩΛΟΥΜΕΝΟΝ ΧΩΡΙΣΤΑ ΤΙΜΑΤΑΙ :
ΕΝ ΤΩ ΒΣΩΤΕΡΙΚΩ ΔΡ. 2 ΕΝ ΤΩ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩ ΦΡ. 2
Ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελεῶν.